Delavska enotnost

Časopis slovenskih delavcev

Ljubljana, 27. junija 1996 ☆ številka 29/30 ☆ letnik 55 ☆ Odgovorni urednik: Ciril Brajer

GODNIČ (DO)KONČNO UKINIL TOMŠIČA!

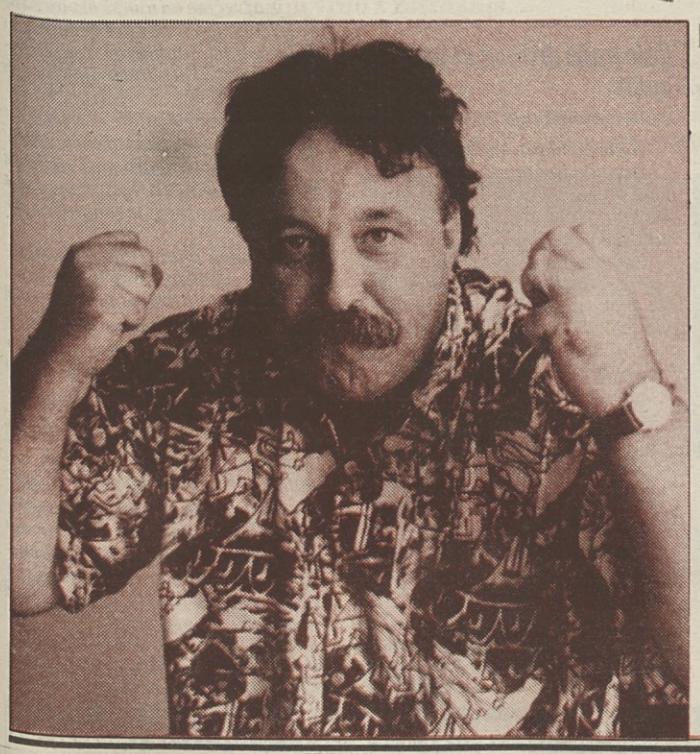

Na izredni seji sveta ZSSS, obravnavala je delitev sindikalnega premoženja, je **Bogdan Godnič** iz Vipave ugotovil, da je »**France Tomšič** s svojim "sindikatom" zgolj napihnjen balon praznega zraka. Treba ga bo enkrat za vselej predreti in dokončno izničiti prazni zven te »sindikalpolitične troblje«, je pribil in ugotovil, da »ni vzdržno, da bi ta navidezno močna sapica še naprej ovirala dogovore vseh drugih sindikatov, klicala nadnje državno intervencijo in s tem rušila vse evropske norme«.

V podporo dogovarjanju med sindikati in proti vmešavanju države v sindikalno lastnino so namreč predsedniku državnega zbora **Jožefu Školču** in predsedniku vlade **Janezu Drnovšku** že pisali:

Evropska konfederacija sindikatov, Češkomoravska zbornica sindikatov, Zveza samostojnih sindikatov Hrvaške, Francoska demokratična konfederacija dela, Nacionalna konferenca madžarskih sindikatov, Konfederacija CGT iz Francije, Britanski kongres zveze sindikatov, CGIL, CISL in UIL iz Benečije-Julijske krajine, Mednarodna zveza kemičnih, energetskih, rudarskih in splošnih delavskih sindikatov…

Stran 3

DELODAJALCI POTISKAJO SINDIKATE NA STRANSKI TIR

ROMUNIZACIJA SLOVENSKEGA PARLAMENTA

Sreda, 14⁰⁰

MINIMALNA PLAČA!

Sindikatom dejavnosti in območnim organizacijam ZSSS

*V socialnem sporazumu za leto 1996 smo sprejeli tudi določilo, da znaša **minimalna plača 53.500 tolarjev na delavca za poln delovni čas.***

Ker je v socialnem sporazumu določeno, da se plače obračunavajo in izplačujejo v skladu s kolektivnimi pogodbami, vam posredujemo tolmačenje o vsebini minimalne plače:

*Minimalna plača vsebuje vse sestavine plač v skladu s **43. členom Splošne kolektivne pogodbe za gospodarstvo.** Tako se pri izplačilu minimalne plače v višini 53.000 tolarjev poleg osnovnih plač upoštevajo tudi dodatki (delovna doba, nočno delo, izmenično delo, delo v težjih delovnih pogojih) in uspešnost.*

Če delavec ne dosega norm, mu je treba za poln delovni čas kljub temu izplačati 53.000 tolarjev!

Delodajalec lahko v takšnem primeru, skladno s kolektivno pogodbo, sproži postopek za ugotavljanje delavčeve delovne sposobnosti. Seveda mora biti tak postopek v skladu z zakonom in kolektivnimi pogodbami!

Opozarjamo: Po zakonu o izvajanju socialnega sporazuma za leto 1996 je izplačilo minimalne plače sankcionirano. V primeru neizplačila lahko obvestimo inšpekcijo za delo!

Brane Mišič,
član predsedstva ZSSS

SI BOMO KMALU SVETILI S SVEČAMI?

Elektroenergetski sistem na robu propada

•

ODLAGANJE NEIZBEŽNEGA

Kdaj se bodo podražili naftni derivati

Stran 8

TEKAČ NA DOLGE PROGE

Drago Ščernjavič, sekretar Sindikata državnih in družbenih organov, komentira opozorilno stavko zaposlenih v pravosodnih organih:

*»Gre za **IGNORANCO BREZ PRIMERE!** Zaposleni in njihov sindikat opozarjamo, opozarjamo, šefi pa menijo, da se z delavci lahko zafrkavajo v nedogled. **Ne morejo se!** Naš sindikat lahko primerjamo s pregovorom o božjih mlinih. Mogoče meljemo počasi, a hudimano na tanko!«*

Sindikalni zaupnik

ZAPRAŠENE DELAVSKE PRAVICE

Stran 10

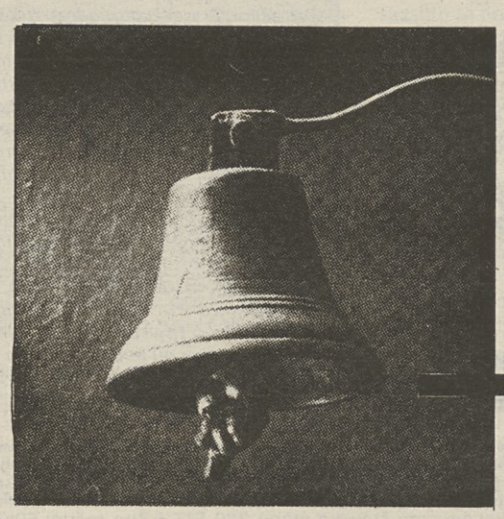

Plat zvona za varstvo pri delu, ki caplja daleč daleč za Evropo

PREJELI SMO

»Resnica o Iskri?«

No, zdaj pa končno vemo, kako in kaj je bilo z Iskro!

Ob dejstvu, da je nastala neizmerna finančna, še bolj pa tehnološko razvojna škoda, da je kruh izgubilo trideset tisoč ljudi, da je bila zlomljena hrbtenica slovenski tehnični inteligenci in da jo še vedno vodijo isti ljudje, ki se z balonom za tuj denar vozijo nad njenimi razvalinami – so nam predsednik vlad, ministri, predsedniki skupščin, člani najvišjih organov kompartije, predsedniki mladinskih in delavskih organizacij itd. povedali, da je Iskra propadla »sami ne vedo zakaj«, najbrž se je kdaj pa kdaj »malo« vmešavala politika, v celoti gledano pa gre za »napake vzpona« nekega preteklega časa, v katerem se je dogodilo tudi »tooooliko lepih reči... Predvsem pa se nihče od njih ne spominja »podrobnosti«, ni bil »zraven«, odločali so »drugi«, ne morejo se več spomniti kdo, ampak oni niso ničesar krivi, pravzaprav so bili tudi oni vse, čas žrtve tistega časa in še zdaj jim je »težko«, ko gledajo, kaj vse so drugi zoper njihovo voljo »pokvarili!« Vsi skratka ravnajo tako kot tisti, ki se danes ne morejo »spomniti revolucije, njenih posledic in svojega deleža pri tem.

Edini, ki se je spomnil česar koli konkretnega, je bil g. Zemljarič, ki je jasno postavil na laž g. Kocijančiča, da se ne more ničesar spomniti, in je pred komisijo jasno izjavil, da je bilo »sklenjeno«, da gre Kocijančič za generalnega direktorja Iskre Delte, da je Kocijančič sprejel in soglašal z dogovorjeno kandidaturo, da pa so ga Iskrini delavci zavrnili in je šel zato potem »raje« za šefa slovenskega letalskega prevozništva. Zdi se, da bo lažnivo pričanje g. Kocijančiča o njegovi kandidaturi edini otipljivi predmet kazenskega pregona. Seveda le, če ne bo »neodvisno« pravosodje ugotovilo, da gre za »neznatno družbeno nevarnost, da je časovno cela zadeva odmaknjena, da je morda že vse skupaj zastarelo«, in tako naprej in tako naprej...

Najbolj imenitno stališče v tej zadevi pa je zavzel g. Bučar. Dejstva in konkretne ugotovitve v zvezi s potekom ključnega dogajanja, ki je pripeljalo do propada Iskre, in dokazljive očitke, kdo, kako in s čim je preprečeval ugotavljanje resnice o teh rečeh, je označil za »demagoške, politične in sad bolnih možganov oziroma posledico patoloških zamer«.

Do tega »lucidnega« spoznanja ni prišel kdor koli, ampak velik poznavalec naše pretekle in sedanje stvarnosti. Človek, ki je bil ves čas v središču dogajanj. Z zanj značilno lucidnostjo in bohinjsko trmo je prehodil pot dijaka »klerikalnih« Škofovih zavodov, partizana in neposrednega udeleženca »zaključnih« dogajanj l. 1945, kapetana OZNE (UDBE), človeka, ki je delal z Mačkom, tajnika Skupščine LRS, ki je lahko za »štiri leta naprej« napisal zapisnike in sklepe te skupščine, profesorja prava, ki je lahlo »pooblaščeno« predaval o rečeh, zaradi katerih so šli drugi v zapor, on pa je za nagrado pridobil mureolo disidenta, ki je šel za državni denar proučevat »zadeve« v ZDA, političnega upokojenca, ki je moral včasih »malo molčati«, zato pa je v času Demosa kot njegov prvi mož in predsednik parlamenta s kratkim govorom »odpravil« državljansko vojno in njene posledice, in ki ni opravil dolžnega postopka parlamentarne »primopredaje« in je s tem preprečil preglednost poteka slovenske inačice kontrolirane infekcije oz. perestrojke in povzročil diskonuiteto izvajanja sklepov »socialistične« skupščine o nadaljevanju dela komisije četverice in o odvzemu premoženja DPO, človeka, ki je bil kot predsednik tega parlamenta v postopku razrešitve, ker je zagovarjal kontinuiteto jugoslovanskega pravnega režima v Sloveniji in v številnih ključnih zadevah rušil dogovorjeno politiko Demosa na področju privatizacije in ker je vgradil v ustavni sistem številne dvomljive »varovalke«, človeka, za katerega nihče jasno ne ve, v kateri politični stranki trenutno deluje in kakšne vrednote pravzaprav »zdaj« zagovarja in katere je »prerasel«, moža, ki so mu s prevarantskim sklicevanjem na podpise slovenskih »kulturnikov« omogočili kandidiranje na volitvah za ljubljanskega župana, na katerih je propadel, ker ni hotel podpisati izjave o naravi svojega sodelovanja z UDBO... Predvsem pa g. Bučar hodi in je vedno hodil po poti »človeka, ki mu je vse jasno«, in je vsekakor eden redkih Slovencev, ki še nikoli ni podvomil o svojem prav.

Če pomislimo, da so njegovi, danes zanikani tovariši svoje politične nasprotnike najprej kratko in malo pobili in pometali v jame, pozneje metali v ječe, še pozneje, ko je nastopil »socializem s človeškim obrazom«, pa samo usmerjeno in selektivno izobraževali in jih k delu razporejali po »moralno političnih merilih« v skladu z voljo in interesi »samoupravnega ljudstva«, ki ga nikoli »ni smelo nič presenetiti« – je izjava in ocena dr. Bučarja logičen zaključek podobnih procesov v deželi smehljaja, t. j. Sovjetski zvezi, kjer so v »zreli fazi izgradnje socializma« človeka, ki je govoril ali razmišljal o neprijetnih resnicah in dejstvih kratko malo proglasili za norega in so »zdravo« družbo pred njim ustrezno zavarovali.

Takšna »razvojna« pot g. Bučarja je logična in je prepričljivo sopotrjuje njegova apologetka Spomenka Hribar, privilegirana politična uživalka neustavne poslanske pokojnine, ki se sramežljivo podpisuje kot »filozofinja in publicistka« namesto preprosto kot upokojenka. Upokojenka Hribarjeva namreč prav te dni zaključuje »znanstveno« delo, s katerim bo slovenski javnosti predstavili, »osebnostno Strukturo« samopašnega in nesramnega Janeza Janša vse od njegovega rojstva pa do danes. Vsi skupaj pa sistematično proizvajajo »norce« in delajo »nor« slovenski narod.

S tega stališča gledano se nisem znašel v slabi družbi. Vsekakor pa si upam domnevati, da g. Bučar in ga. Spomenka nista niti malo nora! Dobro vesta, kaj delata. Zanima me le, če poznata tisto osnovno psihiatrično tezo, namreč tisto, da norca ločiš od normalnega človeka po tem, da norec nikoli ne podvomi o svojem razumu, normalen človek pa marsikdaj ne ve, kdaj je »neumen«.

Osebno marsikdaj razmišljam o tem, ali nisem »neumen«, ker se ukvarjam s problemom resnice o Iskri, namesto da bi botro balona Iskrinega šefa g. Vipotnika lepo in ponižno pozdravljal in ob tem upal, da se bo kaj »našlo« tudi za »naše« ljudi, tako kot se je »našlo« za g. Bučarja in ga. Spomenko in številne druge, ki so prepričani, da niso nori in da se jim »splača« malce potlačiti svoj ponos in dostojanstvo!

Čas bo pokazal prave odgovore! Do takrat pa upam, da med Slovenci ni preveč zamere za vse tisto, kar so jim in so si storili!

Danijel Malenšek,
Ljubljana, Rožna dolina c IV/5

G. Jožefu Školču, predsedniku Državnega zbora Republike Slovenije

Pisno poslansko vprašanje

Pred prevzemom Kobilarne Lipica v državne roke še ni bil narejen noben inventurni popis premičnin in tudi ne fonda konj. Po podatkih, ki so nam dosegljivi, se zdaj pripravlja turneja, na kateri bo sodelovalo dvanajst konj, za katere lahko upravičeno sumimo, da se s turneje ne bodo vrnili v Republiko Slovenijo, ker naj bi bili uporabljeni za poplačilo nekakšnih neizpolnjenih obljub oziroma pogodb iz preteklosti.

Zahtevamo, da se čimprej postavi vodstvo kobilarne in uredijo razmere za nemoteno in pošteno delo ter da se preprečijo vse možne zlorabe položaja in trenutne situacije. Ravno tako zahtevamo, naj se v času do popolne ureditve položaja ne dovoli nobenemu konju prehoda meje ali sodelovanja na kakršnih koli prireditvah.

Rafael Kužnik,
poslanec Slovenske nacionalne stranke

Državnemu zboru Republike Slovenije

Dopolnilno poslansko vprašanje o določanju meje s Hrvaško in morebitni mednarodni arbitraži

Dopolnilno poslansko vprašanje pošiljam najprej z opravičilom zaradi strojepisne napake. Sklep o zadolžitvi ministrstva za zunanje zadeve je sprejel odbor DZ RS za mednarodne odnose na 83. seji dne 20. julija 1995 (in ne 1996). Še vedno pa sprašujem MMZ, zakaj ni realiziralo tega sklepa in zakaj v enem letu ni pripravilo dokumentacije in vloge za morebitno mednarodno arbitražo pri določanju državne meje s Hrvaško?

Sicer v celoti vztrajam pri omenjenem poslanskem vprašanju ter dodatno sprašujem, zakaj predsednik diplomatske komisije za meje dr. Iztok Simoniti v dveh letih ni sklical nobene seje te komisije, ampak samovoljno odloča v imenu komisije, in to dosledno v korist Hrvaške?! Dejstvo je, da ta komisija naroča izvajanje geodetskih del oziroma geometrskih meritev pri določanju katastrskih mej s Hrvaško, o tem pa nič ne vedo član ite komisije, n. pr. Andrej Grahor, Irena Mernik in celo namestnik predsednika Simonitija g. Marko Sotlar?!

Sprašujem predsednika vlade dr. Janeza Drnovška, zakaj dopušča takšno samovoljno in protislovensko delovanje dr. Iztoka Simonitija?

Zmago Jelinčič,
poslanec Slovenske nacionalne stranke

Celo naša država si ne bi upala

Delitev premoženja ZSS

Glede na napovedano obravnavo o razdelitvi nepremičnega sindikalnega premoženja, ki bo na 17. izredni seji Sveta ZSSS, posredujemo stališča in predloge SKEI Slovenije.

Za utemeljeno in argumentirano razpravo in sklepanje o delitvi sindikalnega premoženja bi morali biti posredovani naslednji podatki:

1. o sindikatih, ki bodo pri lastninjenju participirali, z navedbo:
– števila in imen (nazivov),
– podatkov o reprezentativnosti,
– datum ustanovitve,
– števila članstva itd.

2. o nepremičninah v lasti ali uporabi sindikatov na dan 7. .4. 1990, in sicer na ravni celotne države Slovenije, kakor tudi nepremičnine sindikatov, ki bodo sodelovali v lastninjenju.

3. podano bi moralo biti poročilo strokovne službe ali odgovorne osebe ZSSS, ki je vodila dosedanje, štiriletne ali več, aktivnosti pri iskanju sindikalnega premoženja. Navedeni morajo biti objekti in predpisi (zakoni) na podlagi katerih je premoženje ZSS prešlo v družbeno lastnino (če ni bilo last ZSS, ne more biti »podarjeno« ali »odvzeto«). Želeli bi informacijo o možnih (ali nemožnostih) za vrnitev premoženja, ki so ga imeli sindikati po letu 1945 in je prešlo v družbeno lastnino.

4. Predlagamo, da se vzporedno pripravi tudi predlog delitve premoženja med sindikati dejavnosti v ZSSS.

5. Predlagamo, da se kot pogajalec pri razgovorih o lastninjenju sindikalnega premoženja vključi predstavnik SKEI Slovenije. Enako predlagamo drugim sindikatom dejavnosti ZSSS.

Pri tem ne gre za nezaupanje v pogajalsko skupino ZSSS, temveč za dejstvo, da ima vsak posamezen sindikat (vsaj večina od njih) v okviru ZSSS večje število članov kot večina konfederacij oz. sindikatov, ki ta trenutek nastopajo kot partner v pogajanjih nasproti ZSSS.

Predlagani nastop bi vsekakor okrepil pogajalske možnosti ZSSS.

6. V primeru spora med sindikati glede kriterijev za delitev premoženja se preveri možnost mednarodne arbitraže.

Na koncu opozarjamo, da napovedani sprejem oz. obravnava zakona o lastninjenju nepremičnin v lasti bivše ZSS ne sme biti vzrok za sklepanje nepravičnih in neargumentiranih dogovorov. Menimo, da si celo naša država ne bo upala sprejemati zakonov, ki administrativno posegajo v delovanje sindikatov, vsaj dokler pogajanja potekajo. Ne nazadnje tudi Evropska unija, v katero se Republika Slovenija želi najhitreje vključiti, ne bo odobravala takšne politike države. Zato je bolje, da država z mehanizmi, ki jih ima na voljo, pomaga urediti razmerja med strankami v pogajanjih.

Albert Vodovnik,
predsednik SKEI Slovenije

Državljanska pobuda

Ko smo pred oddajo te številke Delavske enotnosti v tiskarno dobili faksirano sporočilo, da so železničarji Tugomerju Kušlanu, zavzetemu borcu za delavski prav, negovalcu svetlih tradicij NOB in enemu od naših najbolj zvestih dopisnikov, nakazali 5.700 tolarjev, najprej nismo vedeli, kam pes taco moli. Najprej smo mislili, da nam daje železnico za vzor pri izplačilu honorarjev in smo telefaks dostavili na direktorjevo mizo.

Pa nas je Tugomer Kušlan le razsvetlil. V besu, ker je papežev obisk zmešal štrene voznemu redu vlakov, si je na poti v svojo sindikalno bazo naročil taksi. Zaradi nekakšnega papeža bitka za delavsko stvar pač ne more čakati. Potem je od železnice zahteval povračilo stroškov, ki jih je imel s taksijem, in železnica se je odzvala presenetljivo poslovno!

SLOVENSKE ŽELEZNICE d.d.
3.3. Obračun in kontrola transportnih prihodkov

Gospod
TUGOMER KUŠLAN
LAZE PRI LOGATCU 72
1370 LOGATEC

Ljubljana,03.06.1996

Naša številka:3.3.1.3.-20254/96

Vaša številka:

ZADEVA: Zahtevek za vračilo prevoznih stroškov

Spoštovani!

Obveščamo Vas, da je Vaš zahtevek za vračilo prevoznih stroškov za taxi rešen pozitivno.

Znesek 5.700,00 SIT boste prejeli po pošti.

Lep pozdrav.

Vodja oddelka za potniški promet
Egbert Truppe

Čestitke za praznik

so seveda zelo običajna stvar in nujno je in spodobi se in sploh je lepo, če si ljudje ob pomembnih praznikih čestitamo; če si želimo vse dobro in še bolje in če si želimo – sebi in tudi eden drugemu in vsi vsem – da bi še večkrat in sploh kar naprej kaj praznovali in si želeli vse dobro za nazaj in za naprej in za na obe strani, pa tudi za gor in dol – pa če je treba ali pa tudi ne.

Nujno je torej, da tudi jaz kot pisun izstrelim nekaj prazničnih čestitk, da se bo vedelo, kako zelo se zavedam pomembnosti in lepote prazničnega trenutka. Namreč tega prazničnega trenutka, ki je pred nami (in za nami ina na obeh straneh itd., skratka, ki je povsod, kamor pogledaš): 25. junija.

Toda kje naj začnem? Komu najpred zdravico, bratje čmo zapet? Ja, najbolje bo, če začnem približno na začetku:

– čestitam tistim, ki so takrat v davnih svinčenih časih, ko je bilo še vse dobro, ugotovili, da po njihovih metrih to ni dobro, pa so tisto dobro pospešeno začeli spreminjati v slabo, da bi na koncu bilo bolje: ne narodu, seveda, ampak njim. (Sicer pa: jebe se njim za narod, posebno za delovni narod, ki je na svetu le zato, da je drugim dobro!);

– čestitam tudi vsem tistim, ki so naredili zlo, a bi bilo dobro (seveda njim, ne narodu ne narodom), in so razbili veliko državo, ki so jo vsi na zahodu in na vzhodu in tudi na drugih koncih sveta zelo dobro poznali in spoštovali in upoštevali;

– čestitam tudi nacionalistom vseh barv in vseh narodnosti in še vsaki nacionalistični pasmi posebej, da jim je uspelo spreti prijateljske narode in jih pahniti v vojno – vse samo zato, da bi jim bilo strašno dobro, tako dobro kot še nikoli: vsem tem narodom in njim osebno;

– čestitam vsem tistim, ki so odcepili Slovenijo in ponosno in uspešno sprožili vojno in uspešno ubili 80 ljudi, morda celo nekaj več, in ki so nehote in nevede, kar tako, ker so hoteli dobro (sebi) postali vojni zločinci;

– čestitam seveda tudi tistim, ki jim je bolj ali manj rahlo žal, da je bila ta vojna tako salamensko kratka in majhna; kajti čim večja je vojna, bolj slavni so tisti, ki so jo naredili;, in čim več je mrtvih bolj živi in slavni so tisti, za katere in zaradi katerih so umrli;

– čestitati moram tudi tistim, ki so vojno pomnožili in povečali in ki so še več smrti in gorja pomagali posejati po nekdanji državi;

– še posebno prisrčno pa čestitam vsem tistim, ki so v odcepljeni državi zavrgli socializem in ukinili pravičnost in vse skupaj nadomestili s prevaro in krivico. Vsem tistim čestitam, ki so v bedo in pomanjkanje in brezup pahnili večino ljudi – vse to samo zato, da je njim dobro in da so novo, kapitalistično »pravičnost« uvedli: delaj in bodi srečen, da za njhovo blaginjo lahko delaš; tvoja, delavčeva blaginja tako ali tako ni potrebna in tudi nikomur ni mar, spoštuj torej novodobne gosposke tatove in glej, da se jim ne bo kaj hudega zgodilo...

– čestitam vsem tistim, ki so pomagali in ki še vedno bolj pomagajo uničevati gospodarstvo in s tem vse tisto, kar so delovni ljudje s svojim delom in odrekanjem ustvarili. Vsem tistim, ki potem ostanke pokradejo zase ali pa podarijo drugim, da lahko dobijo nagrade. In vsem tistim modrecem čestitam, ki znajo zapraviti ali podariti tujcem Elane in vidme in Tekstilinduse in mnoga druga taka zlata jajca, da si potem v obupu lahko lase pulijo in boga prosijo, naj jim pove, kako bi jih nazaj dobili, posebno videm (vsekakor sam zato, da bi jih še komu lahko podarili in dobili – nagrad..., ja, kaj pa drugega?!;

– in iskreno čestitam genialcem, ki so prav po stalinsko nezmotljivo pogruntali privatizacijo po pravilu, ki pravi, da družbena lastnina nima lastnika. In ker družbena lastnina nima lastnikov, to družbeno lastnino začasno prevzame država (kajti po prej omenjenem pravilu in po neokapitalističnih merilih ne more biti lastnik družbene lastnine tisti, ki jo je ustvaril, se pravi delavec; logično je torej, da je lastnik lahko le tisti, ki je ni ustvaril). Ker pa država pač ne ve, kaj bi z njo (z lastnino namreč), jo proda. Celo tistim, ki so jo ustvarili (pa zato, ker so jo ustvarili, ne more biti njihova, razen če jo kupijo). In če ti ustvarjalci družbene lastnine (ki jih, logično, hkrati ni in tudi so) nimajo denarja, država to lastnino nekomu podari ali proda, tudi zelo poceni, da se je le znebi, tega hudiča frdamanega...

– Seveda pa čestitam tudi genialcem, ki so ustvarili denacionalizacijo in s tem izgovor, da »vračajo«, kar je naše, tistim, ki jim nikoli nič ni bilo odvzeto. Če pa jim je morda le kaj bilo odvzeto, je pa tako bilo zato, ker so vse to (in morda z malenkostnimi izjemami) pred tem naropali od obubožanih kmetov in viničarjev in od izkoriščanih delavcev. Čestitam torej vsem tistim, ki nekoč storjene navidezne krivice, ki pa to niso, tako uspešno nadomeščajo s stotisoči novih krivic, povzročenih tistim, ki so bogastvo ustvarili, pa jim je zdaj odvzeto in podarjeno tistim, ki zanj niso niti s prstom mignili.

– Posebno pozorno čestitam tudi vsem tistim, ki so tako pokvarjeni, da delovnim ljudem odvzeto bogastvo, ki so ga delovni ljudje v desetletjih ustvarili, brez slabe vesti popasejo in se potem tako ljubko dobro imajo.

– Čestitam tudi vsem tistim, ki se s tem hvalijo in ki še naprej načrtujejo nove in nove prevare in krivice, s katerimi bodo proslavljali svoj praznik.

– Čestitam tudi vsem številnim grobarjem, ki so spet tako uspešno narod med seboj sprli in ga na dva tabora razdelili. Vsem tistim, ki so izumili krivice, ki so se zgodile izdajalcem, in ki so izumili načine, kako izdajalce nagraditi za izdajo, da se bo še v bodoče splačalo biti izdajalec. Saj

– lahko čestitam tudi tistim, ki izdajo že zdaj ponavljajo, ko na domnevni poti iz Afrike v Evropo klečeplazijo pred nekdanjimi okupatorji in jim vnaprej podarjajo tisto, kar je nekoč bilo s krvjo osvobojeno in svojemu narodu vrnjeno;

– in na koncu čestitam vsem tistim, ki so Slovenca spet naredili za hlapca Jerneja. Vsem tistim gospodarjem, ki hlapce morajo imeti, da sploh lahko so gospodarji. Čestitam torej tistim, ki so narod, ki je bil ponosen nase in na svoje dosežke, spet pritisnili ob tla in pohodili in ga napravili za svojega hlapca...

Ker pa vse to v resnici niti ene same čestitke ni vredno – ne čestitam nikomur. Ker sem pa tak, da sem

Brane Praprotnik

P. S.: Ste slišali? Gospod z mercedesom, ki v tistem kiosku kupuje cigarete in časopise in vzgaja tatinskega Miša, ki si je nekoč zaželel pomarančo, pa je zaradi prej omenjenih razlogov ni mogel dobiti, tisti gospod je svojemu mulcu za maturo podaril vectro. Mali proletarski Mišo pa še vedno čaka na svojo pomarančo. Ko si jo bo PRIBORIL, mu bom čestital. Res! Častna partizanska!

Delavska enotnost

Stvar je jasna. To je moj časopis. Zato ga naročam na naslov:

Priimek in ime:..........

Naziv podjetja ali ustanove:..........

Naslov:..........

Podpis naročnika:

ZELENI TELEFON 080 1515

SKB BANKA D.D.

Delavska enotnost je bila ustanovljena 20. novembra 1942 in je glasilo Svobodnih sindikatov Slovenije • Izdaja ČZP Enotnost, 1000 Ljubljana, Dalmatinova 4, poštni predal 279 • Direktor: Marjan Horvat, tel. 313-942, 132-61-92, faks 311-956 • Odgovorni urednik: Ciril Brajer, tel. 131-61-63, 313-942 • Novinarji: 13-16-163 • Časopis urejajo: Marija Frančeškin (Življenjska razpotja), Tomaž Kšela (Sindikati), Damjan Križnik (Sindikalni zaupnik), Franček Kavčič (Sindikati), Boris Rugelj (Na tržnem prepihu), Bora Zlobec (lektorica), Brane Bombač (oblikovalec in računalniški prelom), Sašo Bernardi (fotografija) in Jožica Anžel (tajnica), tel. 313-942, 132-61-92 • Naročnina: 321-255 • Marketing: 321-255, 133-52-55 • Posamezna številka stane 280 SIT • Žiro račun: 50101-603-46834 • Tisk: Tiskarna Ljudske pravice, Kopitarjeva 6, Ljubljana

DELODAJALCI POTISKAJO SINDIKATE NA STRANSKI TIR

Delegati vlad, delodajalcev in delojemalcev na 83. zasedanju Mednarodne organizacije dela so največ časa in energije posvetili tripartitnim odnosom, ki jih v zadnjih letih neguje tudi naša država. Razprave v delovnih telesih in na plenarnih zasedanjih so razkrile, da bi delodajalci radi skupaj z vladami potisnili sindikate na stranski tir. O tripartizmu delegati niso sprejeli konvencije, ampak le neobvezujočo resolucijo. Razdrobljeni romunski sindikati si z njo ne bodo mogli veliko pomagati. O vsem tem nam je pripovedoval član predsedstva ZSSS Brane Mišič, ki se je te dni vrnil z zasedanja.

Slabo ozračje za delo konference je po Mišičevem mnenju nastalo že na začetku, ko je bil Saif Ali Al Jorwan, minister za delo Združenih arabskih emiratov, predlagan za predsednika. Ker so v tej državi sindikati prepovedani, so predstavniki delodajalcev odločno nasprotovali njegovi izvolitvi, najglasnejši so bili sindikalisti iz Francije. Menili so, da bo njegova izvolitev negativno vplivala na sodelovanje treh partnerjev v Mednarodni organizaciji dela. Kljub pomislekom in protestom je Jorwan postal predsednik konference.

Brane Mišič je sodeloval v komisiji za »nacionalne tripartitne konzultacije o ekonomski in socialni politiki«. v svojem nastopu je med drugim opozoril, da Mednarodna banka in Mednarodni denarni sklad opravljata do sindikatov vlogo nekakšnih policajev.

Gradivo za konferenco in razprave so pokazale zelo različen razvoj partnerskih odnosov. Ti so se najbolj razvili v državah z bogato demokratično in sindikalno tradicijo, naprimer v Skandinaviji, Nemčiji, Belgiji in Avstriji, v Latinski Ameriki, Afriki in Aziji pa so šele v povojih. Nepristranske analize kažejo, da sodelovanje med socialnimi partnerji pozitivno vpliva na gospodarsko stabilnost posamezne dežele. Dogovori so namreč veliko boljši od konfliktov.

V Skandinaviji, kjer ima tripartizem najdaljšo tradicijo, se v zadnjih letih z državne ravni širi tudi na lokalne in v gospodarske družbe. V teh deželah so namreč ugotovili, da tripartitni odnosi zgolj na državni ravni onemogočajo sodelovanje v multinacionalnih družbah. Če je partnerstvo dovoljeno le na državni ravni, se multinacionalke lahko izognejo vsakemu sodelovanju s sindikati.

Člani slovenske delegacije na letošnjem zasedanju Mednarodne organizacije dela v Ženevi: Vitko Roš, Anton Bebler, Vladka Komelj in Brane Mišič.

Tudi v državah v tranziciji je tripartizem otežen. Kot so povedali delegati sindikatov iz teh dežel, se socialne pravice delojemalcev pri njih zmanjšujejo. Na ta proces vpliva tudi slabo opravljena ali neuspešna privatizacija gospodarstva. Obstoj in razvoj podjetij sta namreč odvisna od naložb tujega kapitala, ki seveda išče le čimvečji dobiček. Zaradi tega prihaja do odpuščanja delavcev, socialno breme pa prevzema siromašna država. Naraščanje brezposelnosti povzroča še večje zniževanje plač. In v deželah bivše Vzhodne Evrope se zdaj to resnično dogaja. Razdrobljeni sindikati, v Romuniji jih je kar 28, so pri tem povsem nemočni.

Razprave o socialnem partnerstvu so bile zelo polemične. Pokazale so, da zakonska ureditev socialnega partnerstva ni bistvena za njegovo vsebino. Bolj kot formalne oblike so pomembne demokratične tradicije in pripravljenost za dialog. Nekateri tripartitni sveti na nacionalni ravni so se pokazali za slabše kot neformalizirane oblike v nekaterih drugih deželah.

Predstavniki nekaterih delojemalcev iz izvenevropskih dežel so zahtevali sprejem konvencije o odnosih med socialnimi partnerji. Delodajalska stran na to ni hotela pristati. Ostalo je torej le pri priporočilu št. 113 o konsultacijah na nacionalni in industrijski ravni. Letos sprejeta resolucija je manj obvezujoča, tripartizem v nekaterih deželah bo tudi zaradi nje lahko čakal na boljše čase.

Prostovoljna kolektivna pogajanja pozitivno vplivajo na razvoj demokracije, tudi na uvajanje in razvoj tripartizma. To velja tudi za dežele v tranziciji, kjer so vlade praviloma preveč povezane z delodajalci.

Predstavniki delojemalcev iz nerazvitih in tranzicijskih dežel opozarjajo, da Mednarodni denarni sklad in Mednarodna banka za obnovo in razvoj vodita politiki, ki slabo vplivata na razvoj tripartitnih odnosov. Zasedanje Mednarodne organizacije dela je zato od obeh institucij zahtevalo, naj bolj upoštevata socialno partnerstvo in zahteve delojemalcev. Tako Mednarodni denarni sklad kot Mednarodna banka za obnovo in razvoj naj se posvetujeta z vsemi partnerji, tudi s sindikati.

Vsi trije socialni partnerji enotno menijo, da se mora socialno partnerstvo bolj razviti. Vlade in delodajalci pa ob tem delojemalce opozarjajo, naj upoštevajo ekonomske možnosti. Vsi trije partnerji enotno menijo, da neoliberalizem in ignoriranje sindikatov slabo vplivata na socialnopartnerske odnose.

Glede sindikatov pa je prevladalo mnenje, da morajo biti neodvisni. Bolj kot reprezentativnost na nacionalni ravni, ki jo daje zakon, je pomembna podpora članstva. Za povečanje učinkovitosti sindikatov pa je pomembna tudi njihova medsebojna solidarnost.

Zaradi razvoja multinacionalk in selitve proizvodnje k cenejši delovni sili so pogledi na sindikate v prihodnosti večinoma pesimistični. Večinsko mnenje je, da se bodo nazadovanju lahko izognili le, če bodo bolj uporabljali znanje in če se bodo bolj povezovali, tudi na mednarodni ravni.

Ker globalizacija gospodarstva ovira razvoj socialnega partnerstva, je treba zanj izdelati novo strategijo. Mednarodna organizacija dela bo pomagala pri utrjevanju tripartitnih odnosov na nacionalnih ravneh, spodbujala pa bo tudi podobne odnose na nižjih ravneh. Razvoju tripartizma bo koristilo tudi permanentno izobraževanje.

Resolucija z letošnjega zasedanja Mednarodne organizacije dela naj bi omogočila hitrejši razvoj partnerskih odnosov povsod po svetu. Nekateri udeleženci so menili, da so odnosi med vlado, delodajalci in delojemalci enako pomembni kot človekove pravice.

Pripravil: Franček Kavčič

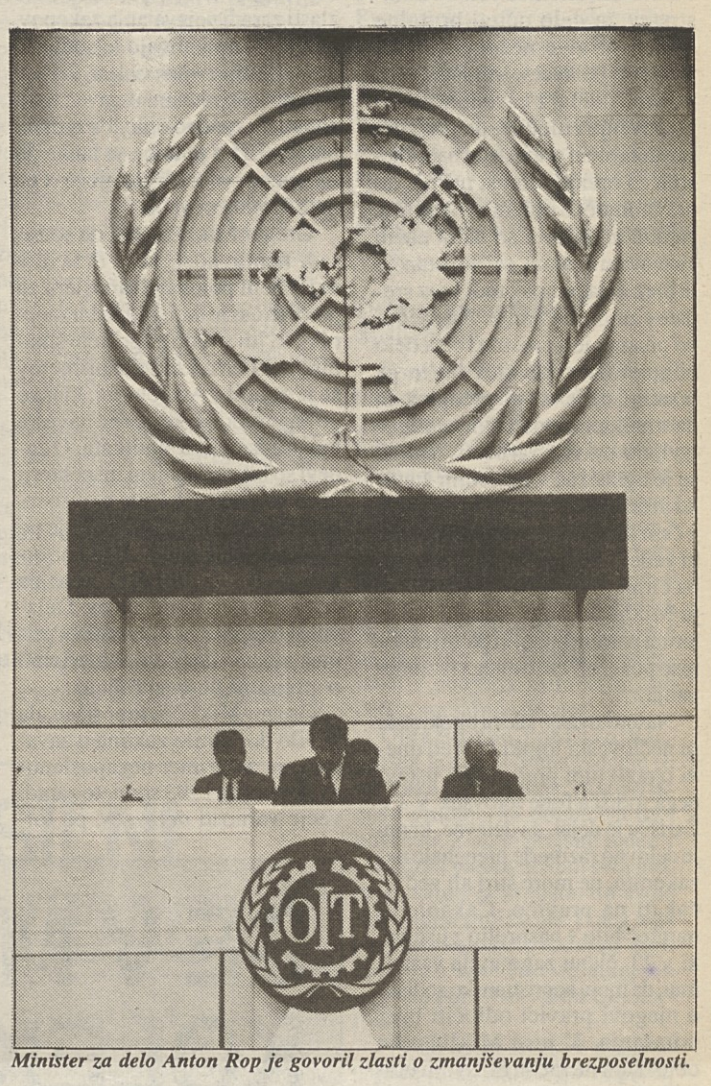

Minister za delo Anton Rop je govoril zlasti o zmanjševanju brezposelnosti.

Bo delo na domu uničilo kapitalizem?

Delodajalci so se prvič v zgodovini zasedanj Mednarodne organizacije odločili za obstrukcijo. Ta incident so povzročili med obravnavo konvencije o delu na domu. Nekateri njihovi delegati so po hodnikih govorili, da bi izenačitev pravic zaposlenih, ki delajo doma, s pravicami zaposlenih v podjetjih lahko po socializmu pripeljala še do propada kapitalizma. Obravnava te resolucije se je kljub obstrukciji končala s preglasovanjem delodajalcev. Po nastajajoči konvenciji bodo pravice delavcev, ki delajo na domu, skoraj izenačene s pravicami tistih, ki delajo v tovarnah.

Pazimo se thacherizma!

Sindikati Velike Britanije so zadnja leta potisnjeni na stranski tir. Čeprav ponujajo zelo strokovne predloge, se vlada in delodajalci nanje ne odzivajo. Zato angleški sindikalisti opozarjajo kolege iz drugih dežel na nevarnosti, ki jih povzroča thacherizem. Mišič meni, da je indirektno nanj opozoril tudi francoski predsednik Jacques Chirac. V pozdravnem govoru je namreč dejal, da mora biti ekonomija v službi človeka, ne pa obratno.

Izredna seja sveta ZSSS o delitvi premoženja

ROMUNIZACIJA SLOVENSKEGA PARLAMENTA

Prejšnji teden je Dušan Semolič, predsednik ZSSS, sklical izredno sejo sveta te organizacije. Obravnavali so potek in dosežke pogajanj o razdelitvi sindikalnega premoženja. Kar nekaj razpravljalcev je sicer ocenilo, da pogajanja ne gredo v smer in niso dosegla stopnje, da bi bila takšna seja potrebna, vendar so razmišljanja nujnost seje potrdila. In nakazala, da jih bo verjetno še več!

Ko je Dušan Semolič uvodoma opozoril, za kako resen projekt gre, koliko skupnega dela terja in koliko skupne odgovornosti nosi, je **Rajko Lesjak,** sekretar ZSSS, strnil kronologijo doslejšnjih pogajanj o delitvi sindikalne lastnine:

»Še danes ugotavljam, da smo razdeljeni v tri tabore. Eni kot da bi z veseljem delili, drugi se požvižgajo in tretji zavzemajo opozicijsko držo, češ ničesar ne damo!

Vendar opozarjam, da smo na seji Sveta ZSSS 19. aprila 1995 nedvoumno sklenili:

– Člani svobodnih sindikatov smo za delitev **vseh** nepremičnin v lasti sindikatov, zato moramo ugotoviti obseg **vseh** teh nepremičnin.

– Delili bomo po dogovoru med sindikati in po tako dogovorjenih merilih. Predlagali smo temeljna kriterija reprezentativnost in število članstva.

– Iz delitvene mase se izločijo vložki in novo pridobljene pravice posameznih sindikatov…

Zdaj je menda že vsem jasno, da je konec udobnega obdobja, ko smo sami uživali vse lastninske pravice. Oblikovali smo tudi pogajalsko skupino vseh sindikalnih central, ki naj bi oblikovala za vse sprejemljiv dogovor.

Kot že tolikokrat je spet izskočil Tomšičev sindikat, prišlo je do predloga zakona o skupnem upravljanju lastnine bivše ZSS in dogovarjanje je obtičalo v slepi ulici.«

Rajko Lesjak je pojasnjeval, kako se je morala aktivnost preusmeriti proti popolnoma nesmiselnemu, sindikalni lastnini škodljivemu, z evropskimi merili sprtemu zakonu. Vso zadrego je povzročil **France Tomšič,** predsednik »nekega sindikata«, ker bi mu sicer med vsemi sindikati usklajena in dogovorjena merila pač prinesla manj, kot so na pamet predvidevale prepogoltne oči.

Kljub nasprotovanju vseh drugih sindikatov, kljub veliki podpori velikega števila evropskih sindikatov in Mednarodne konfederacije dela, kljub nekaterim aktivnostim poslancev Združene liste vse kaže, da gre zakon svojo pot in bo doživel drugo branje.

Dušan Semolič je v razpravi poudaril, da čaka poslance veliko res pomembnih zakonov, recimo tisti o varnosti pri delu, pa se jih ne lotijo. Ubadajo se s tem, ki so ga zavrnili vsi slovenski sindikati, ki ga zavrača Evropa, ki je čista (in na svetu edina) kopija romunskega zakona, ki je v Romuniji že povzročil razsulo in propadanje sindikalnega premoženja…

»Zakon je nesmiseln, dokazljivo škodljiv in je zgolj rezultat Tomšičeve objektivne politične moči, saj realne sindikalne nima. Njegove centralistične metode, ki jih skuša vsiliti tudi drugim sindikatom in je hotel z njimi čez zvezo zaseči tudi premoženje območij, mu ne prinašajo pričakovanega. Tudi na arbitražo Evropske konfederacije dela je že pristal, pa se potem umaknil. Žal pa je njegov politični vpliv realnost. Če bi mi upoštevali predlog **SKEI** in pogajalsko skupino okrepili z vsemi panožnimi sindikati, bi to storil tudi Tomšič in zanj bi ne bilo lepšega praznika…«

To in podobna izvajanja so spravila v bes sicer redkobesednega **Bogdana Godniča** z vipavskega območja:

»Niti slišati nočem več o tem Tomšiču. Nima 165.000 članov, kot pleteniči sam, nima jih 40.000, kot menijo nekateri moji kolegi, nima jih niti 20.000…

Če mu daje neka politika tolikšno težo, si najdimo mi drugo politiko, ki mu bo dala stvarno. Predvsem pa pojdimo med članstvo, z odkrito in jasno besedo pojdimo v javnost in povejmo že enkrat, za kakšen napihnjen balon gre!!!

Razkrinkajmo že enkrat to bedo! V svobodnih sindikatih ni več vreden niti besede, kaj šele, da se pogajamo z njim!«

Seveda je to logiko podprlo še kar nekaj razpravljalcev. Če bi namreč svobodni sindikati zaradi strpnosti in pripravljenosti na dogovarjanje Tomšičeve apetite nasitili s prostori, bi tip ne potreboval več niti tiste peščice članstva, ki jo premore. Oddajal bi prostore in še naprej zganjal svojo politsindikalno demagogijo.

Ladislav Kaluža iz Celja je ugotovil, da imajo sami najete prostore v isti zgradbi kot Tomšičevi sindikati in da je prav to zanje najboljša propaganda. Konkurenca, ki je ni oziroma ki ni strokovna in učinkovita, svoje članstvo tako ali tako počasi preusmerja k Svobodnim sindikatom.

Sicer pa se je, kot večina v razpravi, zavzel proti širjenju pogajalske skupine, razen če ji je moč delo olajšati z res strokovnim, konkretnim prispevkom.

Ob poudarkih potreb po medijskem pristopu, političnem delu, lobiranju, medsebojni solidarnosti in enotnem nastopu je prav element strokovnosti med najpomembnejšimi zaključki izredne seje.

Ciril Brajer

NAŠA DRŽAVA RAVNA Z DELAVCI ZLOČINSKO

Gregor Miklič, član predsedstva ZSSS in državni svetnik, je v Delavski enotnosti št. 22 ministrstvu že delo očital brutalno kršenje pravic nezakonito odpuščenih delavcev. Ministrstvo je namreč skupaj z zavodom za zaposlovanje odločilo, da prizadetim delavcem pravica do nadomestila za brezposelnost miruje do pravnomočne odločitve sodišča. Nedolžni delavci so na ta način kaznovani dvakrat, saj ne ostanejo le brez dela, ampak tudi brez sredstev za preživljanje. Na njegovo pisanje je ministrstvo za delo odgovorilo v 26. številki in ga poučilo, da je vse po predpisih in da sindikati zaposlenim ne zagotavljajo pravne varnosti. Miklič se je oglasil še v naslednji številki in državnim uradnikom razložil, v čem se motijo in da je problem, ki zadeva večje število ljudi, treba čimprej razrešiti. O zadevi se je Miklič že pogovarjal z nekaterimi posamezniki, ki pa za rešitev niso pokazali zadostnega razumevanja.

Nasprotovanje takšni birokratski in nečloveški logiki je pred dnevi izrazil tudi predsednik ustavnega sodišča Tone Jerovšek. V TV Žarišču je dejal, da delavec, ki mu je delovno razmerje prenehalo nezakonito, ne more štiri ali več let čakati na pravico. Čakanje bi namreč bilo v nasprotju z ustavo, ki v 23. členu zagotavlja vsakomur, da mora nepristransko sodišče o njegovi pravici odločiti brez odlašanja. V prid Mikličevim obtožbam na račun državnih uradnikov sta tudi dve konvenciji, obe je Slovenija že ratificirala.

Konvencija Sveta Evrope št. 7., pravi, da ima vsakdo pravico do sodnega varstva in odločitve sodišča v razumnem roku. Šesti člen konvencije o varstvu človekovih pravic in temeljnih svoboščin pa pravi, da ima vsakdo pravico, da neodvisno in nepristransko sodišče v razumnem roku odloči o njegovi civilni pravici ali obtožbi zoper njega.

Jasno je torej, da naša sodišča ne delujejo skladno s konvencijami in našo ustavo. Gregor Miklič je prepričan, da na ta način povzročajo nepravnost naše države. In prav to je v TV Žarišču dejal tudi predsednik ustavnega sodišča Republike Slovenije.

Za oceno pravnosti države torej ni pomembno le zapisano v zakonih, ampak tudi izvajanje tega. Slovenija je torej nepravna država zlasti zaradi neizvajanja zakonov, na kar pa ne vplivajo le sodišča, ampak tudi izvršna oblast. Pri nas namreč oškodovani delavec čaka na pravnomočno odločbo tudi po pet let. In ko jo dobi, je lahko že na onem svetu ali pa njegovega delodajalca ni več.

Gregor Miklič meni, da so zaradi nepravnosti naše države v najtežjem položaju zaposleni za določen čas in tudi sindikalni zaupniki, ki jih vedno pogosteje šikanirajo. Eden od zadnjih primerov se je zgodil v Avtoemoni, kjer so po napovedi stavke poslali na cesto kar predsednika sindikata. O zadevi so bili seznanjeni inšpektorji in drugi, v korist delavca pa ni ukrepal nihče. Samo v Mariboru je po evidenci tamkajšnje območne organizacije ZSSS nezakonito na cesti več kot 30 delavcev. Delavci so, čeprav zavarovani za primer nezaposlenosti, materialno popolnoma nepreskrbljeni.

Gregor Miklič je prepričan, da je bilo dopolnilo zakona o zavarovanju za primer nezaposlenosti decembra 1993 sprejeto zaradi večje varnosti delavcev, po tolmačenju ministrstva za delo in zavoda za zaposlovanje pa so delavci na slabšem. Miklič meni, da so si visoki državni uradniki vzeli pravico tolmačenja v škodo delavcev. **Njihovo stališče je, da delavcem, ki so nezakonito izgubili delo, delovno razmerje sploh ni prenehalo. In ker jim ni prenehalo, tudi do nadomestila naj ne bi imeli pravice.** Takšno stališče ni le posmeh pravni državi, za kakršno se Slovenija razglaša, ampak tudi norčevanje iz ljudi.

O tem problemu bo po Mikličevih besedah razpravljal upravni odbor zavoda za zaposlovanje na prvi prihodnji seji. Dokler in če problem ne bo rešen, lahko oškodovanim delavcem pomaga le njihov sindikat, ki prevzema še vlogo zavarovalnice. Državnih uradnikov, kot vse kaže, nič ne moti, da zavarovanje za primer nezaposlenosti zaposleni in njihovi delodajalci plačujejo državnemu zavodu.

Če je uboj zločin, ki ga država preganja po uradni dolžnosti, je še hujši zločin pustiti človeka brez sredstev za preživljanje, pravi Miklič.

Franček Kavčič

NA DOLENJSKEM NOV VAL ODPUŠČANJA

Kot je prejšnji teden na tiskovni konferenci ugotovil **Jože Miklič,** sekretar območne organizacije ZSSS za Dolenjsko, so neugodni gospodarski rezultati v lanskem in začetku letošnjega leta povzročili vrsto stečajev in odpuščanj presežnih delavcev. K takšnemu rezultatu je precej prispeval tudi Sklad. Najnovejši in najtežji tovrstni primer je stečaj novomeškega GIP Pionirja.

V zadnjih štirih letih je bil stečaj uveden kar v 19 dolenjskih podjetjih, ki so dajala kruh 3300 zaposlenim. Ta podjetja so že pred tem odpustila 1000 presežnih delavcev. Zaradi tega je pri novomeški enoti zavoda za zaposlovanje prijavljenih 6273 oseb, nezaposlenost je 14-odstotna, v Črnomlju pa presega 20 odstotkov.

Iz potopljenih podjetij so sicer nastale nekatere nove družbe, ki pa so prevzele le manjši del zaposlenih, ki so bili ob delo v potopljenih podjetjih. Na cesti so ostali zlasti manj izobraženi, starejši in invalidi. Ker je čakalna doba na zaposlitev daljša od dveh let, delavci izgubljajo vsako upanje na novo zaposlitev.

Tudi dolgotrajnost stečajnih postopkov je za delavce zelo neugodna. Terjatve do višine izhodiščnih plač so, tudi če so prijavljene pravočasno, poplačane v najboljšem primeru šele po dveh letih. Veliko pa je primerov, ko premoženje usahne, ker banke in drugi privilegirani upniki uveljavijo hipoteke, s katerimi so zavarovali neugodne kredite. Zadnja dva velika stečaja – Pionirja in Novoteksa Konfekcije – so zahtevali kar zaposleni, ker so se znašli v brezupnem položaju.

Jože Miklič, sekretar območne organizacije ZSSS za Dolenjsko

Območna organizacija ZSSS za Dolenjsko je javnost že seznanila z naraščanjem brezposelnosti in slabšanjem položaja v gospodarskih podjetjih, od pristojnih organov pa zahtevala ukrepanje.

Na tiskovni konferenci sta sodelovala tudi predsednik delavskega sveta Pionirja **Jože Bajc** in predsednik sindikata **Stane Čelesnik**. Govorila sta o zapletih pri uvedbi stečaja, saj v. d. direktorja Franc Papež ni hotel podpisati predloga za njegovo uvedbo. Takšno obnašanje v. d. direktorja naj bi bilo posledica grožnje banke, ki je največja upnica, da bo v tem primeru potopila novo, že olastninjeno podjetje Pionir Standard. Ta se je izvil iz potapljajočega se GIP Pionirja in prevzel 420 od 1100 nekdanjih pionirjevcev. Zaradi stečaja GIP Pionirja bo ob delo 330 delavcev, med katerimi je 90 invalidov.

Za takojšen stečaj so seveda zainteresirani zlasti pionirjevci, ki so ostali na cesti. Večina je bila že leto dni na čakanju. Letos jim podjetje še ni izplačalo niti tolarja nadomestila, dolžno jim je tudi plače za lanski marec in april. Za poplačilo njihovih terjatev pa kaže slabo, saj je premoženje večinoma že razprodano. Zavlačevanje pri uvedbi stečaja naj bi bilo povezano s prizadevanji, da bi morebitne nepravilnosti pri razprodajah zastarale. GIP Pionir naj bi bil podobno kot druga gradbena podjetja namreč zelo bogat.

Kot nam povedal **Stane Čelesnik** je delavski svet danes, 26. junija, od direktorja ponovno zahteval, naj podpiše predlog za uvedbo stečaja. V. d. direktorja Franc Papež, ki je od Dolenjske banke odkupil 26-odstotni lastniški delež, in se zanj menda tudi zelo zadolžil, naj bi tudi zaradi tega zavlačeval s podpisom predloga za uvedbo stečaja. Ker direktor zahteve ni upošteval in na sejo sploh ni prišel, ga je delavski svet razrešil in na njegovo mesto imenoval drugega vršilca dolžnosti.

F. K.

SE V MERCATORJU PORAJA KOLEKTIVNI SPOR?

Sindikalni zaupniki obvladujoče družbe Mercator d. d. so se danes, 26. junija, pogovarjali o uresničevanju svojih zahtev v zvezi z novimi pravilniki, ki jih uveljavljata uprava in nadzorni svet te družbe. Na sestanku, ki je bil na republiškem odboru Sindikata delavcev trgovine Slovenije, so predsednika uprave Živka Kazimirja Pregla pozvali, naj jih še v tem tednu sprejme na pogovor. Če se ne bo odzval, bo v zvezi s problemi uveljavitve pravilnikov, ki so v nasprotju z Mercatorjevim statutom, sindikat v ponedeljek sklical tiskovno konferenco.

Kot smo pisali v Delavski enotnosti št. 26, je sindikat pričakoval, da bo nadzorni svet upošteval njegovo mnenje, naj bi v Mercatorju še naprej imeli tudi podjetniško kolektivno pogodbo. Uporaba pravilnikov, ki jih je uprava naročila pri zunanjih strokovnjakih, bi po njihovem mnenju povzročila prerazporejanje zaposlenih v nižje plačilne razrede in veliko znižanje izhodiščnih plač.

Konferenca sindikalnih zaupnikov Mercatorja bo, če uprava in nadzorni svet ne bosta prisluhnila njihovim zahtevam, pozvala k bojkotu odločb, ki bi temeljile na sklepih in pravilnikih, ki jih je nadzorni svet sprejel 10. junija. Zaposlenim bo sindikat tudi predlagal, naj zoper odločbe na podlagi spornih pravilnikov o organizaciji in sistemizaciji ter o plačah začno individualne spore.

Sindikat delavcev trgovine pa bo po besedah Sandija Bartola začel priprave za sprožitev kolektivnega spora, s katerim bo skušal zaščititi pravice več kot 4000 zaposlenih v tem največjem trgovskem podjetju v naši državi.

Sindikalni zaupniki Mercatorja so imenovali tudi komisijo, ki naj bi takoj pripravila predlog podjetniške kolektivne pogodbe. V nje so Katja Galof, Dušan Djordjević in Sandi Bartol. Bartol naj bi kot zunanji sindikalni zaupnik zaposlene zastopal v vseh postopkih, ki potekajo v Mercatorjevih organih. Sindikalna koordinacija poslovnega sistema je sklenila tudi, da začne postopke za zaposlitev profesionalnega sindikalnega delavca.

F. K.

USPEŠEN ŠTUDIJSKI KROŽEK V ORMOŽU O SOCIALNEM PARTNERSTVU V PODJETJIH

Študijski krožki pod pokroviteljstvom Andragoškega centra Republike Slovenije in s finančno pomočjo Ministrstva za šolstvo in šport so postali stalna sestavina dela Območne organizacije Zveze Svobodnih sindikatov v Podravju. Potem ko so pod vodstvom **Metke Roksandič** in z mentorstvom **Marije Erakovič** in **Dušana Detička** uspešno izpeljali študijska krožka o nalogah sindikalnih zaupnikov in o soupravljanju, je sledil študijski krožek o socialnem partnerstvu v gospodarskih družbah. Ta je potekal v Ormožu, njegova mentorica je bila **Mira Žličar** iz tamkajšnje krajevne sindikalne pisarne.

"Člani študijskega krožka v Ormožu smo se sestajali od decembra lani do letošnjega aprila enkrat tedensko po tri ure. Na srečanjih smo se pogovarjali o problemih socialnega partnerstva v podjetjih ter o nalogah sindikatov na tem področju. V zvezi s tem pa smo pripravili tudi posebno brošuro oziroma priročnik za naše člane," pravi Žličarjeva.

"Za sodelovanje v študijskem krožku sem člane pridobila na osnovi osebnih stikov s sindikalnimi zaupniki in drugimi delavci. Na začetku so bili malce zadržani, ko pa so spoznali, da pri študijskih krožkih ne gre za klasično obliko izobraževanja, je vsem članom delo v njem postalo všeč."

V tem študijskem krožku so sodelovali **Fračka Borko, Maja Cverlin, Tonček Habjanič** in **Ivanka Puklavec** iz Carrere Optice, **Jože Gašparič, Stanko Hanželič, Danilo Kvar, Stanko Podgorelec** in **Ignac Zorec** iz Tovarne sladkorja ter **Milan Bratuša** iz Mode 33.

Na srečanjih je prišlo do koristne izmenjave izkušenj med člani študijskega krožka. Delavke Carrere Optice so nekatere izkušnje iz študijskega krožka že takoj vgradile v svojo sindikalno dejavnost, pravi Žličarjeva.

Na koncu so člani študijskega krožka pripravili lično brošuro Socialno partnerstvo v gospodarskih družbah, ki jo bodo pri delu uporabljali tudi drugi sindikalni zaupniki v Podravju.

"Za brošuro sem pripravila samo uvod in zaključek, vse drugo so napisali člani krožka, kar štejem za največji uspeh našega nekajmesečnega skupnega dela," pravi Žličarjeva. "Udeleženci krožka so se poglobili v delovanje sindikata v podjetjih ter na osnovi pridobljenega znanja in lastnih izkušenj pripravili priročnik, ki ga bodo pri svojem sindikalnem delu lahko nadvse koristno uporabljali številni sindikalni zaupniki v podjetjih."

V priročniku delavci najdejo veliko tega, kar morajo vedeti o podjetniških kolektivnih pogodbah, o izračunavanju plač in drugih prejemkov, o delovanju svetov delavcev in sindikatov, o delovnih razmerjih za določen čas, o problemih trajno presežnih in o imuniteti sindikalnih zaupnikov.

"Vsak član študijskega krožka je samostojno napisal svoj del brošure, nato pa smo tekst skupaj pregledali in dopolnili vsi člani študijskega krožka," pojasnjuje Žličarjeva. "Zato je brošura ogledalo našega skupnega dela, na katerega smo, če smem tako reči, ponosni!"

V Ormožu se sedaj pripravljajo že na nov študijski krožek, ki ga nameravajo organizirati jeseni."Moto naših srečanj je namreč spoznanje, da nikoli ne vemo vsega, da lahko vedno slišimo kaj novega in hkrati vedno kaj novega povemo drugim," poudarja Mira Žličar.

Tomaž Kšela

EVROPSKA KONFERENCA SINDIKATA POKLICNIH GASILCEV

Mednarodno sindikalno združenje Internacionala javnih služb s sedežem v Franciji, ki povezuje delavce državnih, regionalnih in lokalnih javnih služb, organizira konferenco sindikatov poklicnih gasilcev Srednje in Vzhodne Evrope. Ta bo od 2. do 4. julija letos v Cluju v Romuniji. Sodelovali bodo organizirani poklicni gasilci Češke, Danske, Estonije, Nemčije, Litve, Makedonije, Nizozemske, Poljske, Slovaške, Švedske in Velike Britanije.

Vodstvo Internacionale javnih služb je ob obisku spomladi v Ljubljani naš sindikat poklicnih gasilcev povabilo na konferenco, čeprav formalno še ni član tega združenja. V Cluj bosta odpotovala predsednik SPGS **Bogdan Godnič** iz GRC Ajdovščina in **Alenka Rosi** z Zavoda za gasilsko in reševalno službo Maribor. Na konferenci bodo obravnavali zakonodajo o poklicnih gasilcih. Govorili bodo tudi o zdravju, varnosti in organiziranosti poklicnih gasilcev. Konferenca bo oblikovala evropsko listino za poklicne gasilce.

Posamezne teme bodo pripravili kolegi s Češke, Danske in Velike Britanije. Z zaključki in vtisi s konference vas bomo seznanili v eni od naslednjih številk Delavske enotnosti

Miloš Mikolič

SOS TELEFON

za ženske in otroke - žrtve nasilja

Telefon:
061/97-82
061/441-993
vsak dan od 18. -23. ure

V PETNAJSTIH LETIH OD OBRTNE DELAVNICE DO ENE NAJVEČJIH TOVARN OBLAZINJENEGA POHIŠTVA V EVROPI

V zasebnem družinskem podjetju Oblazinjeno pohištvo Razgoršek, ki sodi med najuspešnejša podjetja v Mariboru, so prejšnji teden proslavljali 15-letnico obstoja. Ob tej priložnosti so pripravili tudi tiskovno konferenco na kateri so javnost seznanili s poslovnimi rezultati in razvojnimi načrti podjetja.

Začetek na 12 kvadratnih metrih

"Začetek podjetja sega v leto 1981, ko je žena Majda odprla obrtno delavnico za izdelovanje drobnih tekstilnih izdelkov. V obratovalnici, ki je bila velika 12 kvadratnih metrov, je žena izdelovala namizno in posteljno perilo, jaz pa sem ga prodajal," je na tiskovni konferenci povedal direktor podjetja **Janko Razgoršek**. "Ker je bil to čas živahne konjunkture, se je obratovalnica začela hitro širiti, perilo pa smo prodajali od Šentilja do Gevgelije."

Zakonca Razgoršek sta namizno in posteljno perilo tudi izvažala in si leta 1990 prislužila tudi nagrado švedske Ikee kot najboljša poslovna partnerja iz takratne Jugoslavije. Takrat se nista niti zavedala, kako pomembna bo zanju omenjena nagrada.

Leta 1991 sta obrtno delavnico ukinila in namesto nje ustanovila podjetje, še pred tem pa sta od bivšega Cevovoda v stečaju odkupila poslovne prostore v Meljskem dolu v Mariboru. Vendar je njune načrte prekrižal razpad nekdanjega jugoslovanskega tržišča.

"Po vojni za Slovenijo podjetje od kupcev s področja bivše Jugoslavije ni uspelo izterjati 700 tisoč mark. Poleg tega je podjetje začelo izgubljati tudi tržišča v razvitih državah, saj na področju posteljnega in namiznega perila ni moglo več konkurirati proizvajalcem iz azijskih držav, kjer je cena dela veliko nižja," je pojasnil Razgoršek.

Pomoč Ikee

Takrat je podjetju priskočila na pomoč Ikea, ki je zakoncema Razgoršek predlagala, naj začneta proizvajati oblazinjeno pohištvo.

"Za proizvodnjo oblazinjenega pohištva nisva imela ne znanja in ne denarja. Imela pa sva dolgove, ki sva jih morala odplačati, saj sva proizvodne prostore kupila na kredit. Ko nama je Ikea ponudila pomoč v znanju in denarju, sva izziv sprejela in naše podjetje je začelo proizvajati oblazinjeno pohištvo," je dejal Janko Razgoršek. "V strojno opremo in preureditev proizvodnih prostorov je podjetje vložilo dva milijona mark. Nato smo se začeli učiti. Morda je bila naša prednost v tem, da oblazinjenega pohištva prej nismo znali proizvajati in smo se vsega naučili tako, kot so nam pokazali inštruktorji iz Ikee. Prvi kamion sedežnih garnitur smo poslali na Švedsko julija leta 1992."

Od takrat je podjetje doživelo nesluten razvoj. Danes daje delo in kruh 110 delavcem in še enkrat toliko kooperantom. Podjetje, ki ima tri tisoč kvadratnih metrov proizvodno-poslovnih prostorov, proizvede letno blizu 60 tisoč sedežev oblazinjenega pohištva. Okoli 97 odstotkov celotne proizvodnje podjetje izvozi v 35 držav sveta. Oblazinjeno pohištvo izdeluje izključno za znane kupce po naročilu, preko Ikee pa kupcem iz zahodnoevropskih držav pohištvo dostavlja tudi na dom. Kupci lahko naročijo oblazinjeno

Janko Razgoršek: Letno proizvedemo 60.000 sedežev oblazinjenega pohištva in jih izvozimo v 35 držav sveta

pohištvo vseh vrst iz 150 različnih tkanin, ki jih uvažajo iz celega sveta. Ravno v teh dneh podjetje z Ikeo podpisuje pogodbo o poslovnem sodelovanju za naslednja tri leta. Naslednje leto bo za Ikeo proizvedlo za 10 milijonov mark oblazinjenega pohištva, leta 1998 za 11 milijonov mark in leta 1999 za 12 milijonov mark.

Sodoben način proizvodnje

Najbolj so v podjetju ponosni, da so osvojili sistem proizvodnje Just-in-time in podsistem kan ban. Kakor sta na tiskovni konferenci povedala vodja proizvodnje **Majda Pavšič** in vodja prodaje **Beno Praviček**, gre za obraten sistem od tekočega traku. Na osnovi marketinških raziskav v podjetju predvidijo, koliko in kaj bodo kupci naročali in to pripravijo za proizvodnjo. Ob naročilu začnejo proizvod takoj finalizirati, porabljeni material pa nato nadomestijo. Po zaslugi novega sistema proizvodnje, ki so ga prvi vpeljali na Japonskem, lahko dnevno izdelajo več kot 50 kosov različnega oblazinjenega pohištva po naročilu. S tovarniškega dvorišča odpelje vsako leto oblazinjeno pohištvo tisoč velikih kamionov, dva tisoč pa jih pripelje repromaterial. Proizvodnja je tako brezhibno organizirana, da vozijo tovornjaki repromaterial v tovarno do minute točno.

"Tedensko proizvedemo okoli 300 sedežnih garnitur. Le kam bi jih dali, če ne bi bilo vse tako brezhibno organizirano? S kamionov gre repromaterial v proizvodnjo, iz proizvodnje pa gredo sedežne garniture na kamione," je povedala Pavšičeva.

Naša ekonomska politika uničuje industrijo

Podjetje Oblazinjeno pohištvo Razgoršek, podobno kot druge slovenske izvoznike, pestijo tudi težave. Na tiskovni konferenci o njih niso govorili, na vprašanje, kaj meni o naši ekonomski politiki, pa je Janko Razgoršek dejal: "Pred leti sem nekajkrat pisal predsedniku Drnovšku, sedaj pa sem obupal. S takšno ekonomsko politiko, kot jo vodi, je vlada uničila industrijo. Kapital je predrag, tolar pa precenjen."

Janko Razgoršek je izračunal, da je bankam v minulih petih letih podjetje Oblazinjeno pohištvo Razgoršek za obresti dalo toliko, kolikor je samo vredno. "Nam se cene za proizvode niso spremenile od leta 1992. Zaradi domače inflacije, visokih obresti in podcenjene marke bi že zabredli v težave, če ne bi iz leta v leto proizvajali oblazinjenega pohištva višjega kakovostnega razreda, ki ima tudi višjo ceno."

Delavci so s plačami zadovoljni

Prav zaradi vsega omenjenega tudi plače v podjetju Oblazinjeno pohištvo niso tako visoke, kot bi bile sicer. "Plače so po kolektivni pogodbi in na povprečju panoge, direktor pa ima plačo omejeno, ne da bi bil za to potreben zakon," je dejal Razgoršek. Ob ogledu proizvodnih prostorov so nam v pogovoru tudi delavci povedali, da so plače povprečne, dobivajo pa jih redno. Kljub temu pa so delavci v podjetju zadovoljni, saj čutijo socialno varnost.

Oblazinjeno pohištvo Razgoršek je doslej doma prodalo tri odstotke proizvodnje, in si prizadeva prodajo na domačem trgu povečati. Zato je prejšnji teden v Mariboru prenovilo tudi svoj prodajni salon in predstavilo svoje najnovejše proizvode. Poleg tega bodo v salonu prodajali tudi angleško klasično oblazinjeno usnjeno pohištvo v stilu Chesterfielda.

"Prvih deset let je za podjetje najbolj kritičnih. Pregovor pravi, da podjetje, ki preživi deset let, doživi tudi sto let. Upam, da bo tako tudi z našim družinskim podjetjem," je dejal Janko Razgoršek.

Tomaž Kšela

SPREMEMBE ZAKONA O PRISILNI PORAVNAVI, STEČAJU IN LIKVIDACIJI

Poslanci Demokratske stranke Slovenije so v parlamentarni postopek vložili predlog sprememb zakona o prisilni poravnavi, stečaju in likvidaciji. Državnemu zboru predlagajo, naj ga obravnava po hitrem postopku. Menijo namreč, da je število podjetij, ki se otepajo s kronično nelikvidnostjo, zaskrbljujoče. Sprememba zakona bi po njihovem mnenju omogočila pravočasno sanacijo ali stečaj. Stečaj je sicer za delavce pogosto škodljiv, saj se prek njega izvajajo škodljive privatizacije.

Prav v tem je verjetno jedro predlagane spremembe zakona, ki se glasi:

»Kupci ne morejo biti fizične osebe, ki so pri dolžniku zaposlene kot poslovodni delavci, delavci s posebnimi pooblastili ali prokuristi oziroma so bile na teh delovnih mestih zaposlene v zadnjih petih letih pred začetkom stečajnega postopka ter pravne osebe, katerih lastniki ali solastniki so te fizične osebe.«

Veljavni zakon izključuje le prodajo premoženja stečajnega dolžnika predsedniku in članom stečajnega senata, stečajnemu upravitelju in drugim osebam, ki pri prodaji uradno sodelujejo.

Predlagatelji menijo, da so bili stečaji velikih podjetij, bivših paradnih konjev našega gospodarstva, zelo razvpiti, omenjajo zlasti Videm iz Krškega. Vodilne strukture teh bivših podjetij le načelno niso mogle sodelovati pri prodajah, saj je takšne primere sankcioniral kazenski zakonik. Poslovodne ekipe so namreč razpolagale z mehanizmi, prek katerih so si položaj lahko bistveno izboljšale. To se je dogajalo zlasti v podjetjih, ki so še v družbeni lasti.

Posledice stečajev so težko obvladljive, stečajni upravitelji opozarjajo na številne nepravilnosti in celo kazniva dejanja. Izredno pogosto namreč kot razlog stečaja navajajo prenos poslovanja na zasebna podjetja in speljevanje poslovanja profitnih delov podjetij. Prav to naj bi bilo motiv za uvedbo številnih stečajev. Posamezni vodilni delavci so si v takšnih primerih ustanovili vzporedna podjetja, na družbeno pa prevalili stroške svojih podjetij. Tovrstna ravnanja so bila usmerjena k temu, da bi podjetja v stečaju poceni prodali. Menedžerji novih zasebnih in vzporednih podjetij so pogosto tisti, ki so družbena podjetja poslali v stečajni postopek ali pa so z njimi vsaj tesno povezani. Precejšnje število podjetij v stečaju je bilo prodanih pod vrednostjo, nižjo ceno so pogosto izsilili kar takšni kupci.

Poslanci Demokratske stranke Slovenije France Bučar, Tone Peršak in Danica Simšič menijo, da bi predlagana sprememba zakona zmanjšala možnosti špekulativnega ravnanja bivših poslovodnih delavcev podjetij v stečaju.

F. K.

KMALU BO ZAČELA POSLOVATI NOVA HIDROMONTAŽA

V Mariboru bo kmalu začela poslovati Nova Hidromontaža, ki jo je ustanovil Sklad Republike Slovenije za razvoj, potem ko je v začetku junija na mariborskem sodišču stekel stečajni postopek za Hidromontažo. Nova Hidromontaža je v 100-odstotni lasti sklada, ki je zagotovil tudi pol milijona mark za dokapitalizacijo podjetja, milijon mark za obratna sredstva in milijon mark poroštvenega kapitala. Za direktorja Nove Hidromontaže je sklad imenoval Iztoka Klemenca.

Vodilna ekipa Nove Hidromontaže naj bi po prvotnem dogovoru s skladom ob nastopu dolžnosti vložila v podjetje 250 tisoč mark jamstvenega kapitala, s katerim bi jamčila, da stoji za svojim poslovnim načrtom. Vendar pa vodilna ekipa omenjenega kapitala v podjetje ni vložila, ker je prišlo do spremembe dogovora.

V Novi Hidromontaži naj bi že naslednji teden zaposlili polovico od okoli 800 delavcev Hidromontaže, ki so morali po uvedbi stečajnega postopka na zavod za zaposlovanje. Bivši delavci Hidromontaže v teh dneh s pomočjo sindikatov prijavljajo terjatve, ki jih bodo vložili v stečajnem postopku za premalo izplačane plače in druge prejemke. Po neuradnih ocenah jim Hidromontaža v stečaju dolguje več kot 10 milijonov mark. Delavce skrbi, da svojih terjatev ne bodo dobili poplačanih, saj nekateri ocenjujejo, da so bili dolgovi Hidromontaže večji od vrednosti podjetja. Kljub temu pa upajo, da bodo dobili poplačan vsaj del terjatev. Razmišljajo tudi, da bi od republiškega razvojnega sklada terjali odškodnino, ker je ime Hidromontaža uporabil v imenu svojega novega podjetja. Po mnenju nekaterih sindikalnih zaupnikov bi moral sklad Hidromontaži v stečaju plačati odškodnino za uporabo imena, kar bi povečalo stečajno maso in odstotek poplačila terjatev.

T. K.

PLANIKI IZ TURNIŠČA SE OBETAJO BOLJŠI ČASI

"V našem obratu imamo že nekaj časa zopet dovolj dela. Včasih moramo delati celo ob sobotah. To sicer ni lahko, vendar pa nas delavce veseli, saj je to najboljši znak, da je sanacija podjetja na pravi poti," pravi predsednica sindikata delavcev tekstilne in usnjarskopredelovalne industrije v obratu Planike v Turnišču **Darinka Hohšteter**.

Tako kakor vsem delavcem Planike tudi zaposlenim v obratu v Turnišču v minulih mesecih ni bilo lahko. "Prve težave smo delavci začutili lani septembra in oktobra, saj nam je zaradi pomanjkanja repromaterialov začelo primanjkovati dela. Nekaj delavk in delavcev je zaradi težav moralo domov na čakanje," pravi Hohšteterjeva. "Še sreča, da smo ob vseh težavah prejemali plače po kolektivni pogodbi in v rokih, ki jih določa kolektivna pogodba."

V obratu Planike v Turnišču, ki sodi med največje obrate Planike, je zaposlenih 750 delavk in delavcev. Večina zaposlenih ima poklicno izobrazbo. Mnogi so končali tako imenovano obutveno šolo, na kateri so se mladi dobro usposobili za delo v obutveni industriji.

Ko je Planika preživljala najtežje čase, so bili tudi v obratu v Turnišču prisiljeni odpustiti nekaj delavcev. "Podjetje je z uporabo mehkih metod odpustilo iz našega obrata 63 trajno presežnih delavk in delavcev. Odpuščanje je potekalo korektno in v skladu z zakonom o delovnih razmerjih," pojasnjuje Hohšteterjeva.

V težkih časih pa se je v obratu Planike v Turnišču med delavkami in delavci razvila tudi solidarnost, ki so jo tod poznali že prej. "Delavci v našem obratu si med seboj pomagamo. Še posebej pomagamo tistim, ki so zaradi kakršnega koli vzroka potrebni pomoči. Če komu umre ožji sorodnik ali pa doživi kakšno drugo nesrečo, mu priskočimo na pomoč. Ne gre samo za to, da mu pomagamo s finančnimi sredstvi – z zbirajem pomoči mu izrazimo tudi spoštovanje," pojasnjuje Darinka Hohšteter.

Obrat Planike v Turnišču sodi med največje tovarne v Pomurju. "Če bi naša tovarna propadla, bi velika večina delavk ostala brez zaposlitve. Za Turnišče bi bila to prava katastrofa, saj večina žena drugih zaposlitvenih možnosti praktično nima."

Darinka Hohšteter pa je prepričana, da bi propad Planike iz Turnišča pome..il velik udarec tudi za celotno Planiko. "V naši tovarni delamo na izjemno zahtevnih programih, poleg tega pa smo Pomurci zelo pridni in delavni ljudje."

Še posebno prizadevna pa je Darinka Hohšteter, ki poleg svojega dela v proizvodnji dela tudi kot sindikalna predsednica. "Res je, da imam dela in problemov veliko, vendar jih s pomočjo sodelavk in

Darinka Hohšteter: Pomurci smo pridni in delavni ljudje

sodelavcev v podjetju uspešno rešujemo. Pri tem nam pomagata tudi naš sindikalni funkcionar v Planiki **Dušan Valand** ter **Danilo Šipoš** z Območne organizacije ZSSS v Pomurju."

"Kljub vsem težavam, ki jih je preživljala Planika, prejemajo delavke in delavci v obratu v Turnišču plače po kolektivi pogodbi ali morda kak odstotek manj. Prepričana sem, da je to zasluga tako vodstva kot sindikata," pravi Hohšteterjeva.

T. K.

ZA NOVO
PEDIATRIČNA KLINIKA
Ljubljana
OTROCI JO POTREBUJEMO!
PRISPEVAJTE PO SVOJIH MOČEH!
Žiro račun: 50101-654-41037.
Hvala.
Objave o prispevkih preberite v reviji Otrok in družina.

27. junija 1996

sindikalni ZAPISNIK

Sindikalna lista

Prvi del julij 1996

1. Dnevnice

– cela dnevnica (nad 12 do vključno 24 ur odsotnosti)	3.500,00
– polovična dnevnica (nad 8 do 12 ur odsotnosti)	1.750,00
– znižana dnevnica (od 6 do 8 ur, če se potovanje začne dve uri pred začetkom delovnega časa in konča dve uri po njem)	1.218,00
2. Kilometrina (od 1. 3. 96 dalje)	24,66
3. Ločeno življenje	45.345,00

4. Prenočišče - Povračilo sroškov prenočevanja do višine zneska po predloženem računu, ki ga odobri delodajalec

5. Regres za prehrano	11.336,00

Drugi del

V drugem delu objavljamo povprečno plačo za obdobje februar–april 96 kot osnovno za uveljavljanje pravic iz neposredne skupne porabe. Povprečna plača v preteklih treh mesecih v gospodarstvu Slovenije znaša 72.771 SIT.

1. Jubilejne nagrade	
– za 10 let	36.386,00
– za 20 let	54.578,00
– za 30 let	72.771,00
2. Nagrada ob upokojitvi	218.313,00
3. Solidarnostne pomoči	72.771,00

Vir: Zavod RS za statistiko *Strokovna služba ZSSS*

Opomba:
Objavljena višina nagrade ob upokojitvi je rezultat kolektivnega pogajanja. Sprejeta sprememba uredbe Vlade RS o stroških, ki se priznavajo kot odhodek (Ur. l. RS, št. 7/95), pa omogoča to nagrado do višine treh bruto plač v gospodarstvu RS.

KAJ DELAJO

V republiških odborih

Sindikat komunalnega in stanovanjskega gospodarstva

Z občinami lažje kot z vlado

Podpisniki kolektivne pogodbe za gospodarske javne službe komunalnih dejavnosti in vodnega gospodarstva so na eni strani sindikati, na drugi pa delodajalci - zbornica oz. združenje in občine za komunalo ter vlada oz. ministrstvo za varstvo okolja za vodno gospodarstvo. Ker se z vlado nismo uspeli dogovoriti o novi skupni tarifni prilogi, smo sindikat komunalnega in stanovanjskega gospodarstva Slovenije, sindikat avtobusnega prometa in komunalnih dejavnosti pri Neodvisnosti, Zbornica gospodarskih javnih služb in GZS – Združenje za varstvo okolja podpisali tarifno prilogo KP za leto 1996 samo za komunalne dejavnosti in skupaj pozvali občine, naj tudi one podpišejo takemo besedilo tarifne priloge. Izhodišče smo ohranili za 15% višje od tistega v splošni kolektivni pogodbi. Občine smo pozvali, naj do konca junija sporoče na priloženi izjavi svoje stališče, zbornično združenje za varstvo okolja pa je o tem obvestilo vsa komunalna podjetja in jih pozvalo, naj pomagajo pri pojasnjevanju zadeve in tako organom omogočijo čimprejšnji pristop. Enako pozivamo sindikalne zaupnike, naj podprejo akcijo in z osebnimi stiki z vodstvom podjetja in občino spodbudijo odločitev.

Udeležba na 12. delovno-športnem tekmovanju v Murski Soboti je bila rekordna: 56 podetji in preko 1500 udeležencev. Pričakovali pa smo več sindikalnih zaupnikov, saj je to ena izmed uspešnih oblik povezovanja in aktivnosti sindikata. V prihodnje bomo na udeležbo zaupnikov pozornejši že v med pripravami na srečanje.

Organizator DŠT v letu 1997 bo Komunalno podjetje Velenje.

Miloš Mikolič, sekretar

V območnih organizacijah

Podravje

»Otipljiva« čestitka

Vodja študijskih krožkov pri Območni organizaciji ZSSS za Podravje **Metka Roksandič** je prejela od vodje projektov študijskih krožkov pri Andragoškem centru Republike Slovenije **Sonje Klemenčič** dopis, v katerem ta izraža zadovoljstvo, da so študijski krožki v območni organizaciji ZSSS dosegli enega od pomembnih ciljev – vpliv na družbeno okolje.

»Vaši krožki so dosegli vse tiste cilje, ki ste si jih zadali in pri tem imeli odmevne predstavitve v okolju delovanja kot tudi v širši družbeni javnosti, s čimer so prispevali k razvoju in širjenju študijskih krožkov kot nove oblike učenja,« je zapisala Klemenčičeva. »Zato vam iskreno čestitamo in upamo, da nas boste še razveseljevali s podobnimi novimi krožki.«

Čestitka se nanaša na dva študijska krožka: Kako postanem uspešen sindikalni zaupnik (mentorica je bila **Marija Erakovič**) in Soupravljanje (mentor je bil **Dušan Detiček**).

Poleg čestitke pa je območna organizacija ZSSS v Podravju na žiro račun študijskih krožkov prejela tudi posebno »finančno spodbudo« za nadaljnje uspešno delo študijskih krožkov.

T. K.

Naj ostane med nami

Večji od večine

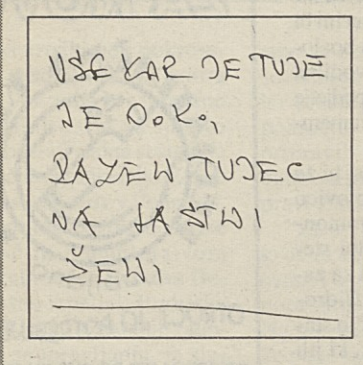

Ko je cvet svobodnega sindikalizma na izredni seji Sveta ZSSS tuhtal, kako z drugimi sindikati deliti premoženje, smo slišali opozorila kar na nekaj možnih in celo zelo verjetnih pasti.

Tako SKEI opozarja, da bi v prvem krogu delitve kakšen majhen, samostojen sindikat lahko dobil celo več kot pa v drugem krogu kovinarji, ki so **»po številu članstva, ki je le eden od kriterijev pri delitvi premoženja, večji od večine, če ne celo od vseh konfederacij oziroma samostojnih sindikatov«,** ki stegujejo kremplje po lastnini svobodnih sindikatov.

Zato je RO SKEI sklenil, da **»se njegov predstavnik kot pogajalec enakopravno vključi v vse pogovore o lastninjenju premoženja ZSSS in to predlaga tudi vsem drugim sindikatom dejavnosti...«**

Vsaj med prisotnimi rosovci predlog ni sprožil ploskanja in morda je tudi to spodbudilo **Vladimirja Bizovičarja,** sekretarja SKEI, da je poročevalcu Delavske enotnosti z omenjene seje poslal listek z naslednjo modrostjo:

»Vse, kar je tuje, je O. K.,
razen tujec na lastni ženi!«

IGNORANCA BREZ PRIMERE

Od veličastnega ognjemeta z ljubljanskega gradu – sklepnega dejanja osrednje prireditve ob peti obletnici slovenske samostojnosti – še ni minilo niti devet ur, ko je spet »počilo«: v sredo med 9. in 10. uro so »obstali« delavci, zaposleni v pravosodnih organih, in z opozorilno stavko za eno uro povsem omrtvili delo večine slovenskih okrajnih in okrožnih sodišč!

Nakopičeno nezadovoljstvo s svojim delovnopravnim in socialnim položajem so zaposleni v pravosodnih organih strnili v naslednje tri stavkovne zahteve:

1. takojšnje povečanje plač (v skladu s predlogi sindikata z dne 20. 11. 1995) z uvedbo dodatka v višini 30 odstotkov na plačo sodnega osebja zaradi zakonske prepovedi dela drugje;

2. čimprejšnji sprejem sistematizacij z ustreznimi nazivi delovnih mest, upoštevajoč pravosodno reformo;

3. takojšnja sklenitev pogodb o pogojih dela sindikata na sodiščih.

Sodeč po odzivih v Pomurju, Podravju, Posavju, na Gorenjskem, Notranjskem itd., je protest nedvomno uspel, saj so bila »prizorišča« opozorilne stavke povsod polna. Kajpak tudi velika dvorana okrožnega sodišča v Ljubljani, kjer pa smo bili priča grdi »lepotni napaki«: čeprav je bil njegov predstojnik Aleš Zalar pravočasno obveščen o tem »dogodku«, si je vzel dopust, ne da bi pri tem pooblastil koga od članov kolegija, naj pride pred delavce! Polna dvorana je tak odnos svojih nadrejenih sveda sprejela »na znanje« z velikim ogorčenjem, ki pa, kot se je izkazalo, ni bilo edino. Zaradi dopustov v sredo ni bilo nikogar od odgovornih tudi na ministrstvu za pravosodje! Tako so nenadoma postala vprašljiva tudi pogajanja, sklicana za 14. uro...

»Očitno je, da se da v Sloveniji le s silo in stopnjevanjem pritiska doseči kakšen premik,« je enourno opozorilno stavko kot metodo sindikalnega boja pojasnil sekretar Sindikata delavcev državnih in družbenih organov Slovenije Drago Ščernjavič, član tričlanskega stavkovnega odbora, ki je vodil stavko na okrožnem sodišču v Ljubljani. »Za pot dogovarjanja in usklajevanja ter ustrezno dinamiko reševanja problemov namreč predstojniki ne najdejo ‚dragocenega' časa, kar se je pokazalo tudi danes. Zahteve, ki smo jih tokrat izpostavili na tak način, so ‚v igri' že kar nekaj mesecev, bi jih pa lahko že kdaj razrešili, če bi predstojniki sodišč, ministrica za pravosodje in vlada pokazali zanje vsaj malo posluha. Tako pa...«

No, od napovedi opozorilne stavke sem se je vendarle premaknilo: Sindikat državnih in družbenih organov je tik pred stavko od ministrstva za pravosodje le prejel »material« o nomenklaturi enotnih nazivov za sodno osebje in pripombe na osnutek pogodbe o pogojih dela sindikata na sodišču. O bistvenem premiku pa še ni ne duha ne sluha. Zato bo Konferenca sindikata pravosodja Slovenije, sklicana za 28. t. m., najbrž odločala o stopnjevanju pritiska...

D. K.

Izmenjava izkušenj

Na povabilo predsednice Sindikata trgovine Hrvaške Ane Kneževič sta bila 21. t. m. na delovnem pogovoru v Zagrebu predsednica Sindikata delavcev trgovine Slovenije Kristina Antolič in sekretar Sandi Bartol. Namen obiska je bilo medsebojno informiranje o problemih, s katerimi se spopadata sindikata te dejavnosti obeh držav, in dogovor o nadaljnjem medsebojnem sodelovanju.

Za nas je bila izredno zanimiva informacija predstavnikov Sindikata trgovine Hrvaške o njihovih izkušnjah pri sklepanju kolektivne pogodbe dejavnosti trgovine. Sklepajo in podpisujejo jo le z Združenjem delodajalcev in velja le za tista podjetja in družbe, ki so člani Združenja delodajalcev. Sindikati tistih družb, ki niso članice Združenja delodajalcev, se morajo maksimalno angažirati pri sklepanju podjetniških kolektivnih pogodb, ki pa tudi veljajo le za člane sindikata. Velike težave jim povzročajo delodajalci, ki preko svojega združenja vodijo kampanjo neobračunavanja in nenakazovanja sindikalne članarine.

Tudi pri izvajanju zakona o delu, ki uvaja delavsko soupravljanje in je podoben našemu zakonu o sodelovanju delavcev pri upravljanju, imajo že nekaj slabih izkušenj. Tudi tu se čuti interes, vpliv in moč predstavnikov Združenja delodajalcev, ki želijo posegati v evidentiranje in kandidiranje »svojih« članov, s ciljem ustvarjati konflikt med sindikatom in svetom delavcev.

STH je član Zveze samostojnih sindikatov Hrvaške. Tudi pri njih se v zadnjem času kaže težnja po osamosvajitvi nekaterih območnih organizacij v Zvezi, kar ocenjujejo kot skrajno neodgovorno početje posameznih funkcionarjev. Težave so tudi pri zbiranju enoodstotne članarine od bruto plač.

SDTH je izrazili željo po tesnejšem sodelovanju, saj imamo v Sloveniji na področju kolektivnih pogodb, social-partnerstva in delavskega soupravljanja več izkušenj. Dogovorjeno je bilo, da se bosta sestala najvišja organa obeh sindikatov in razpravljala o problematiki, ki zaposluje sindikate držav v tranziciji, kamor spadata obe državi.

S. ŽILEP

KRITIKE SO NEUPRAVIČENE

V spomin na 23. junij 1990, ko se je v Ljubljani zbrala dobra stotnija zaposlenih v tedanjem republiškem sekretariatu za notranje zadeve in ustanovila Policijski sindikat Slovenije (PSS), praznuje njegovo članstvo Dan PSS. Letos ga je obeležilo s prisrčno slovesnostjo v Galeriji na Kotnikovi 8, na kateri so se devetim posameznikom tudi s priznanji oddolžili za njihov prispevek k razvoju in utrjevanju organizacije.

»Priprave na ustanovitev PSS so stekle že zgodaj spomladi 1990, ko smo delavci ONZ ugotovili, da nam tedanji sindikat zaradi neustrezne organiziranosti in politične pripadnosti ne more služiti kot zastopnik delojemalcev. Izhod smo videli le v novi, samostojni, strankarsko nevtralni in učinkoviti sindikalni organizaciji,« je predsednik Maks Rakuša v priložnostnem nagovoru najprej kratko orisal motive za ustanovitev PSS, ki danes združuje več tisoč delavcev MNZ in je dostojen partner v pogajanjih.

»Šest let je kratka doba za sindikat, še zlasti v tako neurejenih razmerah, kakršne smo doživljali, in ob tako majavem spoštovanju pravnega reda. Za delavce, ki so od nove države, njenega novega družbenoekonomskega sistema in nenazadnje tudi od svojega novega sindikata pričakovali več, pa je to neskončno dolgo obdobje. Marsikdo ni zadovoljen, med krivce za to pa neupravičeno uvršča tudi sindikat,« je nadaljeval Rakuša in pojasnjeval: »Sindikat ni v poziciji, nima pristojnosti oblasti, ne more soodločati. Lahko samo opozarja, predlaga, zahteva, izsiljuje; lahko utopi ostrino delodajalčevih potez in ukrepov, ki so naperjeni zoper delavce. In prav to je PSS v teh letih učinkovito počel...«

Po nagovoru in priložnostnem nastopu Tomaža Domicelja so podelili plakete. **Priznanja PSS** za dolgoletno prizadevno delo v sindikatu so prejeli: Boris Antonič, Miroslav Dušič, Marjan Ferk, Mirjam Hozjan, Dušan Komar, Ludvik Repolusk in Branko Zupan. Vlado Marinič je dobil **nagrado PSS** za bistven prispevek k dvigu kakovosti dela celotne organizacije, Maks Rakuša pa **odličje PSS** za dolgoletno, prizadevno in uspešno delo, pomembno za celotno organizacijo.

D. K.

Foto: Sašo Bernardi

PRIZNANJA PSS V PRAVIH ROKAH – Dobili so jih: Boris Ant[illegible], Miroslav Dušič, Marjan Ferk, Mirjam Hozjan, Dušan Komar, Lu[illegible] Repolusk, Branko Zupan, Vlado Marinič in Maks Rakuša.

»Ogorčeni smo...«

PSS je 31. maja seznanil predsednika Vlade RS dr. Jan[illegible] za Drnovška s problemom delitve sredstev za delovno uspešno[illegible] med republiške upravne organe in vladne službe. V dopis[illegible] ga je opozoril na nepravilnosti pri tem, na nespoštovanje dolo[illegible] kolektivne pogodbe za negospodarske dejavnosti in [illegible] neizvajanje zagotovil s sestanka 5. 2. 1996.

»Na naš dopis in zahtevo o določitvi kriterijev in meril pre[illegible] različno delitvijo sredstev za skupinsko delovno uspešno[illegible] nam niste odgovorili. Še vedno se izvaja protipravna delit[illegible] iz začetka tega leta,« je v novem pismu predsedniku Drnovšk[illegible] zapisal izvršni sekretar PSS Zdravko Melanšek in nadaljeva[illegible] »Ogorčeni smo nad takšnim odnosom, ki ne spoštuje zako[illegible] ske ureditve reprezentativnosti sindikatov, določb veljav[illegible] kolektivne pogodbe in v Evropi veljavnih socialnopartne[illegible] skih odnosov.

Zaradi vladne in vaše nepripravljenosti za sporazumno urejan[illegible] problemov in odpravo vaših nepravilnosti bomo sprožili ustrez[illegible] formalne postopke.«

ZALEŽE LE GROŽNJA

Kje so vzroki, da so se gradbinci s svojimi plačami nenadoma znašli na repu slovenskega gospodarstva? To je bila rdeča nit problemske konference Sindikata delavcev gradbenih dejavnosti Slovenije, na kateri so prejšnji petek analizirali problematiko podjetij gradbeništva in socialni položaj njihovih delavcev.

Analize kažejo, da se slovenska gradbena operativa sooča s splošno in kronično nelikvidnostjo, (pre)visokimi obrestnimi merami, neugodnimi tečajnimi razmerji (za dela v tujini) in (pre)visokimi obremenitvami z davki in prispevki, njeno trdnost (če že ne obstoja številnih podjetij) pa za nameček nažirajo še nelojalna konkurenca (z na črno zaposlenimi delavci), dolgotrajni procesi lastninskega preoblikovanja podjetij in nerešena vprašanja premoženja v republikah nekdanje Jugoslavije, nenazadnje pa tudi diskriminatorni razpisni pogoji in praksa DARSa pri slovenskem »poslu stoletja«. In ker tudi država ne zagotavlja takih elementov gospodarske politike in instrumentarija, ki bi gradbenim podjetjem omogočili enakopravnejše nastopanje na tržišču, ni čudno, da je v nekdaj cvetočem gradbeništvu pet let po osamosvojitvi kruha le še za 39.000 delavcev ali 8,72 odstotka vseh zaposlenih v gospodarstvu.

Toda kakšen je ta kruh? Brez dvoma črn in suh, saj so plače gradbenih delavcev – kot že rečeno – na repu, njihov zaostanek za povprečjem v gospodarstvu pa se še povečuje. Za nameček je med še zaposlenimi (ki pa jih je že sedaj pol manj kot leta 1990) vse več takih, ki jim zaradi razpada podjetij grozi odprta brezposelnost, na kakšno pošteno pravno varnost pa zaradi počasnosti inštitucij države pri tem ne morejo več niti računati. Tako je pravna in socialna varnost zaposlenih vse manjša, kar velja še zlasti za tuje državljane, ki zaradi drobljenja podjetij ali stečajev izgubljajo status, z njim pa tudi pravico do zdravstvenega zavarovanja svojih družinskih članov. Zaradi takih razmer in takega stanja pa smo priče paradoksu, ki zaključuje ta začarani krog: ker ni ustrezne motivacije, ni domicilnih kadrov (od zidarjev in tesarjev do tehnikov in inženirjev), to pa utegne zapečatiti usodo slovenskega gradbeništva.

Kaj storiti? Po mnenju SDGD bi morali zagotoviti realno ceno dela z upoštevanjem pogojev dela v gradbeništvu, kar bi pripomoglo tudi k reševanju nastopajoče kadrovske problematike; treba bi bilo vzpostaviti ažurno in kakovostno delovanje inštitucij države, kar bi prispevalo k pravni varnosti tako delavcev kot tudi poslovnih subjektov in njihovi enakopravnosti pri pridobivanju del na domačem tržišču; na zakonodajnem področju bi morali ažurirati tisti del zakonodaje, ki se nanaša na prostor, gradbeništvo in investicije, in znotraj te zakonodaje uveljaviti strategijo zaščite domače industrije gradbenega materiala (IGM) ter izboljšati pogoje za izvoznike in izvajalce del v tujini; spodbuditi in omogočiti prestrukturiranje, tehnološko modernizacijo in organizacijsko prenovo podjetij, zlasti tistih s področja IGM. Da bi vse to lahko dosegli, naj vsak realizira svoj del odgovornosti – od sindikata in GZS (realna cena dela) prek inštitucij države (APPNI, inšpekcija dela, tržna inšpekcija, sodišča...) do vlade in njenih ministrstev (oblikovanje in zagotavljanje pogojev za prestrukturiranje ter tehnološko in organizacijsko posodobitev podjetij). Točne in konkretne sklepe bo oblikovala posebna komisija in jih objavila v medijih.

Ker je konferenca minila predvsem v čustveno obarvanem ugotavljanju dejstev, velja omeniti mnenja vsaj dveh razpravljalcev. Nuša Hegler z ministrstva za gospodarske dejavnosti je povedala, da bi bilo lahko marsikaj od povedanega že uresničeno. Sama da je predlagala nekaj ukrepov, a da z njimi ni uspela, ker za njimi ni stala »organizirana množica«. Na njene besede se je nekako navezal tudi Brane Mišič, češ da »moč sindikata ni v tem, da nekaj ugotovi, temveč da spremeni«. Ker že pet let pri gradbincih posluša »eno in isto«, je bil neposreden: »Postavite skrajni rok, do katerega mora biti podpisana kolektivna pogodba. In pristavite: če ne bo, bo stavka. Pika!«

D. K.

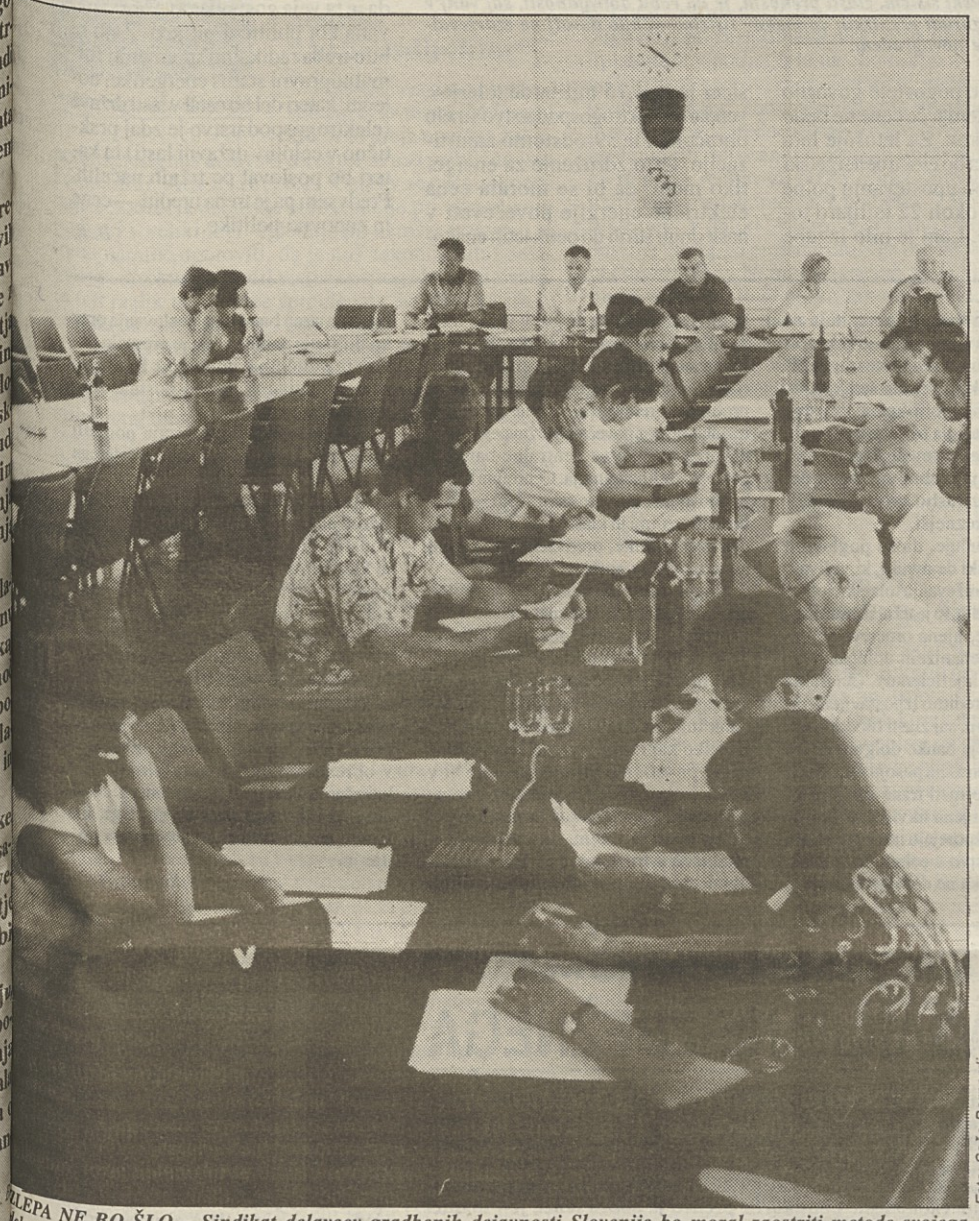

Foto: Sašo Bernardi

SLEPA NE BO ŠLO – Sindikat delavcev gradbenih dejavnosti Slovenije bo moral zaostriti metode svojega delovanja...

Rekordne ŠIFO 96

Sindikat finančnih organizacij Slovenije je konec prejšnjega tedna v poreški Zeleni laguni priredil športne igre »ŠIFO 96«, na katerih je aktivno sodelovalo kar 727 njegovih članov iz sedmih zavarovalnic, Banke Slovenije in Loterije Slovenije ter enajstih podružnic Agencije za plačilni promet, nadziranje in informiranje.

Množica »finančnikov« je med seboj pomerila moči v desetih disciplinah, najboljšim med njimi (glej rezultate) pa so po večani večerji v hotelu Delfin podelili pokale, kolajne in priznanja. Srečanje so zaključili v nedeljo popoldne z ribiškim piknikom v Santa Marini...

REZULTATI – mali nogomet: 1. Zavarovalnica Adriatic d.d., 2. Zavarovalnica Maribor d.d., 3. Zavarovalnica Slovenica d.d.

košarka: 1. Zavarovalnica Maribor d.d., 2. Zavarovalnica Adriatic d.d., 3. Zavarovalnica Slovenica d.d.

odbojka – moški: 1. Slovenica, 2. Adriatic, 3. Maribor; **ženske**: 1. Adriatic, 2. APPNI, 3. Maribor

vleka vrvi: 1. Maribor, 2. APPNI, 3. Adriatic

namiz.tenis – moški: 1. Štebih (Maribor) 2. Jakin (APPNI) 3. Star (APPNI); **ženske:** 1. Ban (Banka Slo.), 2. Petek (Slovenica), 3. Poduršič (Adriatic)

tenis – moški: 1. Mejač (Merkur), 2. Ulčar (APPNI), 3. Vezjak (Maribor); **ženske**: 1. Simonič (Maribor), 2. Košir (Triglav), 3. Zupančič (APPNI)

kegljanje – moški: 1. Brkič (APPNI), 2. Kravos (Slovenica), 3. Novak (Maribor); **ženske:** 1. Kravos (Slovenica), 2. Kopač (Triglav), 3. Kokalj (APPNI)

streljanje – moški: 1. Sovdat (Slovenica), 2. Balažič (Adriatic), 3. Strniša (Adriatic); **ženske**: 1. Kavar (APPNI), 2. Belšak (APPNI), 3. Majerle (APPNI)

plavanje – moški: 1. Kirbiš (Adriatic), 2. Kuzman (APPNI), 3. Pintar (Triglav); **ženske**: 1. Martinčič (Slovenica), 2. Poljak (Adriatic), 3. Marinkovič (APPNI)

šah – moški: 1. Rozman (Slovenica), 2. Kalaš (APPNI), 3. Valenčič (APPNI); **ženske**: 1. Leber (Maribor), 2. Favento (Adriatic), 3. Dunatov (Maribor).

D. K.

Foto: Sašo Bernardi

Imeli so se fajn...

»Saj to je hujše kot med skoki v Planici!« se je prejšnjo soboto direktor Simonovega zaliva Ivan Rener čudil ob pogledu na parkirišča, kamor je kar 47 (!) avtobusov pripeljalo prek 2.500 (!) udeležencev 4. srečanja članic in članov Sindikata zdravstva in socialnega varstva Slovenije! »Če nam je ne bi zagodlo vreme, bi nas bilo še več,« nam je povedala Nevenka Lekše in dodala, da so mnogi med njimi kljub »višji sili« v Izoli vztrajali do večera, »nekateri celo do polnoči«. Vseh družabnih iger (na sliki vlečenje vrvi) zaradi dežja seveda niso mogli izpeljati tako, kot so si bili zamislili, »fajn je pa vseeno bilo«. Namen je bil torej dosežen...

D. K.

KAJ DELAJO

V drugih sindikatih

Premogovnik Velenje

Srečanje belih in črnih rudarjev

Narava dela v rudarstvu in premogovništvu zahteva sodelovanje pri delu, v nesrečah, pri svetovanju. Zato vse rudarje druži pregovorno tovarištvo, prav tako pa se radi posvetujejo in pogovorijo o svojih izkušnjah pri delu pod zemljo tudi s kolegi iz drugih rudnikov.

Oblika takšnega druženja je srečanje belih in črnih rudarjev, to je delavcev v zasavskih in velenjskem premogovniku, lendavskih naftarjev – t. i. belih rudarjev, ter madžarskih premogarjev in naftarjev. Srečanje je iz zgolj slovenskega v prvih letih preraslo v mednarodno in letos so se – nekateri že stari znanci – srečali čtrtič. Gostitelji so bili v soboto, 22. t. m., Velenjčani.

Srečanje je vsako leto v prvi vrsti športno-družabno. Ker pa so glavni organizatorji vedno sindikati posameznih podjetij, del skupaj preživetega dne sindikalni predstavniki izkoristijo tudi za pogovore o svojem delu, težavah in za izmenjavo izkušenj. To so letos opravili v Premogovniku Velenje, kjer jim je direktor dr. Franc Žerdin predstavil podjetje, njegove možnosti in načrte, predsednik Sindikata pridobivanja energetskih surovin Slovenije Franc Druks pa glavne aktivnosti tega sindikata. Udeležence pogovora je zanimalo predvsem, kako v premogovniku izvajajo politiko plač, kako poteka lastninjenje premogovnika in kakšne so njihove dosedanje izkušnje pri tem.

Po pogovoru so se dogovorili za nadaljnje sodelovanje in izmenjavo izkušenj ter tudi, da bo prihodnje, 5. srečanje belih in črnih rudarjev na Madžarskem.

Medtem pa so na športnih terenih TRC Jezero potekala tekmovanja sodelujočih ekip. Tekmovale so v malem nogometu, malem golfu, odbojki na pesku, ribolovu, metanju pikada, šahu in vlečenju vrvi. Letos so največ prvih mest v posameznih panogah dosegli gostitelji in tako tudi osvojili prehodni pokal srečanj. Poleg tega so se izkazali tudi z odlično organizacijo prireditve...

Diana Janežič

DELAVSKA HRANILNICA d. o. o.
Ljubljana, Dalmatinova 4

Ugodna posojila

za oddih članov sindikatov
od T + 0 % do T + 2 %

v vaši Delavski hranilnici

Če želite preživeti zaslužen oddih v mirnem, prijaznem okolju Bohinjskega jezera, v Termah Zreče, Moravskih, Atomskih, Čateških, Šmarjeških in Dolenjskih Toplicah, Hotelih Palace Portorož, Strunjan, Belvedere, Marina in Simonov zaliv v Izoli, se odločite za oddih s pomočjo posojila naše hranilnice.

Po napornih delovnih mesecih in vsakodnevnih stresih si vzemite čas zase, za svojo dušo in telo, za svoj počitek in nabiranje novih moči.

Oddih lahko preživite v hotelih in zasebnih penzionih **z ugodnim posojilom, ki ga je za Vas posebej pripravila Delavska hranilnica.**

Posojilo vam odobrimo tri dni pred začetkom nastopa oddiha.

Prvi obrok zapade v plačilo z enomesečnim odlogom, torej potem, ko se vrnete z dopusta.

Cene 7-dnevnega bivanja se gibljejo od 22.050 tolarjev do 53.550 tolarjev na osebo.

H gornjemu znesku posojila lahko dobite še dodatek posojila v znesku 15.000 tolarjev za stroške, vezane na oddih (stroški goriva, turistična taksa, žeja).

Primeri izračuna posojila za najnižjo in najvišjo ceno:

7-dnevni oddih dveh članov družine po ceni 22.050 SIT

22.050 SIT x 2 = 44.100 SIT + 15.000 SIT = 59.100 SIT,
vrne se 61.902 SIT, rok vračila 6-mesecev, obrok = 10.317 SIT, zavarovanje posojila =390 SIT, stroški posojila 1.000 SIT.

7-dnevni oddih štirih članov družine z dvema otrokoma od 2 do 12 let po ceni 22.050 SIT in s 30% popustom za oba otroka

22.055 SIT x 2 = 44.100 SIT + 2 x 15.439 SIT + 15.000 SIT = 89.970 SIT
vrne se 78.073 SIT, rok vračila 6 mesecev, obrok = 13.013 SIT, zavarovanje posojila = 492 SIT, stroški posojila so 1.000 SIT.

7-dnevni oddih dveh članov družine po ceni 53.550 SIT

53.550 SIT x 2 = 107.100 SIT + 15.000 SIT = 122.100 SIT,
vrne se 127.888 SIT, rok vračila 6 mesecev, obrok = 21.315 SIT, zavarovanje posojila = 806 SIT, stroški posojila so 1.000 SIT.

7-dnevni oddih štirih članov družine z dvema otrokoma od 2 do 12 let po 53.500 SIT in 30% popustom za oba otroka

53.500 SIT x 2 = 107.100 + 2 x 74.900 SIT + 15.000,00 SIT = 197.000 SIT
vrne se 206.339 SIT, rok vračila 6 mesecev, obrok = 34.390 SIT, zavarovanje posojila = 1.241 SIT, stroški posojila so 1.000 SIT.

Gornji izračuni so osnova, da lažje prilagodite strošek oddiha svojim finančnim možnostim.

Izračuni so narejeni na 6-mesečni rok vračila posojila in enomesečni odlog prvega plačila obroka.

Vsako posojilo bo izračunano individualno po vašem izboru cene.

Za tiste člane sindikatov, ki bi jim tudi ti obroki bili preveliko finančno breme, je izjemoma možen najem posojila tudi na sedem ali osem obrokov brez odloga prvega obroka.

Upamo, da je posojilna ponudba za člane sindikatov zanimiva, zato se vam priporočamo. Vse v zvezi z vašim posojilom in oddihom boste uredili v hranilnici osebno ali po telefonu.

Za vse podrobnejše informacije nas lahko pokličete po telefonu: 061/312098 ali 316881.

Želimo vam prijazen oddih

Direktor
Jože Stegne

Zaradi cen elektroenergetski sistem na robu razpada

ALI SI BOMO KMALU SVETILI S SVEČAMI?

Medtem ko negodujemo nad računi za porabljeno električno energijo, rudarji v premogovnikih, elektrikarji v proizvodnji, prenosnem sistemu in distribuciji električne energije tožijo, da se bo elektroenergetski sistem vsak čas sesul — zaradi prenizkih cen in zato, ker marsikateri veliki porabnik potrošene energije ne plačuje. Nasproti si stojita dve mnenji. Porabniki elektrike menijo, da so proizvajalci in prodajalci elektrike organizirani v tako močan lobi, da mu ni mogla do živega nobena oblast, ne prejšnja ne sedanja. Elektroenergetiki pa nasprotujejo, češ da bi bila cenovna politika urejena, če bi preko lobija lahko vplivali na oblast. Zbornično združenje za energetiko je pred dvema mesecema opozorilo vlado, naj uredi cene v energetiki, v premogovništvu, elektrogospodarstvu, naftno plinskem gospodarstvu in toplovodnem sistemu.

Odbor se pri tem sklicuje na januarja letos sprejeto strategijo oskrbe Slovenije z energijo in porabe le-te, v kateri je jasno zapisano, da bo vlada pri cenovni politiki upoštevala smernice Evropske energetske listine. V tej je zapisano, da morajo biti cene energije oblikovane tržno z upoštevanjem koristi in stroškov varstva okolja, z javnimi in nepristranskimi tržno zasnovanimi usmeritvami, oblikovanimi za doseganje učinkovitejše in za okolje sprejemljivejše rabe energije. Strategija tudi zagotavlja, da se bodo v cene energije poleg stroškov energetskega sistema postopno vključevali tudi stroški za odpravljanje okoljevarstvenih in socialnih posledic energetike, upoštevale bodo kakovost energije in koristi za okolje. Cene energije naj zagotavljajo zanesljivo preskrbo, naj zagotovijo tržno zanimivost vlaganja v energetiko, naj bodo konkurenčne v primerjavi z Evropo, porabnike naj spodbujajo k uporabi okolju prijaznejših vrst energije.

Vlada na tem področju očitno še ni naredila dovolj, saj vsaj elektroenergetiki vse pogosteje govorijo o razpadu sistema, če cene ne bodo pokrile stroškov. Za letošnje leto pričakujejo, da bo elektroenergetski sistem imel ob upoštevanju polne amortizacije okoli 22 milijard tolarjev izgube. Lani je bilo izgube sicer le za 4,75 milijarde tolarjev, vendar je elektrogospodarstvo smelo obračunati le 39-odstotno amortizacijo. Zato združenje za energetiko meni, da bi se morala cena električne energije povečevati v naslednjih štirih do petih letih enakomerno po 7-odstotni letni stopnji. Tako bi cena najpozneje v dveh letih vključevala vse stroške proizvodnje skupaj s polno amortizacijo, na koncu pa bi bila primerljiva s cenami brez davka, ki veljajo v Evropski uniji. Elektroenergetiki opozarjajo, da dolgoletno pomanjkanje sredstev za investicijsko vzdrževanje in za modernizacijo že resno ogroža zanesljivost obratovanja in da lahko pričakujemo vse pogostejše izpade posameznih delov sistema in kmalu tudi njegov razpad.

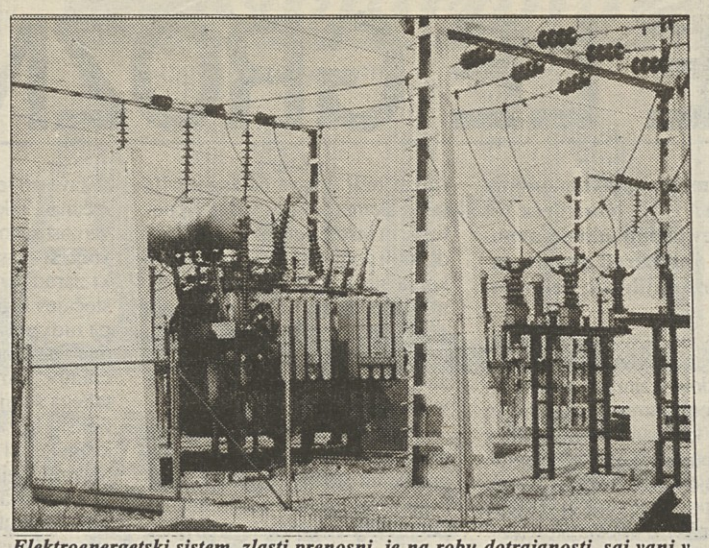

Elektroenergetski sistem, zlasti prenosni, je na robu dotrajanosti, saj vanj v minulih letih zaradi prenizkih dohodkov sistema ni bilo dovolj ne vzdrževalnih vlaganj ne novogradenj.

Franc Žerdin, predsednik zborničnega združenja za energetiko, pravi, da sistem deluje na robu svojih zmogljivosti. Naprave da so skoraj do konca iztrošene tudi zaradi starosti, to pa znižuje obratovalno sposobnost in raven varstva pri delu.

V elektrogospodarstvu menijo, da je ta veja gospodarstva obravnavana kot politični projekt. Zato bi bilo treba radikalno spremeniti formalnopravni status energetike, določiti, kateri del bo ostal v lasti države (elektrogospodarstvo je zdaj praktično v celoti v državni lasti) in kateri bo posloval po tržnih načelih. Predvsem pa je treba urediti — cene in cenovno politiko.

B. R.

Visoki stroški finansiranja so ključni problem uspešnosti gospodarstva

KDAJ BO DENAR PO PRIMERNI CENI

Visoki stroški finansiranja poslovanja so bili v slovenskem gospodarstvu večni kamen spotike, med menedžerji pa je završalo, ko so bili objavljeni podatki o poslovanju bank v lanskem letu. V Sloveniji posluje trideset bank in te so imele skupaj okroglih 15 milijard tolarjev dobička. Vsa vprašanja v zvezi s tem so se začela vrteti v krogu med postopkom sanacije bank, njihovim dobičkom in neto izgubo gospodarstva, ki je lani dosegla vrednost 26 milijard tolarjev. Zaključek gospodarstvenikov je bil z njihovega zornega kota logičen: vse je podrejeno sanaciji bank. Stroški finansiranja poslovanja so se prebili na vrh seznama vzrokov za nizko konkurenčnost slovenskega gospodarjenja. Konec tega tedna se je aktualnih problemov finansiranja gospodarstva lotila tudi Gospodarska zbornica, osrednje mesto pa so zavzemale obrestne mere. Neven Borak, zunanji sodelavec zbornice je pripravil kratko analizo obrestnih mer, iz katere povzemamo ugotovitve.

Pred dobrim letom dni so bile v Sloveniji dosežene najnižje mesečne stopnje rasti cen in obrestnih mer. Kasneje se je izkazalo, da je šlo za enkraten in za zdaj neponovljiv dogodek, saj od maja skupne obrestne mere v bančnem sistemu ponovno naraščajo. Pri tem se nominalne obrestne mere večajo, čeprav realne obrestne mere padajo in čeprav so bile pri nekaterih instrumentih denarne politike postopoma uvajane samo nominalne obrestne mere. Neven Borak ocenjuje, da je vzrok naraščanja skupnih obrestnih mer v indeksaciji le-teh in v omejevalni denarni politiki. Pojem ohranjanja realne vrednosti denarja oziroma denarnih obveznosti ostaja po njegovem spričo indeksiranja s cenami na drobno brez prave vsebine in meji na voluntarizem.

Potem ko opiše mehanizme oblikovanja obrestnih mer, se loti še stroškov finančnega posredništva. Ugotavlja, da je marža finančnega posredništva pri naših bankah dvakrat večja od tiste pri sosednjih državah. Del marže, ki je posledica revalorizacije, se je povečal bolj kakor del, ki sodi k realnim obrestnim meram. Ker so rezervacije bank naraščale počasneje od neto prihodkov, so banke lani lahko prislužile za 15,2 milijarde tolarjev dobička pred obdavčitvijo. Donos kapitala je znašal nekje med 10 in 13 odstotki, donos na aktivo pa je presegel 1 odstotek in je po nekaterih ocenah v povprečju višji kot v državah OECD. Ob tem pa naj bi bila produktivnost, merjena z višino bilančne vsote na zaposlenega, za več kot trikrat nižja od tiste pri italijanskih in avstrijskih bankah.

Borak omenja, da je verjetno dosežena tudi spodnja meja pasivnih obrestnih mer (na bančne vloge) in da bo to, ob dani sestavi aktiv bank, zmanjšalo možnosti za zniževanje aktivnih obrestnih mer (za bančna posojila). Na zviševanje obrestnih mer bo vplivalo tudi obdavčenje rezervacij za potencialne slabe naložbe in ne nazadnje morebitna trdnejša protiinflacijska naravnanost denarne politike. Pričakovati je tudi, da se banke ne bodo odrekle taki obrestni politiki, ki jim bo omogočala zdrave terjatve. Bilančni podatki obeh bank v sanaciji razkrivajo pomembno posledico sanacije in nove poslovne politike: obe banki namreč zbereta več denarja od strank, ki niso banke, kot pa ga plasirata vanje. Na tako politiko še ni ustreznega gospodarskopolitičnega odgovora, meni Borak.

Da bi pojasnili povečevanje obrestne marže v letošnjem letu, bi potrebovali odgovore na naslednja vprašanja: kdo je končni uporabnik večanja razlike med aktivnimi in pasivnimi obrestnimi merami, kakšna je dejanska kakovost sanacije bank; kakšne so posledice povečanja bančnega kapitala na višino obrestnih mer; kakšna je kakovost in donosnost državnih obveznic v bilancah bank in končno, kakšen je vpliv državne finančne politike na obrestna gibanja. Vprašati pa bi se morali tudi, ali je sedanji način revalorizacije oziroma ohranjanja realne vrednosti denarja skladno z rastjo drobnoprodajnih cen najustreznejši.

Borak zaključuje, da so poglavitni makroekonomski dejavniki, ki vplivajo na zaustavitev zniževanja tolarskih obrestnih mer, posredni, to je tržni instrumenti denarne politke, njena omejevalna naravnanost in mehanizem določanja revalorizacijskih koeficientov. Centralna banka je sicer kreditno izpostavljena pri bankah v sanaciji, saj zlasti likvidnostni problem največje banke dolgoročno ni razrešen. Likvidnostna posojila centralne banke ne sodijo med tržne instrumente. Slabša ko je njena likvidnost, bolj se posledice prerazporejajo na druge banke in na gospodarstvo v celoti. To je znak, da sanacija banka ne dosega rezultatov, ki jih razglašajo, in da gre v veliki meri zgolj za obračunske dobičke. Kakršen koli resnejši državni program restrukturiranja dolgov podjetij, ki sicer rešuje probleme preteklosti, tudi ne more dati rezultatov brez povečanja državnega dolga ali brez vključitve centralne banke v postopke refinanciranja. Centralna banka bi zato morala uravnovestiti svojo zaslombo med tržnimi in klasičnimi instrumenti denarne politike, predvsem pa vplivati na zmanjšanje apreciacije tolarja.

Poglavitni mikroekonomski dejavniki so ekonomika bančnega poslovanja in predpisi, ki krojijo poslovanje bank. Ti so čedalje bolj pod vplivom ocene, da je pri nas preveč bank in da so banke prekapitalizirane. Prekapitaliziranost bank ima dobre in slabe strani. Banke z veliko kapitala so varnejše za komitente, pa tudi morebitno sanacijo bi v bodoče opravljale ne na račun države, pač pa na račun upnikov in delnIčarjev. Slaba stran je v tem, da povečan kapital išče ustrezen donos. Bančni predpisi pa delujejo tako, da je najbolj tvegana stran bančnega poslovanja prav kreditiranje podjetij, saj je premalo dobrih in odličnih komitentov. Banke so zato pri dajanju posojil postale zelo previdne.

Problematika finansiranja podjetij ostaja tako ključno področje, za katerega ni na voljo ustreznih odgovorov. Podjetja se bodo morala v večji meri nasloniti na samofinansiranje in bolj iskati dodatne finančne vire na trgih denarja in kapitala z emisijo dolžniških vrednostnih papirjev. Ključen kratkoročen ukrep, kjer so učinki takojšnji, pa se nanaša na oblikovanje ustreznega mehanizma indeksiranja obrestnih mer. Nesmiselno je, meni Borak, da se sezonski in potrebni strukturni premiki posameznih cen, ki so zajeti v indeks cen na drobno, avtomatično prenašajo v obrestno mero, čeprav nimajo nikakršne utemeljene zveze niti s ceno denarja, še manj pa s tujimi trgi, na katere se preusmerjajo slovenska podjetja.

Povzel: B. R.

Kdaj se bodo podražili naftni derivati

ODLAGANJE NEIZBEŽNEGA

Predsedniku vlade dr. Janezu Drnovšku se zadnje čase smeje kar samo od sebe, kot da dosega same zmage. Tako se mu je smejalo te dni v Firencah, ko je smel prvikrat sesti kot enakopraven član med enajsterico kolegov iz držav, ki so pridruženi člani Evropske unije. Prejšnji teden je zmagoslavno prikorakal izza zavese pod TV reflektorje, da bi pred novinarji zagovarjal svojo ekonomsko politiko. Še preden je dobro sedel, je v maniri zmagovalca volitev sporočil: "Da, vlada spet ni pokleknila pred naftno industrijo in ni pristala na zahteve po povišanju cen bencina in drugih naftnih derivatov... Da, zahteve bomo še proučili." In tako naprej, češ, vse delamo, dragi, predragi državljani, da inflacija ne bi bila večja kot lani.

Vendar vlada zahtevkov ni zavrnila, pač pa le preložila odločanje na prihodnji mesec. Medtem bo zahteve naftarjev še enkrat proučila v luči najnovejših gibanj svetovnih cen nafte. Naftarji so terjali, naj bi nekaterim izdelkom, kot je na primer utekočinjeni zemeljski plin, cene v bodoče prosto oblikovali, drugim pa povišali tako osnovno ceno kot tudi marže.

Vlada sicer priznava, da so cene teh izdelkov v Sloveniji nižje kot drugod v Evropi. Ve tudi, da je ta industrija nakupovala zaloge nafte v času, ko so se cene le-te na svetovnem trgu (v začetku tega leta) močno povečale. Ve pa tudi, da so se medtem cenovna gibanja močno umirila in ker je OZN Iraku konec maja dovolila prodati nekaj nafte, se utegne cena nafte v bodoče še znižati. Toda vlada se podražitvi naftnih derivatov dolgo ne bo mogla upirati. In to ne zaradi utemljenih zahtev naftne industrije, pač pa zato, ker bo prisiljena krpati proračunske luknje. Zaradi davčnih reform in zaradi procesa vključevanja v Evropsko unijo bodo namreč izpadli nekateri viri za polnjenje proračuna in eden izmed novih virov, ki je takoj pri roki, je prav v primerjavi z deželami Evropske unije precej nižja obdavčitev nafte in naftnih derivatov. Ta korak je odločno napovedal tudi finančni minister Mitja Gaspari, ko nam je nedavno tega razlagal reformo davčnega sistema. Vlada se je dosedaj branila ustrezno povečati cene naftnih derivatov prav zaradi vpliva te podražitve na cene drugih izdelkov. V lanskoletnih prizadevanjih, da bi inflacijsko stopnjo zadržala pod desetimi odstotki, si vlada proti koncu leta ni upala bolj povečati obdavčitev naftnih derivatov. Če bi to storila, so v analizo gospodarskih gibanj v letu 1996 zapisali v Zavodu za makroekonomske analize in razvoj, bi bila lani inflacija nekaj večja. Toda letos bi imela vlada ob že uveljavljenem mehanizmu prilagajanja razmerja med nabavno ceno, maržo in prometnim davkom ob nespremenjeni maloprodajni ceni manjše težave. Imela bi tudi večje možnosti za neinflatorno ukrepanje.

Zato Drnovškov zmagoviti nasmeh ob novici, da vlada spet ni podražila naftnih derivatov, ni bil pristen. Naftni derivati se bodo morali podražiti, vzroka za to pa sta vsaj dva: krpanje proračuna in prenizki zaslužki naftne industrije in trgovine.

B. R.

Nova kategorizacija nastanitvenih zmogljivosti

OD A, B, C IN D DO ZVEZDIC

Na osnovi sprejetega Zakona o gostinstvu je ministrstvo za gospodarske dejavnosti pripravilo predlog o kategorizaciji nastanitvenih gostinskih obratov. Razloga za pripravo pravilnika sta zakonska osnova ter spoznanje, ki je zapisano v sprejeti resoluciji o strateških ciljih na področju turizma, da je nujno povečati konkurenčnost osnovne turistične ponudbe, predvsem glede kakovosti. Kakovost pa ni le zagotavljanje višjih tehničnih standardov, temveč splet številnih elementov kakovosti, brez katerih ni uspešnega turističnega gospodarstva.

Cilj novega kakovostnega razvrščanja nastanitvenih gostinskih obratov je vpeljati sistem, ki bo spodbujal kakovost ne glede na število zvezdic in bo razumljiv in prepoznaven za domače in tuje goste. Kategorizacija naj bi potekala v dveh delih. Obvezna kategorizacija nastanitvenih gostinskih obratov bo speljana na podlagi minimalnih tehničnih standardov za posamezno kategorijo (zvezdico), neobvezno ocenjevanje posameznih prvin (opremljenosti in storitev) za pridobitev znaka kakovosti pa bo namenjeno obratom, ki bodo imeli tri ali več zvezdic.

Kakovost bodo ocenjevanje in ugotavljali pogoje za pridobitev znaka kakovosti in znaka specializacije za to usposobljeni strokovnjaki, izpeljavo celotnega sistema pa bo nadzirala posebna strokovna komisija. Minister, ki je pristojen za turizem, bo predpisal organizacijo in izvedbo sistema kakovostnega razvrščanja nastanitvenih gostinskih obratov ter obliko dajanja koncesije za izvajanje le–tega.

Minimalni tehnični standardi za hotele, ki temeljijo na merjenju oprijemljivih prvin kakovosti, bodo razpoznavni po številu zvezdic (od 1 do 5). K označbam za doseženi tehnični standard (zvezdica) bo po želji gostinskega obrata dodana oznaka za kakovost, če bo na osnovi ocenjevanja doseženo takšno število točk: za tri zvezdice (standardni hotel) 600 točk, za štiri zvezdice (udoben hotel) 750 točk in za pet zvezdic (zelo udoben hotel) 900 točk.

Izpolnjevanje minimalnih tehničnih standardov in standardov kakovosti ter specializacije bo stalno nadzirala strokovna komisija, v kateri bodo strokovnjaki s področja gostinstva in turizma, skrbela pa bo tudi za dograjevanje sistema. Na posebni tiskovni konferenci, ki je bila namenjena novi kategorizaciji nastanitvenih gostinskih obratov, so spregovorili tudi o tem, kako poteka akcija Imejmo se fajn. Center za promocijo turizma se lahko pohvali, da je prejel več kot 60.000 povratnih kartic, ki jih je v okviru promocije turizma za domačo javnost poslal vsem slovenskim gospodinjstvom. Skupni odziv je bil torej več kot 10–odstoten, kar je nedvomno lep uspeh. Računalniško je bilo obdelanih že več kot polovica odgovorov. Med kraji, kjer bi Slovenci najraje dopustovali, so na prvem mestu Čateške toplice, sledijo pa Portorož, Piran, Bohinj, Bovec in Izola. Veliko je tudi zanimanja za letovanje v Atomskih in Moravskih toplicah, na Bledu, v Kranjski Gori, Logarski dolini in v Strunjanu. In s čim bi se naši ljudje najraje ukvarjali na počitnicah? Na prvem mestu omenjajo plavanje, na drugem tenis in na tretjem sprehajanje. Sledi kolesarjenje in planinarjenje.

A. U.

Slovenci praviloma še vedno najraje letujemo ob vodi.

Člani svetov delavcev in drugi delavski predstavniki! Sindikalni zaupniki! Kadrovski delavci in pravniki v podjetjih!

Končno bomo lahko ustregli vašim željam in zadostili vašim potrebam po praktično uporabni strokovni literaturi s področja uveljavljanja novega sistema sodelovanja delavcev pri upravljanju podjetij. V založbi ČZP Enotnost in Študijskega centra za industrijsko demokracijo »Studio participatis« je izšel

SPLOŠNI PRIROČNIK ZA DELAVSKO SOUPRAVLJANJE

Napisala sta ga **Mato Gostiša** in **Gregor Miklič**. Namenjen je ljudem iz prakse za prakso. Vsebuje preko 200 strani predpisov s celotnim besedilom zakona o sodelovanju delavcev pri upravljanju, navodil za vodenje volilnih in drugih postopkov, obrazcev, vzorcev splošnih aktov (poslovnik sveta delavcev, participacijski dogovor, statut, dogovor o oblikovanju sveta delavcev kapitalsko povezanih družb, dogovor o medsebojnih razmerjih med sindikatom in svetom delavcev), priporočil in odgovorov na najbolj pereča odprta vprašanja praktičnega uresničevanja zakona. Obsega 35 poglavij v 5 delih, ki nosijo naslov: 1. del - **Predstavitev sistema delavske participacije**, 2 del - **Kako aktivirati sistem delavske participacije v podjetjih**, 3. del - **Pristojnosti in način dela sveta delavcev**, 4. del - **Avtonomna pravna ureditev delavske participacije z vzorci splošnih aktov**, 5. del - **Aktualne dileme in vprašanja v zvezi z uresničevanjem zakona.**

Imeti bi ga moral prav vsak novoizvoljni član sveta delavcev, predstavnik delavcev v nadzornem svetu in delavski direktor, sindikalni zaupniki pa bodo brez njega težko unčinkovito izpeljali akcijo za izvolitev sveta delavcev in vzpostavitev drugih mehanizmov delavskega soupravljanja v svojem podjetju ter se kasneje tudi aktivno vključili v njegovo delovanje. Novosti je namreč preveč, prav v tako tudi odprtih vprašanj. **Zato bo priročnik lahko dobrodošel pripomoček tudi pravnikom in kadrovskim delavcem, ki se z uveljavljanjem zakonskega sistema delavske participacije ukvarjajo na strani delodajalcev (podjetij).**

Cena priročnika je 6.900 SIT, naročite pa ga lahko pri ČZP Enotnost, Dalmatinova 4, Ljubljana.

DELAVSKI DIREKTOR

Delavski direktor ni kadrovski menedžer

V nekaterih naših večjih podjetjih so skladno z zakonom o sodelovanju delavcev pri upravljanju že postavili tudi delavske direktorje. Ponekod (npr. Sava, Merkur, IskraEmeco) so opredeljeni kot delavski predstavniki v pravem pomenu besede, drugod (npr. Lek, Intereuropa) pa žal le kot klasični kadrovski direktorji.

Piše: mag. Mato Gostiša

Naš delavski direktor je nekaj drugega kot nemški "Arbeitsdirektor"

Prav nič nimamo proti instituciji delavskega direktorja, kakor jo ureja nemška zakonodaja, toda naš delavski direktor ni niti približno isto kot nemški "Arbeitsdirektor". Čeprav se naša zakonodaja s področja delavske participacije pri upravljanju podjetij v veliki meri zgleduje po nemški ureditvi, je treba namreč ugotoviti, da je naš zakon institut delavskega direktorja uredil bistveno drugače kot nemški, in teh razlik ni mogoče spregledati, še manj pa jih je seveda mogoče zavestno zanemariti.

Nemški zakon ureja delavskega direktorja zgolj kot enega izmed menedžerjev, članov "organa, pooblaščenega za zakonito zastopanje podjetja" (Mitbestimmungsgesetz iz leta 1976, paragraf 33). Z nobeno besedico niso omenjeni kaki delavski interesi, ki naj bi jih delavski direktor zastopal, ali kaj podobnega. Zakon mu glede tega ne nalaga prav nobenih dolžnosti in pojmovanja, po katerih je delavski direktor nekakšna dvoživka oziroma "človek z dvema dušama, suženj dveh gospodarjev " ipd., ki je dolžan istočasno zastopati interese delodajalca in delojemalcev, je razvila šele teorija. Zakon tega ne določa in samo od osebnosti konkretnega delavskega direktorja je odvisno, ali bo res tudi kaj "delavski" ali ne. **Delavci, razen v podjetjih s področja montan industrije (na podlagi Montan-Mitbesimmungsgesetz iz leta 1951), nimajo formalno prav nobenega vpliva niti na njegovo imenovanje.** Ne nazadnje je ob takšni pravni ureditvi povsem možno, da je za "Arbeitsdirektorja" imenovana oseba, ki potem svojo menedžersko funkcijo namesto skrajno participativno v praksi opravlja povsem avtoritativno, a se še vedno formalno imenuje "delavski" direktor.

Zato (o tem samo mimogrede) tudi ni šteti kot posebno močen argument v prid takšni (nemški) koncepciji delavskega direktorja trditev, ki pravi, da le delavski direktor, ki ima istočasno v rokah pooblastila kadrovskega direktorja, lahko za delavce stori kaj konkretno koristnega. Vsak kadrovski direktor namreč lahko, če to sam hoče, stori za delavce veliko koristnega in ni potrebno, da se za to imenuje delavski direktor. Če tega noče in če delavci nanj nimajo nobenega neposrednega vpliva, pa je popolnoma vseeno, ali ga imenujemo kadrovski ali delavski in ali gre za podjetje z manj kot 500 ali z več kot 500 zaposlenimi (v prvih naj bi se po tej logiki namreč glede na našo zakonsko ureditev imenoval kadrovski, v drugih pa delavski).

Dobro sodelovanje z zaposlenimi in z njihovimi predstavniki je danes v razvitem svetu tako ali tako že imperativ vsakega sodobnega menedžerja, posebej kadrovskega (vendar ne samo kadrovskega), in v ta namen ni potrebno postavljati kakih posebnih menedžerjev z "dvojno vlogo". Delavci lahko svoje interese tudi pri sprejemanju odločitev znotraj uprave brez dvoma uspešneje zastopajo sami preko svojih predstavnikov (tako kot to počnejo preko sveta delavcev in preko svojih predstavnikov v nadzornem svetu) in ne preko nekakšnih menedžerjev z "dvojno vlogo".

Sistemsko gledano torej nemški "Arbeitsdirektor" ni posebna oblika delavskega predstavništva, ampak je v bistvu čisto navaden (bolj ali pa manj participativen) kadrovski direktor. Upoštevajoč še vso teorijo, ki se je razvila glede vprašanja vsebine in načina opravljanja njegovih funkcij, predstavlja natanko tisto, kar si sodobna organizacijska teorija predstavlja pod pojmom "participativni menedžer" (z opombo, da česa takšnega sploh ni mogoče uzakoniti). Razlog in bistvo uvrstitve tega inštituta v Mitbestimmungsgesetz pa je samo v tem, da je na ta način kadrovska funkcija, za katero so delavci seveda posebej zainteresirani, bistveno pridobila pri pomenu v okviru celote poslovnih funkcij v podjetju. Za Nemčijo je bilo namreč sicer značilno ravno to, da je bila kadrovska funkcija precej zapostavljena. Zato so nemški sindikati uvedbo delavskega direktorja v upravo podjetja vedno šteli za veliko pridobitev, čeprav gre,kot rečeno, v osnovi za čisto navadnega kadrovskega direktorja, ki je subjektivno lahko bolj ali pa manj naklonjen delavcem. Nobene garancije pa ni, da bo v svojih ravnanjih tudi v resnici "delavski".

Zgoraj omenjena zapostavljenost kadrovske funkcije v nemških podjetjih in pravi razlog uvedbe instituta "Arbeitsdirektorja" v nemški zakon o soodločanju sta razvidna tudi iz rezultatov nekaterih mednarodnih študij. Tim Hindle (Temeljni pojmi Manager, DZS 1994) tako navaja raziskavo, ki jo je leta 1980 izvedlo mednarodno revizijsko podjetje Price Waterhouse skupaj s Cranfield School. Ena izmed ugotovitev raziskave govori tudi o stopnji zastopanosti direktorjev kadrovskih služb v upravnih odborih v različnih državah, ki je takšna:

Švedska	87%
Francija	84%
Španija	78%
V. Britanija	63%
Z. Nemčija	19%

Odstotek zastopanosti v Nemčiji se morda zdi nenavaden, vendar pa je popolnoma v skladu z ugotovitvijo iste raziskave, da ima Nemčija tudi največji delež podjetij, v katerih direktor kadrovske službe nikoli ne sodeluje pri določanju poslovne strategije.

"Arbeitsdirektor" je torej danes, ko na sistem delavskega soupravljanja gledamo kot na napredno obliko t.i. participativnega menedžmenta (čimbolj neposrednega vključevanja zaposlenih v vse vidike in na vse ravni poslovnega odločanja v podjetju zaradi doseganja večje poslovne uspešnosti), že precej arhaična institucija, ki s sistemom pravega soodločanja delavcev nima praktično nobene zveze. Prelaganje odgovornosti za optimalno usklajevanje interesov dela in kapitala v podjetju le na eno osebo z "dvojno vlogo", to je na kadrovskega direktorja, imenovanega "delavski direktor" (beri: direktor za delavce), namesto razvijanja neposrednega sodelovanja predstavnikov zaposlenih pri odločanju v organih upravljanja, zagotovo ni prava rešitev za razvoj zares celovitega participativnega menedžmenta v podjetju. Zato "Arbeitsdirektorjev" v obliki "kadrovskih menedžerjev z dvema dušama" sedaj, na prelomu drugega tisočletja, torej skoraj pet desetletij za Nemci, zagotovo nima nobenega pomena začeti (in to še preko zakona) uvajati pri nas.

Pri tem ni naš namen kritizirati nemške ureditve delavskega direktorja same po sebi, kajti v določenem času in prostoru je bila takšna rešitev brez dvoma napredna. Ostro pa nasprotujemo tendencam, ki želijo te rešitve brez ustrezne pravne podlage in kot edino zveličavne nekritično presaditi v naše razmere. Nemški "Arbeitsdirektor" namreč ni niti edina niti najbolj napredna (vsaj po našem mnenju) oblika te institucije v svetu, o čemer bomo morda obširneje spregovorili kdaj drugič.

Štirje argumenti v prid "delavskosti" delavskega direktorja

Za razliko od nemškega naš zakon delavskega direktorja zelo decidirano in nedvoumno opredeljuje kot posebno obliko delavskega predstavništva v organih podjetja, s čimer je narejen velik korak naprej pri širitvi t. i. participacijskega polja (v smislu modernih trendov v menedžmentu) tudi v primerjavi z nemško ureditvijo. **Zato so kakršna koli pravna izenačevanja ureditve našega delavskega direktorja z nemškim "Arbeitsdirektorjem" po našem mnenju popolnoma neumestna in strokovno do konca deplasirana ter pomenijo pravo nasilje nad ZSDU.** Da bralec v tem pogledu ne bi ostal na milost in nemilost prepuščen nam, ki se v teoriji prerekamo o tem, kaj zakon v resnici določa in kaj ne, tokrat objavljamo celotno besedilo določil o delavskem direktorju v našem in nemškem zakonu o soupravljanju, pa naj si vsakdo ustvari sodbo sam.

Da je delavski direktor po našem zakonu o sodelovanju delavcev pri upravljanju res opredeljen kot ena izmed oblik delavskega predstavništva v podjetju (poleg sveta delavcev in predstavnikov delavcev v nadzornem svetu) in ne kot menedžer, je razvidno predvsem iz štirih elementov:

a) Zakon obravnava delavskega direktorja v petem poglavju, ki nosi naslov **"Sodelovanje delavcev v organih družbe"**, kar je že samo po sebi dovolj indikativno glede njegovega pravnega in dejanskega statusa.

b) V 78. členu je delavski direktor izrecno definiran kot **"predstavnik delavcev v upravi družbe".** To seveda avtomatično pomeni, da delavski direktor ne more biti menedžer, kajti menedžerji so po definiciji predstavniki kapitala v podjetju.

Za tezo o delavskih direktorjih kot "menedžerjih z dvema dušama, sužnjih dveh gospodarjev" ipd. v našem zakonu ni prav nobene podlage. Tudi sicer takšni ljudje, če sploh lahko obstajajo, ne morejo predstavljati kake sistemske institucije, kajti "dvojne vloge" v smislu hkratne pripadnosti dvem vrstam zelo različnih (lahko tudi nasprotujočih si) interesov ni mogoče zapovedati in predpisati z zakonom ali kakor koli drugače. Dvojna vloga lahko obstaja v dejanski praksi, v pravu pa je enostavno ni. V dejanski dvojni vlogi bodo npr. vsi notranji delničarji, v (pravnem) sistemu upravljanja podjetij pa dvojne vloge ne more imeti noben posameznik, ampak jo lahko dejansko uresničujejo le interesno dvopartitno sestavljeni organi upravljanja.

Eden redkih doslej znanih poskusov, ko se je nekomu poskušala preko zakonske zapovedi naložiti dolžnost hkratnega zastopstva različnih interesov dela in kapitala ("dvojna vloga"), ne da bi taka interesna dvojnost imela tudi dejansko podlago, je bilo znamenito (samo)upravljanje z družbeno lastnino organizacij združenega dela. Zakon je namreč zapovedoval delavcem dolžnost upravljati družbeno lastnino tudi "v interesu (neke imaginarne) družbe kot lastnika kapitala". Kakšno je bilo takšno zapovedano "hkratno zastopanje interesov kapitala" in kako se je ta poskus obnesel v praksi, seveda ni potrebno nikomur posebej razlagati.

c) V 84. členu je temeljna funkcija delavskega direktorja opredeljena kot **"predstavljanje in zastopanje interesov delavcev na kadrovskem in socialnem področju",** kar je seveda nekaj popolnoma drugega kot poslovno vodenje tega področja.

Kaj pomeni pojem "zastopanje", je v pravu jasno, in kdor (menedžer) zastopa interese kapitala, ne more istočasno in v istem organu zastopati tudi interesov delavcev, ki so lahko zelo različni ali včasih celo nasprotni interesom kapitala. Menedžer lahko delavske interese le bolj ali manj upošteva, ne more pa jih zastopati. Med pojmoma "zastopanje"in "upoštevanje" je namreč ogomna vsebinska razlika.

Zato je popolnoma jasno, da morata biti funkciji kadrovskega in delavskega direktorja v podjetju personalno ločeni, pri čemer pa ni nujno, da je tudi delavski direktor "profesionalec". Lahko je kdor koli izmed zaposlenih, ki se udeležuje le kolektivnega dela (sej) uprave podjetja, drugače pa normalno opravlja svoje redno delo. Uvedba delavskega direktorja torej v obravnavanem smislu ne pomeni nujno tudi bistveno povečanih stroškov upravljanja podjetja, kot to trdijo nekateri. Drugače pa je pomembno kot argument v prid stališču o nujni personalni ločenosti kadrovskega in delavskega direktorja poudariti tudi dejstvo, da zakon nikjer ne zahteva od delavskega direktorja, da vodi kadrovsko-socialno področje v podjetju in je zanj tudi odgovoren. Po zakonu delavski direktor na tem področju, ki ga sicer vodi kadrovski direktor, le predstavlja in zastopa interese delavcev.

Sicer pa je treba v zvezi s pojmoma "zastopanje" in "upoštevanje" interesov poudariti naslednjo misel: **V sistemu participativnega upravljanja podjetja, katerega pojavna oblika je tudi delavsko soupravljanje v skladu z ZSDU, je in mora biti samoumevno, da je vsakdo, ki v osnovi zastopa interese ene strani (delavski prestavnik ali menedžer), dolžan pri odločanju vedno upoštevati tudi interese druge strani, kar pa še ne pomeni, da ima kako posebno dvojno vlogo oziroma da je "dvoživka". Le teoretiki, ki ne razumejo te pomembne vsebinske distinkcije med pojmoma "zastopanje" in "upoštevanje", lahko razvijajo nesmiselne teze o tem, da so tudi delavski predstavniki v organih družbe (predstavniki delavcev v nadzornem svetu in delavski direktor kot predstavnik delavcev v upravi družbe) dolžni v teh organih "zastopati" interese kapitala.** Že zdrava logika namreč pove, da bi bila večpartitna sestava organov brez slehernega smisla, če bi v podjetju res imeli in zastopali vsi enake interese. Nesporno je, da imajo vsi "notranji" udeleženci organizacije (lastniki, menedžerji in zaposleni) isti cilj, to je večja poslovna uspešnost podjetja, vendar pa se njihovi interesi na poti k temu cilju močno razlikujejo. Upravljanje podjetja pa je proces sprejemanja poslovnih odločitev, v katerem je treba ustrezno upoštevati in uskladiti interese vseh notranjih in zunanjih udeležencev organizacije, kajti le interesno uravnoteženo upravljanje lahko vodi k večji poslovni uspešnosti.

d) Delavski direktor je lahko **imenovan le na predlog sveta delavcev v podjetju**, torej izmed kandidatov, ki jih predlaga svet delavcev. Niti nadzorni svet niti sodišče (v primeru spora) ne moreta imenovati delavskega direktorja mimo sveta delavcev kot osrednjega delavskega predstavništva.

Delavski direktor kot član uprave z neizvršilnimi pooblastili

Glede na povedano si je konkretno rešitev vloge in položaja delavskega direktorja v upravi družbe mogoče zamisliti samo tako, da je delavski direktor v statutu podjetja opredeljen kot **"član uprave z neizvršilnimi pooblastili",** torej (v prenesenem pomenu) kot nekakšen **"minister brez listnice".**

To pomeni, da delavski direktor enakopravno sodeluje pri kolektivnem delu in odločanju uprave podjetja in si prizadeva zagotoviti ustrezno upoštevanje delavskih interesov pri njenih odločitvah, nima pa svojega posebnega izvršilnega poslovnega področja (resorja), na katerem bi izvajal posebna pooblastila in odgovornosti vodilnega delavca. Zlasti to ne more biti kadrovsko področje, kajti delavski direktor kot zastopnik delavcev že po logiki stvari ne more biti tisti, ki bi npr. delavce določal kot presežke in jim "delil knjižice", jih pošiljal v disciplinske postopke ipd.

Če naj bi delavski direktor kot član uprave že imel tudi določene izvršilne pristojnosti, pridejo zato v poštev morda lahko le **t. i. nekonfliktni resorji**, kjer ne more priti do tega, da bi s svojimi izvršilnimi odločitvami lahko tudi (hote ali nehote) neposredno kršil zakonske pravice delavcev iz delovnega razmerja, ampak na njih lahko le bolj ali manj uspešno uresničuje njihove interese. Takšen resor bi lahko naprimer bilo področje standarda delavcev (stanovanjska vprašanja, sociala , letovanja ipd.).

Delavski direktor ima torej v upravi podjetja zaradi svojega specifičnega poslanstva tudi nekoliko specifičen položaj. Zato je treba to na ustrezen način upoštevati tudi pri statutarnem urejanju njegove odgovornosti, pravic glede zastopanja podjetja, postopka za odpoklic in nekaterih drugih vprašanj njegovega konkretnega položaja v primerjavi z drugimi direktorji člani uprave podjetja. O tem pa morda obširneje kdaj drugič.

Nismo proti "Arbeitsdirektorjem"

Da ne bo kake pomote v razumevanju vsega doslej povedanega, naj za zaključek posebej poudarimo naslednje: Če z "Arbeitsdirektorjem" razumemo maksimalno participativen tip kadrovskega direktorja, se seveda močno zavzemamo za njegovo čim hitrejšo uveljavitev v naši poslovni praksi. Takšne kadrovske, pa tudi druge, menedžerje vsekakor zelo potrebujemo. Nikakor in pod nobenim pogojem pa s takšnim kadrovskim menedžerjem ni mogoče kar nadomestiti pravega delavskega direktorja kot neposrednega predstavnika delavcev v upravi družbe, kakor ga predvideva in ureja naš ZSDU. Nesporno najoptimalnejša varianta je hkratno delovanje in sodelovanje pravega delavskega direktorja po ZSDU in maksimalno participativnega kadrovskega direktorja v smislu "Arbeitsdirektorja" v podjetju.

To stran pripravlja Delavska enotnost v sodelovanju s Studiom participatis.

Kako sta opredeljena...

Delavski direktor in "Arbeitsdirektor" v zakonu

Delavski direktor po ZSDU

78. člen

Sodelovanje delavcev pri upravljanju v organih družbe se uresničuje preko predstavnikov delavcev v nadzornem svetu družbe oziroma v nadzornem odboru zadruge (v nadaljnjem besedilu: nadzorni svet), lahko pa tudi preko **predstavnika delavcev v upravi družbe (v nadaljnjem besedilu: delavski direktor).**

81. člen

Družba, kjer je zaposlenih več kot 500 delavcev, ima delavskega direktorja, ki ga predlaga v upravo družbe svet delavcev.

V družbi, kjer je zaposlenih manjše število delavcev, se lahko imenuje delavskega direktorja, če je tako določeno z dogovorom med svetom delavcev in delodajalcem

82. člen

Delavskega direktorja kot člana uprave družbe imenuje organ lastnikov družbe, določen v skladu s posebnim zakonom.

Pristojni organ imenuje delavskega direktorja z večino glasov prisotnih članov.

83. člen

Če delavski direktor ni imenovan v skladu s prejšnjim členom, mora odbor skupščine v enem mesecu po glasovanju skupščine predlagati skupščini skupnega kandidata. Kandidat je imenovan za delavskega direktorja, če dobi večino glasov prisotnih članov skupščine.

Odbor skupščine iz prejšnjega odstavka je sestavljen iz predsednika skupščine ter enakega števila predstavnikov lastnikov, imenovanih izmed članov skupščine, in predstavnikov delavcev članov sveta delavcev.

Če delavski direktor tudi v skladu s prvim odstavkom tega člena ni imenovan, lahko svet delavcev zahteva, da ga imenuje pristojno sodišče.

84. člen

V okviru splošnih pravic in obveznosti, ki pripadajo vsem članom uprave družbe v skladu s posebnim zakonom in statutom družbe, delavski direktor zastopa in predstavlja interese delavcev glede kadrovskih in socialnih vprašanj.

Arbeitsdirektor po Mitbesimmungsgesetz BRD iz leta 1976

"**§ 33. Arbeitsdirektor.** (1) Als gleichberechtigtes Mitglied des zur gesetzlichen Vertretung des Unternehmens befugten Organs wird ein Arbeitsdirektor bestellt. Dies gilt nicht für Kommanditgesellshaften auf Aktien.

(2) Der Arbeitsdirektor hat wie die übrigen Mitglieder des zur gesetzlichen Vertretung des Unternehmens befugten Organs seine Aufgaben im engsten Einvernehmen mit dem Gesamtorgan auszuüben. Das Nähere bestimmt die Geschäftsordnung.

(3) Bei Erwerbs- und Wirtschaftsgenossenschaften ist auf den Arbeitsdirektor § 9 Abs. 2 des Gesetzes betreffend die Erwerbs- und Wirtschaftsgenossenschaften nicht anzuwenden."

Če (neuradno) prevedemo določbo paragrafa 33 nemškega zakona o soodločanju iz leta 1976, ki je hkrati edina določba o "Arbeitsdirektorju" v tem zakonu, bi se 1. in 2. odstavek (tretji je nebistven) glasila nekako takole:

"**§ 33. Delavski direktor.** (1) Kot enakopraven član organa, pooblaščenega za zakonito zastopanje podjetja (uprave, op. p.), bo postavljen delavski direktor. To ne velja za komanditne delniške družbe.

(2) Delavski direktor mora tako kot preostali člani organa, pooblaščenega za zakonito zastopanje podjetja, izvrševati svoje naloge v okvirih dogovora s celotnim organom. Podrobnosti določa poslovnik. "

Primerjava

Če neposredno primerjamo našo in nemško ureditev instituta delavskega direktorja, ni treba biti pravnik, da se človek vpraša, le kje nekateri teoretiki v našem ali nemškem zakonu vidijo podlago za konstruiranje nekakšne njegove dvojne vloge (istočasnega zastopstva interesov dela in interesov kapitala). Po našem zakonu je delavski direktor nedvoumno opredeljen kot predstavnik (78. člen) in celo zastopnik delavcev (84. člen), po nemškem pa ravno obratno. Nemški zakon ga opredeljuje kot enega izmed članov top menedžmenta brez kakršnega koli delavsko-interesnega predznaka, torej kot enega izmed menedžerjev, za katerega lahko le iz naziva sklepamo, da je to v bistvu "direktor za delavce" (kadrovski direktor, direktor za kadrovsko in socialno področje). Brez zgovornega naziva iz nemškega zakona ne bi bilo mogoče razbrati niti njegovega delovnega področja, o kakem "zastopstvu" delavcev pa seveda ni sledu niti med vrsticami.

Pravno gledano sta torej naš delavski direktor in nemški "Arbeitsdirektor" popolnoma neprimerljiva in diametralno nasprotno interesno determinirana instituta, ki pa sta istočasno v tem smislu vsak zase opredeljena zelo jasno in nedvoumno. Le z veliko pravne fantazije je mogoče iz teh dveh pravnih institutov ustvariti nekakšno enotno "koncepcijo menedžerja z dvojno vlogo", ki je sicer po nobeni normalni pravno - interpretacijski metodi ni mogoče razbrati ne iz enega, ne iz drugega zakona.

ZAPRAŠENE DELAVSKE PRAVICE

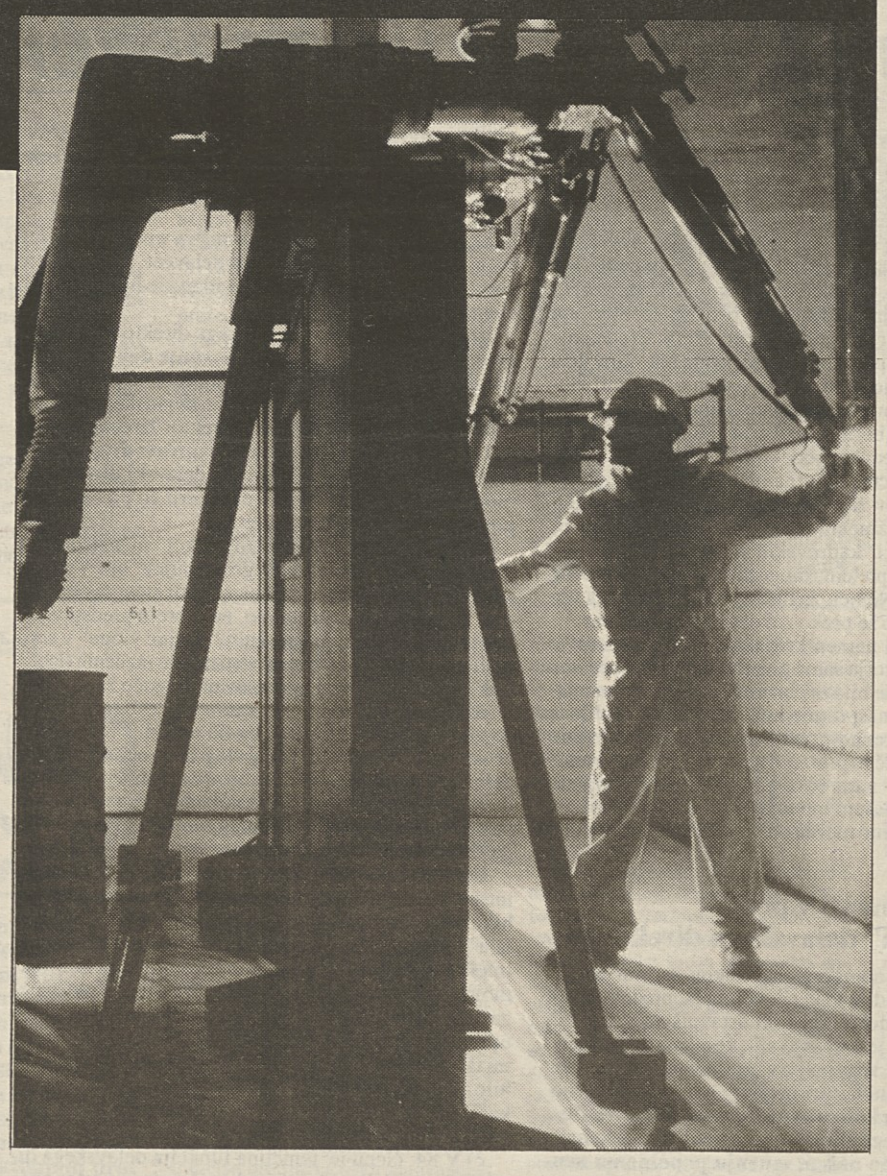

Na področju varstva pri delu in ugotavljanja poklicnih bolezni Slovenija zaostaja daleč za državami Evropske unije. Predpisi s tega področja so zastareli in zaprašeni, v škodo zdravja slovenskih delavcev. To je pokazalo tudi zadnje posvetovanje o poklicnih bolezni v Sloveniji, ki ga je organizirala Zveza svobodnih sindikatov Slovenije. »Delavci so tisti, ki na svoji koži občutijo zatikanja pri ugotavljanju poklicnih bolezni, neurejenost postopkov in pomanjkljive predpise,« je v uvodu poudarila Lučka Böhm iz ZSSS, ki je na to temo pripravila obsežno gradivo.

Naštejmo le nekaj podatkov. Register poklicnih bolezni razpada. Obrazec o prijavi poklicnih bolezni je zastarel in ni bil nadomeščen z novim. V preteklih letih je tako prijavljeno število poškodb pri delu padlo s 55.169 v letu 1989 na 34.498 v letu 1993. V letu 1989 je bilo v Sloveniji prijavljenih 427 primerov poklicnih bolezni, lani pa le še 12. Tolikšnega padca prav gotovo ni moč pojasniti zgolj z zmanjševanjem števila zaposlenih. **Registrirana ni bila namreč niti ena od 95 verificiranih azbestoz v Salonitu Anhovo.**

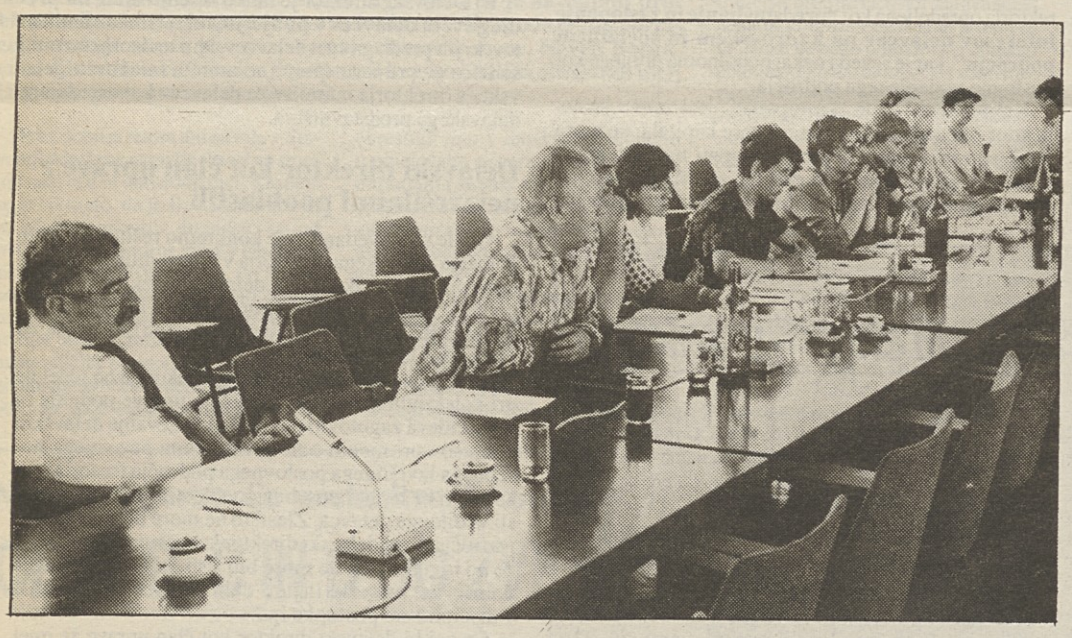

Lučka Böhm: **»Pojav visokega števila ugotovljenih primerov poklicne bolezni azbestoze med delavci Salonita Anhovo je opozoril na nerešena vprašanja postopkov, ki so nujni, da oboleli delavec lahko uveljavi zanj in za njegovo družino pomembne pravice, vezane na diagnozo poklicne bolezni v okviru obveznega zdravstvenega in pokojninsko-invalidskega zavarovanja. Da postopki niso jasno določeni in da imajo zato delavci težave pri uveljavljanju svojih pravic, je pravzaprav presenečenje. Poklicna bolezen je kot institut že desetletja del našega pravnega sistema tako v okviru ratificiranih konvencij Mednarodne organizacije dela kot v zakonu in predpisih s področja varnosti in zdravja pri delu, obveznega zdravstvenega ter pokojninsko-invalidskega zavarovanja.**

Le trije novejši predpisi

Levji delež odgovornosti za neustrezno varovanje zdravja delavcev Salonita iz Anhovega zato pade na državo pred osamosvojitvijo Slovenije in po njej. Kljub v letu 1989 ratificirani Konvenciji o azbestu in Priporočilu o varnosti pri uporabi azbesta ni pripravila predpisa o varovanju zdravja pri delu z azbestom, čeprav je bila to njena dolžnost.

Večina izvršilnih predpisov o varnosti in zdravju pri delu, ki zdaj veljajo v Sloveniji, je zastarelih. Med 31 izvršilnimi predpisi, ki formalno še veljajo, jih je pet iz 40-tih let, štirje iz 50-ih let, štirinajst iz 60-tih let, štirje iz 70-ih let, eden iz 80-tih let in le trije iz 90-ih let.

Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve po letu 1991 še vedno zamuja s pripravo projekta posodobitve predpisov na področju varstva pri delu. Pa tudi ministrstvo za zdravstvo je v zadnjih petih letih popolnoma zanemarilo področje medicine dela, ki je danes dobesedno obglavljena. Zaradi neurejenosti predpisov in pomanjkanja doktrinarnih rešitev so specialisti medicine dela zapuščali to področje in si poiskali delo v splošni medicini.

Tudi obratnih ambulant skorajda ni več. Zakon o zdravstvenem varstvu in zdravstvenem zavarovanju iz leta 1992 določa, da delodajalec financira preventivno zdravstveno varstvo na delovnem mestu delavcev izključno iz lastnih sredstev. Pritisk visoke brezposelnosti na ceno dela ter pomanjkljiv inšpekcijski nadzor sta še dodatno prispevala k nižanju standardov varovanja zdravja in varnosti pri delu v mnogih manjših in srednje velikih slovenskih podjetjih.

Čeprav so bili po osmosvojitvi sprejeti novi zakoni s področja obveznega zdravstvenega in invalidsko-pokojninskega zavarovanja, ki urejajo pravice delavcev na področju poklicnih bolezni, se ne izvajajo. In to zato, ker še vedno nismo sprejeli podzakonskih aktov, ki bi določali, kako v vsakdanjem življenju uresničevati posamezne pravice. Delavci zato težko uveljavijo svoje pravice na področju poklicnih bolezni, še posebej, ker so podjetja v finančnih težavah in nerada plačujejo preventivne preglede svojih delavcev.

Še posebej je nerešeno vprašanje diagnosticiranja poklicne bolezni pri že upokojenih delavcih, ki niso več upravičeni do preventivnih pregledov iz sredstev delodajalca.

Prav tako je nerešeno vprašanje diagnosticiranja poklicne bolezni pri delavcih, pri katerih izbruhne poklicna bolezen kasneje, ko so že zamenjali službo oziroma delodajalca. Neurejeno je tudi vprašanje obolevanja družinskih članov delavcev, ki so zboleli za azbestozo, denimo žena, ki doma perejo delovno obleko delavcev, ki so na delovnem mestu izpostavljeni azbestnemu prahu.

Delavcev niso o ničemer poučili

Azbestoza, pljučni rak in rak plučne poprsnice izbruhnejo namreč kot poklicna bolezen po daljšem delu z azbestom. Običajno bolezen izbruhne desetletja po izpostavljenosti azbestu. Po podatkih italijanskih raziskovalcev, ki so spremljali azbestozo pri ladjedelniških delavcih, izbruhne bolezen v zamiku od 15 do 50 let po izpostavlejnosti azbestnim vlaknom. Včasih pa zadostuje le nekajmesečno delo z azbestom, da po desetletjih izbruhne azbestoza.

V Sloveniji prav tako ni predpisov o tem, kaj je sum poklicne bolezni. Ni določen postopek, kako delavca poučiti o diagnozi poklicne bolezni. **Za azbestozo oboleli delavci Salonita Anhovo trdijo, da jih nihče ni na jasen in nedvoumen način poučil, kaj pomenijo rezultati preventivnih zdravstvenih pregledov. Kaže torej, da niso vedeli, da je njihova bolezen povezana z razmerami na delovnem mestu. Po ugotovitvi suma poklicne bolezni jih delodajalec ni takoj razporedil na drugo delo. Tako so še leta po prvih znakih obolenja delali v azbestnem prahu, kar je dokončno sprožilo bolezen. Konvencija Mednarodne organizacije dela št. 162 o varnosti pri uporabi azbesta pa določa, da morajo biti delavci na ustrezen način obveščeni o ugotovitvah zdravniških pregledov.**

Zastarel seznam poklicnih bolezni

Določen tudi ni postopek za ravnanje delodajalca, pri katerem je ugotovljena poklicna bolezen, na primer prerazporeditev delavca na drugo delovno mesto, ukinitev proizvodnje, če tveganja poklicnega obolevanja z vsemi razpoložljivimi ukrepi ni moč odpraviti ali vsaj zmanjšati.

Tudi seznam poklicnih bolezni je zastarel. V skladu s konvencijo št. 121 Mednarodne organizacije za delo, ki jo je Slovenija ratificirala, je treba seznam poklicnih bolezni posodabljati, za kar je odgovoren minister za delo. Evropska unija ima seznam približno stotih poklicnih bolezni. Seznam poklicnih bolezni je namreč lahko ovira za načelo prostega gibanja delovne sile v Evropski uniji, zato je bilo že pred šestimi leti sprejeto priporočilo, da morajo vse države članice unije sprejeti listo poklicnih bolezni, ki je primerljiva z evropsko listo. Velja tudi obveznost medsebojnega obveščanja o razširjenosti poklicnih bolezni. Slovenija se bo morala prilagoditi tudi tej odredbi unije.

V prihodnje pa bo najpomembnejše, kako spodbuditi podjetnike za varno in zdravo delo svojih delavcev. Bistvene bodo ekonomske spodbude, meni prof. dr. Janko Sušnik. S tem v zvezi naj bi uvedli davčne olajšave pri ergonomskih rešitvah delovnega mesta. Če pa bi stroški za poklicne bolezni in poškodbe pri delu presegle za panogo dogovorjeno raven, bi morala posamezna podjetja plačati višje prispevke za zdravstveno in invalidsko zavarovanje. Na področju varnosti in zdravja pri delu pa bi morali čimprej sprejeti Zakon o varnosti in zdravju pri delu, ki že leto dni čaka na prvo obravnavo v parlamentu. Številčno in kadrovsko bi morali okrepiti tudi delovno inšpekcijo, saj je v času razpadanja velikih podjetij in nastajanja manjših nevarnost za varčevanje pri ukrepih za varnost in zdravje delavcev velika. Znotraj podjetij naj bi sindikati oživeli Odbore za varnost in zdravje pri delu.

Če bi delavci, ki so v Anhovem dobili azbestozo ali raka na pljučih, iztožili primerne odškodnine, bi bilo hitro jasno – ne glede na etično plat – kaj se podjetju bolj izplača: preventivni ukrepi ali odškodnine.

Marija Frančeškin

Država je vedela za azbestozo

»Poklicnih bolezni, tam kjer nočejo, da so, ni, sicer si državni sovražnik,« je na posvetovanju o poklicnih boleznih rekel dr. Samo Modic, zdaj že upokojeni medicinec dela. »Država je za azbestozo vedela, a ni ničesar ukrenila.« Jedro problema poklicnih bolezni je zajela dr. Metoda Dodič-Fikfak z Inštituta za varovanje zdravja, ko je rekla, da poklicne bolezni niso le strokovna stvar, ampak tudi politična, saj gre za dogovor med stroko in državo, koliko bo slednja dajala denarja za poklicne bolezni. Na Danskem je dovolj, da zdravnik reče, to je azbestoza, in delavec že dobi odškodnino. V Veliki Britaniji delavcu prej naredijo bronhoskopijo, v Nemčiji jo odklanjajo. Pri nas pa je še odprto vprašanje, komu bodo priznali poklicno bolezen in pod katerimi pogoji. Je kdo delavce z azbestozo in rakom na pljučih naučil, kako živeti naprej? Je rešitev v tem, da sediš doma in čakaš na smrt?

Erih Šerbec, predsednik sindikata delavcev zdravstva in socialnega skrbstva, je opozoril na razpad obratnih ambulant in medicine dela, odkar je leta 1992 začel veljati nov zakon o zdravstvenem varstvu in zdravstvenem zavarovanju. Medicino dela naj bi izvajali javni zdravstveni zavodi, ne pa privatni zdravniki. Zakaj čaka predlog zakona o varnosti in zdravju pri delu že leto dni na prvo obravnavo? To daje misliti, da država zavestno zavlačuje ureditev tega področja...

Tudi Evropa ni vsega naredila v zvezi z azbestom, prehiteli so nas le v zadnjih petih letih, je dejal eden izmed inšpektorjev dela. Ko bodo tudi pri nas predpisi urejeni, bo praktično vsa Slovenija postala Anhovo...

PREBERITE in NAROČITE

Založba ČZP Enotnost
Dalmatinova 4, 61000 Ljubljana

V Zbirki priročnikov za sindikalne zaupnike in strokovne službe smo zaradi izjemnega povpraševanja ponatisnili razprodani

(1) SPLOŠNI PRIROČNIK ZA DELAVSKO SOUPRAVLJANJE
avtorjev Mata Gostiše in Gregorja Miklič6. 900,00 SIT

V tej zbirki imamo na zalogi še priročnike:

(2) SOODLOČANJE, ZAPOSLOVANJE, KOLEKTIVNA POGODBA
avtorja Heribert Kohl in Zvone Vodovnik 2.400,00 SIT

(3) DOKUMENTI DRUGEGA KONGRESA ZSSS
s statutom ZSSS 1.800,00 SIT

(4) DELNIČARSTVO ZAPOSLENIH NA POTI K EKONOMSKI DEMOKRACIJI
– mag. Aleksandra Kanjuo Mrčela
TEMELJNI POJMI O GOSPODARSKIH DRUŽBAH
– Nadja Cvek
SODELOVANJE DELAVCEV V ORGANIH DRUŽB
– Gregor Miklič
URESNIČEVANJE ZAKONA O SODELOVANJU DELAVCEV PRI UPRAVLJANJU
– Milan Utroša 2.000,00 SIT

Vse štiri priročnike lahko naročite na naslov ČZP Enotnost, Dalmatinova 4, Ljubljana po telefonu (061) 321-255 ali po faksu 311-956.

NAROČILNICA

Pri ČZP Enotnost nepreklicno naročamo ..... izvod(ov) priročnika pod zap. št. (1),

..... izvod(ov) pod zap. št. (2),

..... izvod(ov) pod zap. št. (3) in

..... izvod(ov) pod zap. št. (4).

Naročeno nam pošljite na naslov: .....

.....

Ulica, poštna št., kraj: .....

Ime in priimek podpisnika: .....

Račun bomo plačali v zakonitem roku.
Kot ind. kupec bom plačal po povzetju.

Kraj, datum: ..... žig

Podpis naročnika .....

PREJELI SMO

Zavarovanje Škocjanskega zatoka

Ministrstvo za okolje in prostor pripravlja predlog zakona o razglasitvi Škocjanskega zatoka za naravni rezervat zaradi izjemnega pomena tega mokrišča. To območje je edino v Sloveniji z mešano sladko in slano vodo, kar je edinstven habitat za izjemno veliko število ptic in redke rastlinske vrste.

Zavarovanje Škocjanskega zatoka je nujno potrebno zaradi nenehnega slabšanja stanja in ogrožanja tega območja s škodljivimi posegi. S tem zakonom sledimo mednarodnim obveznostim iz ratificirane konvencije o biotski pestrosti. Zakon poleg razglasitve z varstvenim režimom predvideva tudi sprejem ustreznega sanacijskega programa za Škocjanski zatok, s katerim se bo med drugim izboljšalo sedaj porušeno biološko stanje voda. Odpravljene bodo negativne posledice dosedanjih posegov v to območje, kot so na primer onesnaženje vode in smrad. Naravni rezervat bo namenjen tudi javnemu obisku z ureditvijo opazovalnic, pešpoti, kar bo prispevalo h kakovosti bivanja domačinov in turistične ponudbe Kopra.

Izvedbo sanacijskega programa bo sofinancirala Republika slovenija. Zakon o razglasitvi Škocjanskega zatoka za nravni rezervat bo predvidoma predložen v obravnavo Državnemu zboru republike Slovenije do konca letošnjega leta. Z javno objavljenimi trditvami, da je država kriva za stanje Škocjanskega zatoka, se ne moremo strinjati. Odločitve o nenadziranem zasipavanju Škocjanskega zatoka, ki so glavni vzrok za današnje negativne posledice, so bile sprejete na lokalni ravni v obdobju 60-in let in kasneje. Zato je država že leta 1994 ukrepala z interventnim zavarovanjem tega območja, da je s tem ustavila nadaljnje slabšanje stanja. Z zakonom o trajnem zavarovanju pa bodo zagotovljene rešitve za nadaljnji obstoj tega edinstvenega naravnega bogastva.

Ministrstvo za okolje in prostor

SOCIALNA DEMOKRACIJA IN VARSTVO OKOLJA

Medtem ko se slovenska »socialna demokracija« ubada z nekakšnimi zarjami jutrišnjega dne, se socialni demokrati ukvarjajo z resničnimi problemi.

Tako so prejšnji teden zaključili mednarodni seminar »Socialna demokracija in varstvo okolja v vzhodni in srednji Evropi«, ki ga je ob pomoči **ZLSD** pripravil Evropski forum za Demokracijo in solidarnost. Gre za delovno telo evropske socialdemokracije. Seminarja se je udeležilo 27 predstavnikov socialdemokratskih in socialističnih strank iz osmih držav.

Razčlenili so ključne probleme varstva okolja na omenjenem območju in skušali opredeliti inštrumente, s katerimi bi te probleme čimprej odpravili.

Socialno demokracijo čaka:

- Humanizacija in ekološka sanacija mestnih naselij,
- varovanje in sanacija talne ter podtalne vode,
- varčevanje z energijo,
- upravljalski sistemi za varovanje okolja na regionalni in lokalni ravni,
- oblikovanje naravnih in krajinskih parkov ter oživljanje posebnih naravnih ekosistemov.

Končni cilj tega, ki mu bo v letu in pol sledila še vrsta podobnih seminarjev, je postopno oblikovanje skupne politike socialističnih in socialdemokratskih strank zahodne, vzhodne in srednje Evrope, kar edino lahko omogoči obvladovanje vse hujših problemov okolja.

130 Let RDEČI KRIŽ SLOVENIJE

Vabimo vas!

Preberite si, kje potekajo krvodajalske akcije. Postanite tudi vi krvodajalec – krvodajalka! Darovana kri pomeni tudi lepši in varnejši dan!

Rdeči križ Slovenije
Informativno-propagandna služba
Ljubljana, Mirje 19,
tel. 061/1261-200, int. 222

Julij 1996	
Gorenja vas	2.
Železniki	3., 4., 5.
Jarenina	4.
Prebold	6.
Nazarje	10.
Ljubno	11.
Dobrna	11.
Hoče	11.
Gornja Radgona	12.
Cerkno	16.
Idrija	17., 18., 19.
Šmarje	18.
Starše	18.
Pesnica	19.
Logatec	23.
Ilirska Bistrica	24.
Breze nad Laškim	25.
Selnica ob Dravi	25.
Bled	25., 26.
Ormož	30., 31.

Avgust 1996	
Vransko	1.
Šentilj v Slovenskih goricah	1.
Velenje	1., 2.
Ljutomer	5., 6., 7.
Velka	8.
Rogaška Slatina	8.
Zagorje	8.
Nova Gorica	9.
Rimske Toplice	13.
Kamnik	14., 16.
Rogoza	16.
Domžale	19., 20.
Kranj	21., 22.
Fram	22.
Rogaška Slatina	22.
Šentjur	23.
Jesenice	26., 27., 28., 29.
Slivnica	29.
Makole	30.

ATRIS d.o.o.

Borza sindikalnega turizma

BORZNO SPOROČILO ŠTEVILKA 21

ATRIS – BORZA SINDIKALNEGA TURIZMA, Ljubljana, Dalmatinova 4, sprejema ponudbe prostih počitniških možnosti, posreduje proste zmogljivosti, organizira zamenjavo, nakup ali prodajo počitniških objektov, stanovanj, bungalovov, prikolic in drugih možnosti.

Pišite nam ali telefonirajte na 061/131 00 33, int. 384, 385, 061/326–982 ali 322–975; naš telefaks je 061/326–982 ali 317–298, žiro račun 50101–601–92077 – Atris. Poslovni čas za stranke vsak delovnik od 9. do 15.30 ure.

A. POČITNIŠKE ZMOGLJIVOSTI, KI VAM JIH NUDIMO

1. **BOHINJ** – počitniški hišici v UKANCU – za 6 oseb – tri spalnice, kuhinja, dnevna soba, kopalnica, 150 m od jezera. Cena 80 DEM. Termini v juniju.
2. **KRANJSKA GORA** – PENZION SATURN – nad jezerom Jasna, dvo–, tri– ali štiriposteljne sobe, TWC, polpenzion 39 DEM.
3. **MORAVSKE TOPLICE** – zasebna hiša, 2–, 3– in 4–posteljne sobe. Cene: nočitev z zajtrkom 1.900 SIT, polpenzion 2.700 SIT, polni penzion 3.300 SIT.
4. **POKLJUKA** – DVO ALI ŠTIRIPOSTELJNI APARTMAJI – spalnica, kuhinja, kopalnica. Cena dnevnega najema 55 oz. 70 DEM. Brunarica za 8 oseb, cena 135 DEM.
5. **RATEČE – PLANICA** – počitniški dom s 23 ležišči, cena polpenziona 35 DEM, polnega penziona pa 41 DEM.
6. **NOVIGRAD** – trisobno stanovanje, možnost bivanja za 5 oseb, cena 68 DEM.
7. **BOHINJSKA ČESNICA** – privatna hiša, 4 dvoposteljne sobe, TWC, kuhinja. Cena 18 DEM na osebo, apartmaji za 4 osebe 115 DEM. Možnost naročila obrokov.
8. **SORIŠKA PLANINA** – počitniški dom – triposteljne sobe in bungalov za 6 oseb. Primerno za taborniške skupine, šolo v naravi. Polni penzion 26 DEM.
9. **ČATEŽ** – kmečki turizem, štirje apartmaji z možnostjo uporabe kuhinje ali pa hišne ponudbe. Ponudba je dopolnjena z jahalno šolo, veslanjem na Krki in kopanjem v Čatežkih toplicah. Najem apartmaja za 4 osebe je 75 DEM.
10. **ROGLA** – hotel PLANJA – polpenzion v dvoposteljni sobi 5.300 tolarjev, najem apartmaja v Termah Zreče za 4 osebe 7.200 tolarjev dnevno. Člani sindikata delavcev gostinstva in turizma imajo 10% popust.
11. **MORAVSKE TOPLICE** – kontejner za 5 oseb, posamezni termini od 10. 6. do 20. 7. 1996. Cena 66 DEM.

POČITNIŠKE ZMOGLJIVOSTI, KI JIH POTREBUJEMO

1. **Počitniške hišice v Čatežu, Atomskih toplicah ali Moravskih toplicah, Banovcih, Ptujskih toplicah, Rogli, Bovcu, Bohinju ali Kranjski Gori** za vsa obdobja.

Informacija sindikalnim zaupnikom

ATRIS bo v času dopustov v juliju in avgustu razpolagal z vrsto počitniških zmogljivosti. Pokličite nas in poslali vam bomo katalog. **Člani Zveze svobodnih sindikatov Slovenije imajo v objektih na poreški rivieri 5% popust. Objavite na'o ponudbo v va'em glasilu.**

B. DOPUSTI 1996 – POLETJE 1996

OD 22. 6. DO 5. 9.

1. **BARBARIGA PRI PULI** – enosobno stanovanje za 4 osebe, najem 7 dni, 75 DEM dnevno.
2. **PIRAN** – štiriposteljni apartmaji. Cena najema 95 DEM na dan.
3. **POKLJUKA** – dvo– ali štiriposteljni apartmaji. Cena najema 60 do 80 DEM na dan.
4. **FIESA** – tri– ali štiriposteljne sobe, tuš, WC. Polpenzion 52 DEM na dan, otroci do 10. leta imajo 30 % popust.
5. **PORTOROŽ – LUCIJA** – dvosobno stanovanje – dve spalnici, kuhinja, kopalnica, za 4 – 5 oseb. Dnevni najem 110 DEM in turistična taksa.
6. **MORAVSKE TOPLICE** – dvo– ali triposteljne sobe s tušem, wc–jem, možnost uporabe kuhinje. Cena 3.300 SIT na osebo, polpenzion 2.700 SIT, polni 3.200 SIT.
7. **UMAG** – hotel ISTRA – 7 dni, najem 414 DEM
– apartmaji POLINEZIJA za 5 oseb – 7 dni, najem 850 DEM.
8. **NOVIGRAD** – hotel MAESTRAL – 7 dni, polpenzion 455 DEM.
9. **MAREDA PRI NOVIGRADU** – dvosobno stanovanje za 4 – 5 oseb, dnevni najem 69 DEM in turistična taksa.
10. **NOVIGRAD – KASTANJA** – izbirate med tremi naselji apartmajev, bungalovov ali apartmajskimi hišicami s polpenzionsko storitvijo. Termini so sedemdnevni od 29. junija dalje.
Cene:– apartmaji za 3 ali 5 oseb – polpenzion 58 DEM
– bungalovi za 2 ali 4 osebe – polpenzion 58 DEM
– lesene hišice za 2, 3 ali 4 osebe – nočitev 17 DEM/osebo, možnost polpenziona
– hišice za družinski dopust z dvema ali tremi spalnicami, kuhinjo, kopalnico – 85 oz. 95 DEM dnevno.
11. **POREČ** – hotel TAMARIS – 7 dni, polpenzion 500 DEM, do 26. 7. – 371 DEM.
– hotel LUNA – 7 dni, polpenzion 463 DEM
– hotel PICAL – 7 dni, polpenzion 561 DEM
– hotel NEPTUN – 7 dni, polpenzion 463 DEM
– hotel DIAMANT – 7 dni, polpenzion 456 DEM
– hotel GALEB – 7 dni, polpenzion 370 DEM
– apartmaji LANTERNA za 3 osebe 98 DEM, za 4 osebe 110 DEM
– apartmaji LUNA za 3 osebe 104 DEM, za 4 osebe 116 DEM
– apartmaji DIAMANT za 2–4 osebe 115 DEM, za 4–6 oseb 135 DEM.
Za člane ZSSS so cene 5% nižje.
12. **OTOK MALI LOŠINJ** – Nerezine – enosobno stanovanje za 4 osebe, termini praviloma 7 dni – cena 82 DEM na dan. Od 16. 6. do 22. 6., cena 60 DEM.
13. **OTOK CRES – MIHOLAŠČICA** – garsonjera za 4 osebe, termini praviloma 7 dni – cena 76 DEM na dan.
14. **OTOK PAG** – Novalja – apartmaji v privatnih hišah za 2, 3, 4 ali 5 oseb. Cena 20 DEM na osebo na dan.

PAG – DRUŽINSKI HOTEL TONY – triposteljne konfortne sobe, TWC, balkon – pritličje ali 1. nadstropje. Cena polpenziona 44 DEM, možna nočitev z zajtrkom, lastna restavracija in bife. Hotel ima lastno peščeno plažo 20 m od objekta. Parkiranje na urejenem parkirnem prostoru.

15. **HVAR** – hotel PALACE – polpenzion, za 7 dni 434 DEM
– hotel ANFORA – polpenzion, za 7 dni 434 DEM.
16. **BRAČ** – privatni apartmaji za 2 osebi 493 DEM, za 4 osebe 747 DEM, za 6 oseb 921 DEM.
17. **KORČULA** – hotel LIBURNIA – polpenzion 455 DEM
– hotel MARKO POLO – polpenzion 375 DEM
– apartmaji BON REPOS za 2 osebi 530 DEM, za 4 osebe 630 DEM, za 6 oseb 805 DEM.
Turistična taksa je 2,10 DEM za odrasle osebe na dan.
18. **KRANJSKA GORA** – Penzon Porentov dom, dvosobne sobe, TWC; cena polpenziona od 31 do 37 DEM na osebo. Popusti za otroke.
19. **RADOVLJICA** – namestitev prikolic v campu ob bazenu z ogrevano vodo. Cena za tri mesece namestitve je 1000 DEM.

C. SINDIKALNI IZLETI

Sindikalne organizacije ali kar tako oblikovane skupine vabimo, naj nam posredujejo svoje želje za družabni ali strokovni izlet ali potovanje doma ali v tujino. Možnost plačila v 2 obrokih.

1. **ENODNEVNI IZLET PO BELI KRAJINI** preko Muljave in Žužemberka, obisk metliške kleti, naselja Adlešiči, kosilo na poznani kmetiji pri ŠKALOVIH v Cerovcu. Idealno za 45 oseb. Cena 65 DEM na osebo.
2. **KOČEVSKA REKA – Borovec – Trava** – prijazen izlet na nekdaj zaprto območje. Program oblikujemo poželji skupine. Neokrnjena okolica omogoča posebne programe za sindikalne skupine – pikniki in družabna srečanja, lovcem, ribičem, športnikom – kajakašem, rafting. Posebej priporočamo obisk gostišča Travljansko v idilični vasici Trava. Ponudba domačih kulinaričnih dobrot.
3. **KOČEVJE** – MOTEL JEZERO – 7 apartmajev, restavraciji za po 25 oseb, primerno za slavnostne dogodke in zabavo.
4. **DOLINA SOČE** – ogled muzeja v Kobaridu, Dantejevega Pekla, vožnja z ladjo Lucijo, kosilo in zabavni program. Cena 2.700 tolarjev.

D. ORGANIZACIJA SEMINARJEV

Posebna ponudba ATRISA in Hotela KOMPAS v Bohinju. Organiziramo eno– ali večdnevne seminarje za 15 do 70 udeležencev. Cena penziona 4.350 tolarjev. Tehnična oprema je zagotovljena.

E. NAJEM ALI NAKUP POČITNIŠKE ENOTE

1. Kupimo počitniško naselje v **hrvatski Istri** s cca. 350 ležišči.

F. REZERVACIJE AVIONSKIH ALI LADIJSKIH VOZOVNIC

G. VELIKA POTOVANJA

1. **NEW YORK** – šestdnevni ogled mestnih znamenitosti in za doplačilo Washingtona, West Pointa, Niagarskih slapov itd. Cena 1.499 DEM.
2. **ŠRILANKA** – desetdnevni obisk čudovite dežele, za skupine cena 2.300 DEM.
3. **BUDIMPEŠTA** – FORMULA 1 – odhod iz Ljubljane 10. avgusta, avtobusni prevoz, večerja, nočitev, zajtrk in ogled dirke, cena 150 DEM.

H. POSEBNA POSLOVNA POTOVANJA

Organiziramo ob skupni pripravi vašega osebnega programa.

I. SEJMI

1. **HANNOVER** – CEBIT–HOME – osebni računalniki, od 28. 8. do 1. 9.
2. **PARIZ** – sejem ženske konfekcije, za mlade, in moška konfekcija. Od 6. do 9. septembra.
3. **FRANKFURT** – avtomehanika – avtodelavnice, servisi, bencinske črpalke, od 10. do 15. septembra.
4. **HANNOVER** – IAA – vozila za prevoz potnikov in tovora, vozila za posebne namene, od 21. do 29. septembra.
5. **PARIZ** – svetovna avtomobilska razstava, od 3. do 13. oktobra.

Informacija gostom Atrisa

PLAČILNI POGOJI: Ob potrditvi rezervacije zahtevamo plačilo 40% celotnega zneska. Pri odpovedi nad 20 dni pred odhodom zaže rezerviran termin zaračunamo stroške poslovanja in druge stroške; najmanjši znesek stroškov odpovedi je 4.000 tolarjev, pri krajši odpovedi zaračunamo stroške in 30% celotnega zneska. Cene veljajo le zaže v celoti plačane aranžmaje, če se te ne spreminjajo za več kot 7%. Po plačilu gostje prejmejo našo napotnico. V primeru, da naše napotnice ne prejmete 7 dni pred odhodom, nas nujno pokličite.

Pri posebnih akcijah z znižano ceno aranžmajev je potrebno takojšnje 10% plačilo, ki se obravnava kot kavcija, ob odpovedi se znesek ne vrača.

Za dopuste je možno obročno vplačevanje 40, 30, 30%. Celotno plačilo 10 dni pred odhodom na dopust.

Programe v tujini obravnavamo v skladu s splošnimi navodili potovalne agencije, ki je organizator potovanja, in jih gostje prejmejo ob prijavi. Prijava je sprejeta, ko je vplačanih 30% cene aranžmaja. Reklamacije v skladu s turističnimi uzancami rešujemo sporazumno.

ATRIS je povsod, kjerkoli ste.

Metod Zalar, direktor borze

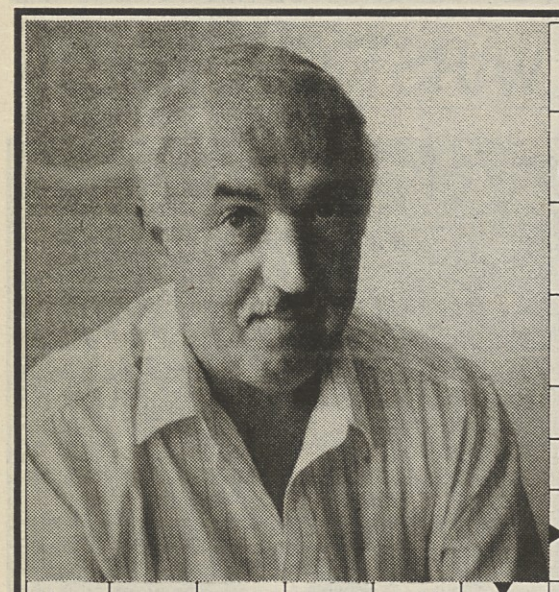

Avtor: BORUT LEVEC

Delavska enotnost

VSAKOLETNO ŠTETJE PREBIVALSTVA
NAJMANJŠA KANADSKA PROVINCA
SLOVENSKI DUO S KOROŠKEGA
VZDEVEK BRATUŽA
MEDNARODNA SMUČ. ZVEZA
SKUŠNJAVA
LJUBEZENSKI PESNIK
KMEČKO ORODJE
SLIKAR MEŠKO
BIBLIJSKI MITOLOŠKI SODNIK
MESTO V SREDNJI FRANCIJI
KOSTARIŠKI POLITIK IN EKONOMIST (Oscar)
NAOKNICA
GRŠKA BOGINJA NESREČE
SILICIJ
LETOVIŠČE NA OTOKU PAŠMANU
REKA SKOZI VELENJE
GLAVNO MESTO KALMIŠKE REPUBLIKE
TV ZASLON
NASILJE
DESNI PRITOK VOLGE
ROBERT REDFORD
PREMIŠLJENO RAVNANJE
LETOVIŠČE V SLOVENSKEM PRIMORJU
KAREL OŠTIR
GRAFIK DEBENJAK
ČASOVNAA ENOTA
ZAČIMBNA RASTLINA
AMERIŠKI IGRALEC (Christopher)

VERSKA KAZEN
IGLASTO DREVO
KRAJ PRI LOŽU
PISATELJ VELIKANOVIĆ
KRŠKO
REMBRANTOVO RODBINSKO IME
DOMOVINA TOKAJCA
DELAVKE V TKALNICI
SPEVOIGRA
ANGLEŠKI ARHITEKT (Christopher)
GLAVNI ŠTEVNIK
PLAVALKA BOJADŽI
IGRALKA RINA
MILANSKA OPERNA HIŠA
NEPOUDARJENI ZLOG V VERZU
PLAVALNI SLOG
MOŠKI, KI MIKA VOLNO
PISATELJ HANSSON
LEVI PRITOK ŠILKE
ZGOLJ, SAMO
OTOK V MOLUKIH
SREDIŠČE GORENJSKE
VOZIČEK
PRIJETEN VONJ
OLIVERA KATARINA
NEON
MESTO NA KITAJSKEM
Nagradna križanka
DOLOČEN DELEŽ
SMUČARSKI KLUB
POTOČNA RIBA
LIJAK, LIJ
HERCEGOVEC
PESNIK LEINO
ASTAT
ŽIVORDEČA BARVA
CERKNICA
RAKEK
RAZDRTO
PIVKA

PUBLICIST KERŠOVANI
ODLIKOVANA BRIGADIRKA
AMERIŠKI HUMORIST, PISATELJ
MEDNARODNA BEGUNSKA ORGANIZACIJA
PREBIVALKE CELJA
FRANCOSKI IGRALEC (Philipe)
JAPONSKO BOJNO LETALO
DOBESEDEN PREVOD
INDUSTRIJSKA RASTLINA
SRBSKA IGRALKA (Eva)

PRVA HRVAŠKA OPERA (Lisinski)
RADIOAKTIVNI ELEMENT
GLAVNO MESTO BABILONIJE
MESTO V ITALIJI
MLADE OVCE
OKRAS V ARABSKEM SLOGU
EMIN ILJAMI

LETOVIŠKI KRAJ PRI OPATIJI
LJUDSTVO V INDIJI
NEKDANJA RIMSKA PROVINCA
MESTO NA POLJSKEM
ANGLEŠKI IGRALEC (Edmund)
EVROPSKA DRŽAVICA
NEKDANJI OKLEPNI KONJENIK
BODEČ PLEVEL
MESTO V ITALIJI

SVETOVNO PRVENSTVO
KOS CELOTE
PRSNI KOŠ
PIVSKI VZKLIK
OKOLICA, MILJE
POLJSKI POLITIK (Stanislaw)
FRANC. PISATELJICA (George)
IGRALKA MARGRET

PASTIRSKA PIŠČALKA
IGRALKA MACGRAW
PREDUJEM, NADAV
ŽUPANČIČ OTON
MONGOLSKI VLADAR
TISOČAK
MLAD POGANJEK
VRESJE, ERIKA

NEMŠKI MATEMATIK (Bernhard)
AVSTR. DIRIGENT (Herbert von)
SLOVENSKI SMUČAR (Robert)
TRONJAVA V ŠPANIJI
MESTO V ITALIJI

SUMERSKI BOG
HEROINA
KLAVORA
BOREC PROTI IKONAM
BEOGRAJSKA VOKALNA SKUPINA
STAR SLOVAN
ESTONSKI ESTRADNI PEVEC (Grigorij)
ADAM BOHORIČ

BORIS CAVAZZA
MODEREN PLES
GORA NAD SEVNICO
RUDARSKO MESTO V BOSNI
SAMOSTANSKI BRAT
RIBJE JAJČECE

SREDIŠČE MOLDAVIJE
VOL Z VELIKIMI ROGOVI
MASKA, KRINKA
IGRALKA THORTON
FIN PESEK

STOLETJE, ERA
NEMŠKI KIPAR (Ewald)
RADIJ
SADEŽ, KI DOZORI IN ODPADE Z DREVESA
ARGON
BORZNI POSREDNIK
LANENA PREJA
LUKA V ALŽIRIJI
FRANCOSKI IGRALEC (Maurice)
VOLNENA TKANINA

IZBOKLINA NA VRATU PRI MOŠKIH
SL. SMUČ. SKAKALEC (Janez)
HRVAŠKI PISATELJ (Vladimir)
MIRAN JARC
IGRALEC FURLJAN

LINO VENTURA
MESTECE NA MALAJI
JUNAKINJA VIŠOŠKE KRONIKE
IGRALEC HACKMAN
RADON
NOETOVA BARKA
PRISMOJENA ŽENSKA

ITALIJANSKI RENESANČNI SLIKAR (Raffaelo)
IGRALEC CRUISE
GORA V ŠVICI

IME DVEH GRADOV V VERSAJSKEM PARKU
DOBOJ
KOREOGRAF OTRIN

NASILEN VSTOP
LEVI PRITOK REKE ALLER
PRIPRAVA ZA KODRANJE LAS

PRITOK RENA V ŠVICI
IGRALEC
PLIN Z OSTRIM VONJEM

Nagradna križanka št. 29/30

Rešeno križanko nam pošljite do 9. julija 1996 na naslov: Delavska enotnost, Dalmatinova 4, 1000 Ljubljana p.p. 479 na dopisnici ali v pismu s pripisom Nagradna križanka št. 19-20.

Nagrade za rešeno križanko so: (1) – ura Etic Quartz, (2), – 5.000 SIT, (3) – 3.000 SIT, (4) – 2.000 SIT, (5) – knjižna nagrada.

Rešitev nagrade križanke št. 27

NASLEDSTVENE VOJNE, ANTONIO STRADIVARI, SIAMEN, ARAKAN, KAD, TAR, SERVER, ČIOVO, MARKO, KOT, ANET, IS, FINA, TIME, JEZIKAČ, ASTAIERE, ZADOLŽENEC, LINK, POREČ, KRAVANJA, OMET, NAL, IBERUS, OPART, RIS, ALEKSA, CAN, RALKA, OCTAVIO, AJVAR, IREC, NO, HABER, OSLIČ, ADA, TIROKSIN, LENIN, TARN, IC, PAKRA, KRIPA, AMONIT,, SABATIER, ESSLINGEN, HINA, ATOL, BENT, ERKEL, ETNIK, KARA, OVAL, ENKA, NIALA, TT, RIN, STUD, LIAS, ATEST, ARE, ONEAL, LABIN, ŠL. SKOBLAR, MUSTANG, AP, ALAIN, ANAS, MARJAN FERČEC, REMS, RAT, AIDA, MEAD, NAT, NI, SRKA, PIRNIK, LE, ONATAS, ČIR, TARTAN, SEROV, ŽENKA, NORKA, TROLA, ORDAL, ASKAR

Križanko pripravil

SALOMONOV UGANKAR

Izžrebani reševalci nagradne križanke št. 27

1. Milan Kožamelj, C.K.S. 1, 1270,
2. Marko Podržaj, Velike Poljane 37, 1316 Ortnek,
3. Dušan Bric, Trg na Stavbah 2, 1270 Litija,
4. Stane Mavec, Šorlijeva 31, 4000 Kranj,
5. Maša Ceglar, Ul. Bratov Učakar 108, 1107 Ljubljana

Nagrade bomo poslali po pošti

NAGRADNI SKLAD

Ta teden sta praktični nagradi v naš nagradni sklad prispevala:

Uro Etic Quartz – **UZO, d. o. o.**, podjetje za trgovino, proizvodnjo in storitve Parmova 53, 61000 Ljubljana – tel.: 061/301-787; Trgovina: Hala Tivoli, Celovška 25, tel.: 061/1315-155. V njej prodajajo ure, zlato in ostalo; kozmetiko svetovnih znamk, igrače, avdio-video tehniko, tekstil – Casucci, Lee, Legend in drugo.

Pletene izdelke – Pletilstvo Fočič, Ljubljana, Pot na Hreše 25.

POZOR!

K sodelovanju vabimo vse (podjetja in trgovine), ki bi lahko s svojimi izdelki obogatili naš nagradni sklad.